410/90

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ

ΤΟΝ Ν΄. ΨΑΛΜΟΝ

ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΑΨΑΛΜΟΝ

ΥΠΟ

ΖΗΣΙΜΟΥ Γ. Π. ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Καθηγητοῦ.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

Τύποις « Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ. »

1886.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

108 ΒΓ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ

ΤΟΝ Ν'. ΨΑΛΜΟΝ

ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΑΨΑΛΜΟΝ

ΥΠΟ

ΖΗΣΙΜΟΥ Γ. Π. ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Καθηγητοῦ.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

Τύποις « Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ. »

1886.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ Ν΄. ΨΑΛΜΟΝ.

Ἐπιλαμβανόμεθα τῆς ἑρμηνείας τοῦ Ν΄. ψαλμοῦ τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἐκδηλούμενον πρακτικώτατον περὶ μετανοίας σκοπόν.

Πᾶν ὅ,τι ἐμελῴδησεν ὁ μέγας ἱεροψάλτης Θείᾳ πάντως ἐπιπνοίᾳ συνέθετο, καὶ ὕψιστα ἐκφράζει τὰ νοήματα· ὁ δὲ συχνάκις τῆς ἡμέρας ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαγγελλόμενος Ν΄. οὗτος ψαλμὸς ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον κανόνα καὶ τὴν προσφορωτάτην μέθοδον, ᾗ πᾶς τις ἐν ἁμαρτίαις ἐμπεσὼν ὀφείλει νὰ χρῆται, ὅπως σώσῃ ἑαυτόν.

Ἴδιον τοῦ οἰκείᾳ βουλήσει πίπτοντος εἶνε τὸ νὰ προσπαθῇ διὰ μυρίων προφάσεων ν' ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν τῆς εὐθύνης τοῦ παραπτώματος, ἣν κατηγορεῖ αὐτοῦ στεντορείως ὁ ἀκοίμητος τοῦ συνειδότος ὀφθαλμός, καὶ ἀναδείξῃ ἀθῷον καὶ καθαρόν, ἐφ' ᾧ καὶ ὁτὲ μὲν τούτῳ, ὁτὲ δ' ἐκείνῳ τῷ ἀντικειμένῳ ἀποδίδωσι τὸ προτρεπτικὸν καὶ ἠθικῶς ὑπεύθυνον αἴτιον. Πλὴν ὁ μὴ ὑπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ κυριευόμενος, ἀλλὰ σαφῆ κεκτημένος τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, οὐ διστάζει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀπαγγείλῃ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ὡς αἰτίου καὶ ὑπευθύνου ἐτυμηγορίαν καὶ ἀπόφασιν, μεθ' ὅλου δὲ τοῦ σθένους τῆς εἰλικρινείας κηρύσσει ἐνώπιον πάντων τὴν ἑαυτοῦ ἐνοχήν, καθόσον εὖ οἶδεν ὅτι ἡ διαπραχθεῖσα ἁμαρτία γνωστὴ ὑ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πάρχει τῷ Παντογνώστῃ Θεῷ. Σύνοιδε τὴν ἑαυτοῦ ἐνοχὴν, ταύτην δ' εἰδὼς συγκινεῖται, ὅτι προσέκρουσε τῷ παναγάθῳ Πατρὶ, πρὸς ὃν ἔδει πάντοτε νὰ εὑρίσκηται ἐν ἁρμονίᾳ καὶ εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ, συγκινούμενος δὲ λυπεῖται καὶ αἰτεῖται ἔλεος παρὰ τοῦ πανευσπλάγχου, ὃν ἀφρόνως παρεπίκρανε. Τοιοῦτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χριστιανικὸς χαρακτήρ· χαρακτὴρ ἀποκλείων τὰ πλάγια καὶ σκολιὰ, μόνα δὲ τὰ εὐθέα καὶ δίκαια θηρεύων. Τὸ ἁμαρτάνειν εἶνε ἀνθρώπινον, εἶνε ὡς ἡ σκιὰ ἡ τῷ σώματι διηνεκῶς παρακολουθοῦσα, ἀλλὰ τὸ μεταμέλεσθαι καὶ εἰλικρινῶς ὁμολογεῖν τὰ παραπτώματα εἶνε ὅ,τι ἀπαιτεῖ ὁ ὕψιστος ἠθικὸς νόμος, ὁ ἔν τε τῷ δεκαλόγῳ καὶ τῷ χριστιανικῷ κώδηκι περιεχόμενος. Τίνα δὲ ἀξίαν ἔχει ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια μόνος ἐκεῖνος γινώσκει, ὅστις ἁμαρτήσας, ἔστω καὶ βαρύτατα, ἀπεμάξατο διὰ τῶν θερμοτάτων τῆς καρδίας δακρύων καὶ τῶν ἀλαλήτων στεναγμῶν τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας. Τότε μάλιστα ἔχει σημασίαν ἡ τοῦ ἀνθρώπου μεταμέλεια καὶ ἐν κρείττονι τῆς προτέρας ἐνθρονίζει αὐτὸν θέσει, ὅταν προέρχηται ἀπὸ βάθους τῆς καρδίας, ἀπὸ βαθυτάτης συναισθήσεως τοῦ κακοῦ καὶ λύπης τοῦ ἕνεκεν τούτου χωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Τότε μεταβάλλεται ὁ τέως ῥυπαρὸς καὶ βδελυρὸς εἰς μυροβλύτην καὶ εὐσυμπάθητον· τὴν ἐν τῷ προσώπῳ τέως ἐδρεύουσαν ἀναίδειαν καὶ ἀγριότητα ἀντικαθίστησιν ἡ σώφρων αἰδὼς καὶ γλυκύτης τοῦ ἤθους· τὴν ἀκριτόμυθον ἐν τῷ στόματι βρίθουσαν ῥυπαρολογίαν καὶ ἀσεμνολογίαν διαδέχεται ἡ λελογισμένη τῶν λόγων φειδὼ καὶ σεμνηγορία· τὴν ἐν τῷ βίῳ τέλος ἀσωτείαν καὶ παράλυσιν ἀντικαθίστησιν ἡ φρόνιμος σωφροσύνη καὶ νηφαλιότης. Ὥστε ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν πολλῶν παραδοξότατον παρίσταται φαινόμενον παντελοῦς ἀλλαγῆς· οἷον

ἐφάνη τοῖς ἀρχαίοις ἐκείνοις Ἀθηναίοις ἡ αἰφνίδιος τοῦ ἤθους μεταβολὴ τοῦ μεγαλοπράγμονος Θεμιστοκλέους ἐπὶ τῷ τροπαίῳ τοῦ περικλεοῦς Μιλτιάδου.

Ἡ μετάνοια ὄντως ἐπανάγει εἰς μέγιστον δόξης ὕψος τὸν ἐν ἁμαρτίαις ἁλόντα, περιβάλλει αὐτὸν ἔνδυμα ἀφθάρτου τιμῆς, καὶ παρέχει δύναμιν ἀκαταμέτρητον πρὸς ἐνάσκησιν τῆς ἀρετῆς. Ἐνῷ ἐκ τοὐναντίου ἡ ἔλλειψις ἀληθοῦς μετανοίας ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀμβλύνει τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ζόφον παχυλότατον ἐπικαθίζουσα αὐτῇ, καταβιβάζει εὐχερῶς εἰς τὸ τῆς ἀπογνώσεως βάθος, καὶ ἐντεῦθεν εἰς δύο τινὰ προσωθεῖ κακὰ, ἢ εἰς αὐτοκτονίαν κἄν τε βιαίαν κἄν τε παρατεταμένην, ἢ εἰς βόρβορον κακῶν ὅπως ἐν τούτῳ θεραπεύῃ τὴν τύπτουσαν συνείδησιν. Ἐντεῦθεν δ' ὡς ταχυπόρος διαγγελεὺς παρερχόμενος ὁ θάνατος ἁρπάζει αὐτὸν πρὶν δυνηθῇ νὰ σκεφθῇ πως περὶ ἑαυτοῦ.

Ὁ Δαβὶδ, ὁ ἐλαίῳ κεχρισμένος βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ προφήτης ἅμα Θεοῦ ἔμενεν ἐν τῷ ὑψηλῷ τῆς ἀρετῆς ὀκρίβαντι μέγα τιμώμενος παρά τε Θεῷ καὶ παρ' ἀνθρώποις. Ἡ θέσις αὐτοῦ ὡς βασιλέως ἦτο ὡς ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου, ἥτις ὑπὸ πάντων θεᾶται, ὁσάκις ἀξιοθέατόν τι ἔχῃ ἐπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὤφειλεν ὡς τοιαύτην κατέχων ὑψηλὴν θέσιν νὰ λάμπῃ ἐπὶ ἀρετῇ, δικαιοσύνῃ καὶ βίου καθαρότητι. Ὡς προφήτης δὲ τῶν Θείων βουλευμάτων ἔδει νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν προφανὲς τοῦ λαοῦ ὑπόδειγμα, ὅπως οἱ πάντες ῥυθμίζωσι τὸν βίον καὶ τὰ ἤθη κατὰ τὰς ἐκείνου θείας ἐμπνεύσεις· ἐκτείνοντες δὲ τὴν χεῖρα πρὸς τοῦτον, ἔχωσι νὰ δεικνύωσιν ἔμψυχον ὑπογραμμὸν τοῖς περικυκλοῦσιν αὐτοὺς βαρβάροις λαοῖς πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὅμως ὁ μέγας οὗτος Δαβὶδ χρώμενος [illegible]ερίᾳ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐμμείνῃ ἐν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τῇ ἐπιζήλῳ ἐκείνῃ θέσει, ἀλλὰ πίπτει ἑκών, καὶ πίπτει μετὰ πατάγου. Πολλάκις περιήνεγκε τῇδε κἀκεῖσε τὰ γλυκερὰ αὐτοῦ ὄμματα, πλὴν ἐν προκειμένῳ περιφέρει μὲν ταῦτα ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἀλλὰ τηρεῖ προσηλωμένα ἐπὶ ἑνὸς ἰδίως. Ἀνὴρ πολυάσχολος, ὡς ὁ Δαβίδ, δὲν ἐπιστεύετο ὅτι εἶχε χρόνον πρὸς ἀπώλειαν, καὶ ὅμως οὐδεὶς περισπασμὸς ἐτάραξεν ἤδη τὴν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐκείνου ἀντικειμένου, τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, ἐντατὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Γυνὴ ἐν λουτρῷ λουομένη, καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα (Βασιλ. Β΄. ιά. 2), ἡ Βηρσαβεὲ θυγάτηρ Ἐλιὰβ, γυνὴ Οὐρίου τοῦ Χετταίου, δεσμεύει ἄκουσα ἐκθέσμως καὶ παρανόμως τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως καὶ προφήτου. Τοσοῦτον δ' ἰσχυρῶς κατεδέσμευσεν αὐτήν, ὥστε οὐδὲν ἠδυνήθη ἐπὶ τὰ πρόσω νὰ ποιήσηται βῆμα, ἀλλὰ ζητεῖ διέξοδον ἐκ τοιούτου λαβυρίνθου διὰ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ· ἐν ἐνεργείᾳ δὲ τιθεὶς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν μεταπέμπεται τὴν ἀθῴαν Βηρσαβεὲ εἰς τὰ βασίλεια καὶ ῥήγνυσι τὴν συζυγικὴν κοίτην! Ναί, ὁ βασιλεὺς καθίσταται μοιχός! Καὶ τίς οἶδε τοῦτο ; Οὐδείς, καθόσον ἡ βασιλικὴ σκιά, ὁ τῆς βασιλικῆς ἁλουργίδος ὄγκος ἐπεκάλυπτεν ἀσφαλῶς τὴν πρᾶξιν, καὶ οὕτως ἐπὶ καιρὸν ὁ ἐν συνειδήσει καὶ πράγματι μοιχὸς βασιλεὺς Δαβίδ, ἐθεωρεῖτο ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν εὐλαβῶν ὑπηκόων ὡς ὁ τύπος τῆς ἀρετῆς καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς ἠθικῆς. Ὁ χρόνος εἶνε ὁ ἐξηγητὴς πάντων τῶν μυστηρίων, καὶ ὁ ἀλάθητος ὀνειροκρίτης πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Ὁ χρόνος οὗτος, θείᾳ κελεύσει, διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ κλειδὸς ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ μυστηριώδους θαλάμου, ἔνθα ἐπὶ βασιλικῆς κλίνης φωρᾶται μοιχευόμενον ζεῦγος. Καὶ ἰδοὺ πῶς.

Λαμβάνει ἐν γαστρὶ ἡ γυνή, καὶ ἀποστείλασα ἀ-

παγγέλλει τῷ Δαβίδ. Ἐνταῦθα ἐπιτραπήτω νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας τοῦ βασιλέως. Πανταχοῦ ταραχή, πανταχοῦ ἀνησυχία, λύπη, σκυθρωπότης ἐζωγραφισμένη ἐπὶ τοῦ προσώπου, ὀργιλότης ἄνευ προφανοῦς αἰτίας, ἀμαύρωσις πάντων τῶν ὁρατῶν, καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος ἐφαίνετο μέλας. Εἷς καὶ μόνος ἦτο ὁ δεσπόζων λογισμός, « πῶς μέλλει νὰ ταφῇ τὸ ἤδη γενόμενον, ἀλλ' οὐκ ἀπογενόμενον ἁμάρτημα τῆς μοιχείας! Πῶς μέλλει νὰ διασωθῇ ἀκεραία ἡ τιμὴ καὶ ὑπόληψις τοῦ προφητάνακτος ἐν ταῖς τῶν ὑπηκόων συνειδήσεσι! Ποίαν ὁδὸν μέλλει νὰ ἐκλέξῃ ὁ ὕπατος ἄρχων γῆς Ἰούδα, ὅπως ἀπαλλαγῇ τοιαύτης ὀδυνηρᾶς θέσεως »! Μετὰ βραχεῖαν σκέψιν ἐμφανίζεται ὁ παρήγορος λύτης τῶν ἀποριῶν, ὁ καταστροφεὺς τοῦ δεσπόζοντος λογισμοῦ, οὗτος δ' εἶνε ὁ φ ό ν ο ς τ ο ῦ Ο ὐ ρ ί ο υ! Ἐπειδή, λέγει, ἡμάρτησεν ὁ βασιλεύς, πρὸς ἁγνισμὸν τῆς παρανομίας δέον νὰ διαπραχθῇ καὶ τὸ ἀνοσιούργημα. Ἀνάγκη ὅθεν νὰ προσενεχθῇ ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος. Τούτου ἀποφασισθέντος, προσκαλεῖται διὰ Ἰωὰβ ὁ τλήμων Οὐρίας, ᾧ ἐγχειρίζεται αἱματηρὰ πρὸς Ἰωὰβ ἐπιστολή, δι' ἧς ἐπετάσσετο οὗτος νὰ θῇ τὸν πιστὸν ὑπήκοον καὶ κομιστὴν τοῦ γράμματος ἐν τῇ ἐπισφαλεστάτῃ τοῦ στρατοῦ σειρᾷ κατὰ τὸν κραταιὸν πρὸς Ἀμμωνίτας πόλεμον, ὅπως πληγεὶς ἀποθάνῃ. Πράγματι δὲ κατὰ τὰ προσταχθέντα ἀπαλείφεται ὁ πτωχὸς Οὐρίας τῆς βίβλου τῶν ζώντων, καὶ πίπτει μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος· ἡ δὲ εἴδησις τοῦ θανάτου αὐτοῦ πληροῖ σατανικῆς χαρᾶς τὴν τοῦ προφητάνακτος καρδίαν! « Τοιούτῳ τρόπῳ, ἔλεγε καθ'
» ἑαυτὸν ὁ βασιλεύς, ἀπηλλάγην ἀνυποίστου ἐλέγ-
» χου, καὶ θανατώσας τῷ ἐμῷ προστάγματι τὸ αἴ-
» τιον τῆς ἐπικειμένης μοι καταισχύνης ἐπέτυχον

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

» τοῦ ἐφετοῦ, τῆς ὡραίας Βηρσαβεὲ κυοφορούσης μοι ».
᾿Αλλ᾿ ἐνῷ φαίνεται ἐπὶ ἀσφαλοῦς, κατὰ τὰς ἑαυτοῦ
σκέψεις, ἐδάφους εὑρισκόμενος ὁ βασιλεὺς μετὰ τὴν
ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τοῦ Οὐρίου, αἴφνης σαλεύεται
ἡ πεποίθησις, κλονουμένου τοῦ ἐδάφους, γενικὴ δὲ
ἀλλοίωσις σκέψεων ἐπέρχεται, ἀδεῶς πατάσσουσα
τὴν βασιλικὴν ὀφρύν. Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ κατὰ
κρημνῶν ὠθεῖται. ᾿Αλλ᾿ ὁ πανταχοῦ παρὼν Θεὸς τὰ
πάντα βλέπει καὶ διὰ μυρίων μέσων ζητεῖ νὰ σώσῃ
τὸν κινδυνεύοντα ἁμαρτωλόν, ὁτὲ μὲν διὰ συμβουλῶν,
ὁτὲ δὲ καὶ διὰ πληγῶν, « ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παι-
» δεύει, μαστιγεῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται »
(Παρμ. γ΄. 12). ἀλλ᾿ ὁ ἁμαρτωλὸς πολλάκις ἐν τῇ
πείσμονι αὐτοῦ ἰσχυρογνωμοσύνῃ ἀποκρούει θρασέως
πάντα τὰ προτεινόμενα μέσα καὶ περιφρονεῖ αὐτά.
« Ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν καταφρονεῖ »
(αὐτόθι ιή. 3). Πλήρης θάρρους καὶ μετὰ σθένους
μαρτυροῦντος τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐμφανίζε-
ται ἐνώπιον τοῦ πεπτωκότος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ βασιλέως
ὁ προφήτης Νάθαν, οἱονεὶ μηνυτὴς σπουδαίου ἐγκλή-
ματος ἐκ μέρους πλουσίου πρὸς πένητα ἀμφοτέρων
ὑπηκόων, καὶ ἐπικαλεῖται τὴν ἀδέκαστον τοῦ βασι-
λέως κριτοῦ ψῆφον, ὡς ἑξῆς.

« Δύο ἦσαν ἄνδρες, λέγει, ἐν πόλει μιᾷ, εἷς πλού-
» σιος, καὶ εἷς πένης. Καὶ τῷ πλουσίῳ ἦν ποίμνια
» καὶ βουκόλια πολλὰ σφόδρα. Καὶ τῷ πένητι οὐδὲν
» ἀλλ᾿ ἢ ἀμνὰς μία μικρά, ἣν ἐκτήσατο, καὶ περιε-
» ποιήσατο, ἐξέθρεψεν αὐτὴν καὶ ἡνδρύνθη μετ᾿ αὐ-
» τοῦ καὶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐκ τοῦ
» ἄρτου αὐτοῦ ἤσθιε, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔ-
» πινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθευδε, καὶ ἦν αὐ-
» τῷ ὡς θυγάτηρ. Καὶ ἦλθε πάροδος τῷ ἀνδρὶ τῷ

» πλουσίῳ, καὶ ἐφείσατο λαβεῖν ἐκ τῶν ποιμνίων αὐ-
» τοῦ καὶ ἐκ τῶν βουκολίων αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τῷ
» ξένῳ (ὁδοιπόρῳ) τῷ ἐλθόντι πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλαβε
» τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος, καὶ ἐποίησεν αὐτὴν τῷ
» ἀνδρὶ τῷ ἐλθόντι πρὸς αὐτόν ». Ἕως ὧδε περατοῦ-
ται ἡ καταγγελία τοῦ ἐγκλήματος, ἀναμένεται δὲ ἡ
δικαία τοῦ κριτοῦ ἀπόφασις. Τίς δ᾿ αὕτη; Ὁ Δαβὶδ
ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ, ἀκροασάμενος τῆς
προφανῶς ἀδίκου τοῦ πλουσίου πράξεως μετ᾿ ἀγανα-
κτήσεως καὶ ἄνευ ἐπιλογισμοῦ καταψηφίζεται θάνα-
τον τοῦ ἐνόχου. « Καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ Δαβὶδ σφόδρα
» τῷ ἀνδρί, καὶ εἶπε Δαβὶδ πρὸς Νάθαν, ζῇ Κύριος,
» ὅτι υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο. Καὶ τὴν
» ἀμνάδα ἀποτίσει ἑπταπλασίονα ἀνθ᾿ ὧν ὅτι ἐποίησε
» τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ περὶ οὗ οὐκ ἐφείσατο ». (Βασ.
Β΄. ιβ΄. 1—7.) ᾿Ιδοὺ ἐτυμηγορία ἀνδρὸς σεβομένου
τὴν θείαν δικαιοσύνην, κριτοῦ ἀδεκάστου καὶ βασι-
λέως κηδομένου τῶν ἰδίων ὑπηκόων. ᾿Αλλὰ τίς ἐπί-
στευεν ὅτι τοιαύτη ἐτυμηγορία ἔμελλε νὰ ἐπιπέσῃ
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐξενεγκόντος αὐτήν; Ὁ ἀτυ-
χὴς κριτὴς αὐτοκατακρίνεται ἐν ἀκαρεῖ καὶ καταδι-
κάζεται νὰ ὑποστῇ, ἣν ὁ ἴδιος πρὸ μικροῦ ἀπήγγει-
λεν ἰδίοις χείλεσι ποινὴν κατὰ τοῦ ὑποτιθεμένου ἐγ-
κληματίου. « Καὶ εἶπε Νάθαν πρὸς Δαβίδ, Σὺ εἶ ὁ
» ποιήσας τοῦτο ». Οἷος κεραυνὸς κατέπληξε τὴν
ἀσπαίρουσαν τοῦ ἀτυχοῦς Δαβὶδ καρδίαν. Ἴδετε παρ-
ρησίαν τοῦ προφήτου Νάθαν· ἴδετε τίνα λίθον διὰ τῆς
σφενδόνης τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς ἐξεσφενδόνησε
κατὰ τοῦ κρανίου τοῦ ὑποδίκου καὶ δοσιλόγου βασι-
λέως! Ὁ λίθος οὗτος οὐ μόνον ἔπληξε τὸ βασιλικὸν
κρανίον, ἀλλὰ συνέτριψεν ἔτι τὸ σκῆπτρον, ἐσάλευσε
σφοδρῶς τὸν θρόνον, ἐφ᾿ οὗ ἐκάθητο κρίνων ὁ αὐτο-
κατάκριτος κριτής, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν φοβερᾷ θέ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σει. Ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ Νάθαν ἐκσφενδονηθεὶς ἔλεγχος ἐκφέρεται ἠτιολογημένος διὰ τῶν ἑξῆς ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ Κυρίου λόγων. « Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς » Ἰσραήλ. Ἐγώ εἰμι ὁ χρίσας σε εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰ- » σραήλ, καὶ ἐγώ εἰμι ἐρρυσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαούλ· » καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, καὶ ἐν τῷ » κόλπῳ σου ἔδωκα τὰς γυναῖκας τοῦ κυρίου σου, καὶ » ἔδωκά σοι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα· καὶ εἰ μι- » κρόν ἐστι, προσθήσω σοι κατὰ ταῦτα. Τί ἐφαύλισας » τὸν λόγον Κυρίου, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφ- » θαλμοῖς αὐτοῦ; Τὸν Οὐρίαν τὸν Χετταῖον ἐπάτα- » ξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες σε- » αυτῷ, εἰς γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας ἐν ῥομ- » φαίᾳ υἱῶν Ἀμμών. Καὶ νῦν οὐκ ἀποστήσεται ῥομ- » φαία ἐκ τοῦ οἴκου σου ἕως αἰῶνος· ἀνθ' ὧν ὅτι ἐ- » ξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα τοῦ Οὐρίου » τοῦ Χετταίου τοῦ εἶναί σοι εἰς γυναῖκα. Τάδε λέ- » γει Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ » οἴκου σου, καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκάς σου κατ' ὀφ- » θαλμούς σου, καὶ δώσω τῷ πλησίον σου, καὶ κοι- » μηθήσεται μετὰ γυναικῶν σου ἐναντίον τοῦ ἡλίου » τούτου· ὅτι σὺ ἐποίησας κρύβδην, κἀγὼ ποιήσω τὸ » ῥῆμα τοῦτο ἐναντίον παντὸς Ἰσραήλ, καὶ ἀπέναντι » τούτου τοῦ ἡλίου ». (αὐτόθι 7—12). Οὕτως ὡμίλησεν ὁ ἀτρόμητος Νάθαν. Ἀλλ' ὁ Δαβὶδ ἐν τῇ ταπεινοτάτῃ ταύτῃ πτώσει δείκνυσι τηλαυγῶς τὸ μεγαλόφρον τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ ὡς δι' ὑπερφυσικῆς τινος δυνάμεως αἴρει ἑαυτὸν ὑψοῦ εἰς τὴν αἰθέριον χώραν τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας χωρὶς ν' ἀναβάληται τὸν καιρὸν καὶ ἄνευ τῆς ἀδικαιολογήτου προφασιολογίας ὁμολογεῖ ἑαυτὸν πταίστην καὶ ἔνοχον, κλίνει τὴν κεφαλὴν, ὅπως δεχθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δικαίας τοῦ Κυρίου ἀποφάσεως λέγων « ἡμάρτηκα τῷ

Κυρίῳ ». Ἀλλ' ὁ πανοικτίρμων καὶ φιλάγαθος Κύριος συγχωρεῖ τῷ πταίσαντι, « Καὶ εἶπε Νάθαν πρὸς » Δαβίδ· καὶ Κύριος παρεβίβασε τὸ ἁμάρτημά σου· οὐ » μὴ ἀποθάνῃς » (αὐτόθι 13.) Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ἐποίησε τὸν ἀπαράμιλλον καὶ προσφυέστατον ἐκεῖνον Ν΄. ψαλμὸν, δι' οὗ διετραγῴδησε μὲν ἐνώπιον παντὸς τοῦ κόσμου τὰ ἑαυτοῦ ἁμαρτήματα, ἐξήτησατο δὲ καὶ ἔλαβε παρὰ Θεοῦ τὴν ἄφεσιν αὐτῶν, καταλιπὼν ἀείζωον καὶ ἀμίμητον τύπον εἰλικρινοῦς μετανοίας. Ὥστε ἡ πτῶσις τοῦ Δαβὶδ μεγίστην ἐκληροδότησε τῇ ἀνθρωπότητι τὴν διδασκαλίαν· πᾶς δὲ ὁ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ βελτιώσεως ἐπιθυμῶν δύναται ν' ἀρύηται πάντοτε ἐξ αὐτῆς ἀνεξάντλητον πηγὴν ὠφελείας.

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην προεισαγωγὴν ἐρχόμεθα νῦν εἰς τὴν ὑποσχεθεῖσαν τοῦ ψαλμοῦ ἑρμηνείαν.

Στιχ. 1ος. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

Ὡς φάσμα φοβερὸν καὶ ἀπειλητικὸν παρίσταται ἐν τῷ νῷ τοῦ ψαλμῳδοῦ τὸ διαπραχθὲν τοῦ φόνου ἔγκλημα ἐν παραβάσει ῥητοῦ καὶ ἐκπεφασμένου νόμου, τοῦ ἐν ταῖς δυσὶ τοῦ Μωϋσέως θεογράφοις πλαξὶν ἐγχαραχθέντος « οὐ φονεύσεις », διὰ τοῦτο ζητεῖ πάσῃ δυνάμει ν' ἀπομακρύνῃ αὐτὸ τῆς ἑαυτοῦ φαντασίας. Ἡ συνείδησις, ὁ ἄγρυπνος οὗτος κατ' ἐντολὴν τοῦ Δημιουργοῦ φρουρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐπισείει συνεχῶς πρὸ τῶν νοερῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῶν τὸ εἰδεχθὲς τῆς ἁμαρτίας φάσμα, ὅπως ἐντέκῃ αὐτῇ τὴν ἀπέχθειαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τοιοῦτον ἔκτρωμα καὶ σατανικὸν προϊόν. Ἡ φωνὴ λοιπὸν αὕτη τῆς συνειδήσεως ἐπείγει τὸν ἁμαρτήσαντα νὰ ζητήσῃ τὸν οἶκτον, τὸ ἔλεος, τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἀνομήματος πα-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ρᾶ τοῦ κεκτημένου ἀκένωτον τὸ ταμεῖον τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τοῦ ἐλέους. Μεταφραζόμενος ὁ στίχος οὗτος ἰσοδυναμεῖ τῷ ἑξῆς. « Τὸ ἐμὸν ἀνόμημα γνωστὸν » εἶνε τοῖς πᾶσι, πολλῷ δὲ μᾶλλον Σοὶ τῷ Παντε» λεήμονι. Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτος τυγχάνεις οἴκτειρόν » με τὸν τάλανα, ἐξαλείφων αὐτὸ καὶ καταπαύων » τὸν ἐκ τούτου ἀφόρητον τῆς συνειδήσεως ἔλεγχον. » Εἶνε δὲ βέβαιος ὁ Δαβὶδ, ὅτι τεύξεται τοῦ αἰτουμένου, καθόσον ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ καμπτώμεθα βλέποντες ἔμπροσθεν ἡμῶν προσπίπτοντα καὶ αἰτούμενον συγγνώμην τὸν πρὸς ἡμᾶς πταίσαντα, πόσῳ μᾶλλον καμφθήσεται ὁ Πανοικτίρμων καὶ πανάγαθος Κύριος, ὅπως συγγνῷ τῷ εἰλικρινῶς ὁμολογοῦντι τὰ ἑαυτοῦ ἀνομήματα καὶ ἀποχὴν τοῦ λοιποῦ ὑπισχνουμένῳ;

Στιχ. 2ος. Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με.

Ὁ καθαρισμὸς παρὰ τοῖς Ἀνατολικοῖς ἔθνεσιν ἦτο τόσῳ συχνὸς ὥστε οὐ μόνον ἤθη καὶ ἔθιμα εὑρίσκομεν παρ᾽ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικὰ παραγγέλματα· ὑποχρεοῦντα τοὺς κατοίκους εἰς τοῦτο. Οὕτω παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις θρησκευτικὸν παράγγελμα ὑπῆρχε νὰ μὴ εἰσέρχηταί τις εἰς τὸ ἱερὸν μηδὲ νὰ ἐπιχειρῇ νὰ τελέσῃ οἱανδήποτε ἱερουργίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐπλύνετο ἢ ἐλούετο (ἐξ. ιϐ΄. 10— Ἰ. Ναυῆ γ΄. 5—Παρλπ. Β΄. λ΄. 17.). Καὶ παρ᾽ Ἕλλησιν ἔνοχοι μεγάλων ἐγκλημάτων, ὡς αἱμομιξίας, μοιχείας, φόνου κτλ. δὲν ἠδύναντο νὰ παρευρίσκωνται ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς πρὶν καθαρθῶσιν. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι ἄνθρωποι ὠνομάζοντο βέβηλοι, ἀλιτροὶ, ἐναγεῖς, ἀνόσιοι κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Δαβὶδ συναισθανόμενος τὸ μέγεθος τῶν ἑαυτοῦ κακῶν, βλέπει ὅτι δὲν δύναται νὰ προσπελάσῃ τῷ Θεῷ, τῷ μόνῳ καθαρῷ καὶ ἁγίῳ, οὐδὲ νὰ μένῃ τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς βασι-

λείας θρόνου ὁ διὰ τοῦ Θείου ἐλαίου κεχρισμένος καὶ τέως ἐκλεκτὸς, προσπίπτει τῷ ἀσπίλῳ καὶ πανάγνῳ δεόμενος ἵνα ὡς πλεῖον ἐκπλύνῃ τὰ δύο μεγάλα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ στίγματα, τὸν φόνον δηλονότι (ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου) καὶ τὴν μοιχείαν (ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου), ὅπως ἐν καθαρῷ τῷ συνειδότι ἵστηται ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου, καὶ κυβερνᾷ τὸν λαὸν αὐτοῦ κατὰ τὸ Θεῖον θέλημα.

Στιχ. 3ος. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός.

Αἰτιολογεῖ διὰ τοῦ στίχου τούτου τὸ περιεχόμενον τοῦ προηγουμένου λέγων « ζητῶ μετὰ πλεονα» σμοῦ τὴν πλύσιν καὶ τὸν καθαρισμὸν τοῦ ῥύπου τῶν » ἐμῶν κακῶν, καθόσον οὐδ᾽ ἐπὶ στιγμὴν ταῦτα ἀ» φίστανται τῆς ἐμῆς φαντασίας ταράττοντά μου τὴν » ἠρεμίαν τῆς ψυχῆς ». — Εἰ καὶ βασιλεὺς ὁ θεῖος ψαλμῳδὸς, οὐδενὸς τῶν πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀναψυχὴν στερούμενος, οὐδὲν ἧττον αἰσθάνεται τὴν δυσοικονόμητον ἔλλειψιν τῆς ἡσυχίας τῆς συνειδήσεως, καὶ δικαίως ταύτην προσεπάθει νὰ λάβῃ, καθόσον οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ βιαιότερον συνειδήσεως ἐλεγχούσης. Ἀνέβαινεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἵνα κρίνῃ τὸν λαὸν, ἀλλ᾽ ἐνόμιζεν ὅτι τὰ βλέμματα τῶν κρινομένων ἀνεγίνωσκον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ βασιλέως κριτοῦ τὰ διαπραχθέντα μεγάλα δεινά. προσήρχετο τῇ τραπέζῃ, πολλῶν τῶν περὶ αὐτὴν ἀσχολουμένων, ἀλλὰ τὰ φαγητὰ, ἡδέα καθ᾽ ἑαυτὰ, προυξένουν τῷ βασιλεῖ κόρον καὶ ἀηδίαν, ἐπειδὴ αἴφνης ἡ καρδία πληττομένη ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ συνειδότος παρουσίαζε τῇ φαντασίᾳ τοῦ ἀτυχοῦς πορφυροσχήμονος τὸ φρικαλέον φάσμα. κατεκλίνετο ἵνα ὡς πᾶς θνητὸς, διὰ τοῦ ὕπνου ἀνακουφίσῃ τὸ πεπονηκὸς σῶμα, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ὕπνου ἐνεφανίζοντο ζωηροὶ οἱ πικροὶ λογισμοὶ τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πρώτης ἁμαρτίας καὶ ὑπεδείκνυον αὐτῷ τὴν κοίτην ἥν ποτε ἐμίανε· παρίστων μετὰ ζωηρότητος τίνα εἶνε τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κακοῦ, εἰς ὁποῖον βάθος καταρρίπτουσι τὸν ἐπὶ γῆς θνητόν, ὅταν οὗτος ἀποβάλῃ τὴν λογικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Ἐξήρχετο τέλος εἰς περίπατον μετὰ τῆς αὐλικῆς πομπῆς καὶ παρατάξεως, ἀλλὰ βλέπων τὸν πτωχὸν καὶ ἄπορον γεωργὸν καὶ τὴν παρ αὐτῷ βοσκομένην ἀμνάδα, ἀνελογίζετο τὴν ἑαυτοῦ μὲν κακοδαιμονίαν καὶ ἀθλιότητα, ἐκείνου δὲ τὴν μακαριότητα καὶ εὐτυχίαν. Ποσάκις, νομίζεις, δὲν ἐπεθύμησε ν' ἀνταλλάξῃ τὴν πολυμέριμνον αὐτοῦ βασιλικὴν ὀντότητα πρὸς τὴν ἀσήμαντον θέσιν τοῦ πενεστάτου τῶν ὑπηκόων του; Ποσάκις δὲν θὰ προυτίμα, εἰ ἔμενεν ἔτι ἐν τῷ ἀγρῷ ποιμαίνων τὰ ἴδια πρόβατα καὶ τερπόμενος ἐπὶ τῷ ἤχῳ τῆς ἑαυτοῦ κινύρας; « Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ » ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός »! Ὢ βάθος ψυχολογικῆς ἐρεύνης! Ὢ θάρρος βασιλέως ἀνδρώδους!

Στιχ. 4ος. Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα· ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὁ Δαβὶδ ἀνομολογεῖ τὴν πανταχοῦ τοῦ Θεοῦ παρουσίαν καὶ τὸ παντέφορον τούτου ὄμμα. Ἐν τῷ τῆς ἁμαρτίας κοιτῶνι οὐδεὶς ἕτερος τοῦ ἁμαρτόντος παρανόμου ζεύγους εὑρίσκετο· ἄρα οἱ πάντες ἠγνόουν τὴν διαπραχθεῖσαν μοιχείαν. Ἐνώπιόν σου μόνου, λέγει, ἥμαρτον καὶ τὴν βδελυρὰν πρᾶξιν ἐποίησα, καὶ ὅμως ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν πολλῶν ἐφαινόμην ἀθῷος καὶ καθαρός. Ἐπειδὴ δὲ σύνοιδα τὴν γενομένην σοι προσβολὴν διὰ τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν, ὁμολογῶ παρρησίᾳ ταύτας, ἃς Σὺ ὡς καρδιογνώστης γινώσκεις, ὅπως ἀποδειχθῶσιν ἀληθεῖς οἱ λόγοι σου, ὅτι δῆλα δὴ « ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ » (Γεν. ή. 21.), καὶ οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου· ἐπομένως ἐμὲ ὑπὸ σοῦ κρινόμενον ἕξεις ἀναπολόγητον, ἅτε πεπτωκότα. Σὺ εἶπες « Μὴ θελήσει θελήσω τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτὸν » (Ἰεζ. ιή. 23.), διὰ τοῦτο ἐγὼ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου σου Νάθαν μετεμελήθην καὶ ἐπεστράφην Σοὶ τῷ διδόντι τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν Θεῷ, λέγων ἥμαρτόν σοι, αἰτοῦμαι συγγνώμην προσπίπτων σοι τῷ δικαίῳ κριτῇ, δός μοι τὴν συγχώρησιν τῶν ἐμῶν πλημμελημάτων, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

Στιχ. 5ος. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου.

Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ἀπαντᾷ ταυτολογία. Τὸ ἰδοὺ κατὰ περίσσειαν. Περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ὁ λόγος, ὅπερ πάντες οἱ ἐξ Ἀδὰμ κληρονομοῦμεν. Ἡ τεκνογονία ἤρξατο μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν πρωτοπλάστων ἀπὸ τοῦ παραδείσου, ἤτοι μετὰ τὴν παράβασιν τῆς Θείας ἐντολῆς. Ὁ ἐν παραδείσῳ βίος τῶν ἀνθρώπων ἔδει ν' ἀναπτύσσηται ὃν τρόπον προώρισεν αὐτοῖς ὁ Δημιουργός, πολλαπλασιαζομένοις οὐ διὰ συνουσίας καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία προσέκρουσε τῷ παραδεισιακῷ τῶν ἀνθρώπων προορισμῷ, ὃν ἔθετο ὁ Θεός, καὶ ἐπήνεγκε τὴν ἐν λύπαις καὶ πόνοις ἀλληλογονίαν. Ἄρα πάντες οἱ ἐκ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας καταγόμενοι μετέχουσι τοῦ ἁμαρτωλοῦ τῶν γεναρχῶν φυράματος. Τὸ ἐν πρώτῳ προσώπῳ ἐκφερόμενον ὑπὸ τοῦ προφητάνακτος δόγμα εἶνε γενικόν, καὶ ἀπολύτως κατηγορεῖται ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δ' ἕκαστον ἄτομον ἴδιον ἀποτελεῖ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πρόσωπον, ἀνάγκη ὅπως ἕκαστον καθαρισθῇ ἀπό τε τοῦ προπατορικοῦ ῥύπου, ὃν παρὰ τῶν προγόνων ἐκληρονόμησε, καὶ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτιῶν, ἃς ὡς λογικὸν καὶ ἐλεύθερον ἔπραξεν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα διὰ τοῦ θείου ἐξαλείφονται βαπτίσματος. Ἐντεῦθεν βλέπομεν τὴν συνάφειαν τοῦ φυσικοῦ μετὰ τοῦ ὑπερφυσικοῦ· φυσικὴ μὲν ἡ κατὰ διαδοχὴν ἐνοχὴ ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, ὑπερφυσικὴ δὲ ἡ ταύτης ἄρσις διὰ τῆς μόνης δυναμένης θείας χάριτος.

Στιχ. 6ος. Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.

Ἀλήθειαν ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς ἀεί, καθόσον αὐτὸς εἶνε ἡ ἀλήθεια, τοιοῦτος δὲ ὢν ἀπαιτεῖ ἵνα καὶ ἡμεῖς, τὰ ἑαυτοῦ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ ζῶμεν βελτιούμενοι ἑκάστοτε καὶ πρὸς τὸ τέλειον σπεύδοντες διὰ βίου ἐναρέτου καὶ ἁγίου. Τοῦτο ἦτο γνωστὸν τῷ Προφητάνακτι ἔκ τε τοῦ νόμου καὶ ἐκ τοῦ προφητικοῦ αὐτοῦ χαρίσματος· εἰς αὐτόν, ὡς Προφήτην, ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς τὰ τέως ἄγνωστα τοῖς λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων βουλεύματα τῆς ἑαυτοῦ σοφίας· ἀπεκάλυψε, δηλονότι, τὸ ἀκατάληπτον καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγγέλοις ἄγνωστον μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὑπὸ τὸ δυσβάστακτον τῆς ἁμαρτίας βάρος στενάζοντος ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ ἐν τούτοις, εἰ καὶ ταῦτα ἐγνώριζεν ὁ Δαβίδ, οὐδὲν ἧττον ὡς ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀξύρροπος ἔπεσεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἠθέτησε τὰς θείας ἐντολάς· διὰ τοῦτο κατακρίνων ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀδικαιολόγητον ταύτην ἀθέτησιν ἀναγκάζεται ἐν τῇ εἰλικρινεῖ αὐτοῦ ἐξομολογήσει ν' ἀντιπαραθῇ τὸ μέγιστον βάρος τῶν κακῶν ἃ ἔπραξε, πρὸς τὸ ἀμέτρητον ὕψος τῆς τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας, ἐκπομπεύων τὴν ἰδίαν ἀγνωμοσύνην πρὸς τηλικοῦτον εὐεργέτην. Σύ, λέγει ἡ αὐτοαλήθεια,

τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾷς, ἐμοὶ δὲ τῷ ταπεινῷ καὶ ἀναξίῳ δούλῳ σου δῆλα κατέστησας τὰ τοῖς ἄλλοις ἄδηλα καὶ κρύφια· ἐγὼ δ' ὁ ἀγνώμων πρὸς οὐδὲν ταῦτα πάντα λογισάμενος ἐποίησα τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου.

Στίχ. 7ος. Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι.

Ἐνταῦθα ἐν πνεύματι προφητικῷ προκηρύσσει ὁ ἐξομολογούμενος βασιλεὺς τὴν καθαρτικὴν καὶ λυτρωτικὴν δύναμιν τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, οὗ τὴν θείαν ἐνέργειαν ὡς ἐνεστῶσαν προορῶν ὁ προφήτης ἐπιζητεῖ πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ῥύπου τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν. Τὸ ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ σχετίζεται πρὸς τὸ ἐν ἐξόδῳ ιβ'. 22, « λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ » αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καθίξετε τῆς φλιᾶς, » καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, ἀπὸ τοῦ αἵμα» τος, ὅ ἐστι παρὰ τὴν θύραν ». Τὸ αἷμα τοῦ τότε θυομένου ἀμνοῦ ὑπεδήλου τὸ ἐν τῷ σταυρῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἐκχυθὲν τοῦ Χριστοῦ. Ὥσπερ δ' ἐκεῖνο ἔσωζε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τοῦ ἐξολοθρευτοῦ ἀγγέλου, οὕτω καὶ τοῖς τῷ Χριστῷ πιστεύουσιν ἡ κοινωνία τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος σώζει τοὺς μεταλαμβάνοντας, καθιστῶσα αὐτοὺς καθαροὺς καὶ λευκοτέρους τῆς χιόνος. Ἡ ὕσσωπος εἶνε βοτάνη ἀρωματικὴ καὶ θεραπευτικὴ ἅμα νόσων τινῶν, οἷον τοῦ ἄσθματος καὶ ἄλλων· εἶνε δὲ πικρὰ τὴν γεῦσιν, θερμὴ καί πως ἐρημεῖα, ἐφ' ᾧ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὡς φάρμακον δραστήριον, τονικὸν καὶ διερεθιστικόν. Ἡ βοτάνη αὕτη ἐν καιρῷ τοῦ ἄνθους παρουσιάζει ὄψιν τερπνοτάτην.

Στίχ. 8ος. Ἀκουτιεῖς μοι ἀγαλλίασιν καὶ εὐφρο-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σύνην, ἀγαλλιάσονται ὀστέα τεταπεινωμένα.

Ὁ στίχος οὗτος εἰς τὴν ποθητὴν καὶ μακαρίαν ἀνάστασιν τῶν τῷ Σωτῆρι πεπιστευκότων ἀνάγεται, ἣν ὡς προείρηται προεώρα ὁ Δαβίδ, ἀποτεινόμενος δὲ τῷ Θεῷ παρακαλεῖ ἵνα ποιήσηται αὐτῷ ἀκουστὴν τὴν ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην τὴν ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐσομένην, καθ' ἣν τὰ τέως ἐφθαρμένα καὶ σεσηπότα ὀστᾶ θείᾳ δυνάμει συναφθήσονται εἰς ὃ πρότερον ἀπετέλουν σῶμα, ὅπως μετὰ τῆς οἰκείας ψυχῆς παραστῶσιν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ Κριτοῦ. Οἵα ἔσται ἡ ἀγήρως χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῶν πολλὰ μὲν τὰ δεινὰ καὶ ἀλγεινὰ ἐν τῷ βίῳ παθόντων δικαίων χάριν τῆς εἰς Θεὸν ἀκραδάντου αὐτῶν πίστεως, προσδοκώντων δ' ἤδη ἀπολαυεῖν τοῦ ἀποκειμένου τῇ ἀρετῇ στεφάνου. Τοιαύτην λοιπὸν ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην ἐπιζητεῖ ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς.

Στίχ. 9ος. Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον.

Ἐπανακάμπτει ὁ ἐξομολογούμενος ἐπὶ τὴν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ· ἀφοῦ διέκοψε ταύτην διὰ τῆς αναμνήσεως καὶ ἱκεσίας, ὅπως τύχῃ τῶν μεγάλων πνευματικῶν χαρισμάτων καὶ εὐεργεσιῶν, ἃς οἱ τῷ Χριστῷ πιστεύοντες λήψονται, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ κύριόν του θέμα, καὶ προσφωνεῖ τῷ Ἁγίῳ Θεῷ νὰ μὴ ἀκριβολογήσῃ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, ἀλλὰ ν' ἀντιπαρέλθῃ ταύτας ἐν τελείᾳ ἀποστροφῇ, καθόσον καὶ μέγισται εἶνε καὶ λίαν ῥυπαραί· μόνον διὰ τοῦ θείου ἐλέους νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὰς ἀπὸ τῆς δικαίως πιεζομένης ὑπὸ τοῦ ἀφορήτου αὐτῶν βάρους συνειδήσεως. Καὶ τοῦτο φυσικὸν πάντως· οὐ μόνον ὁ ἅγιος Θεὸς βδελύσσεται τὸ κακὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ δράστης εὐθὺς ὡς ἀπὸ καρδίας συναισθανθῇ τί διέπραξεν,

εὐθὺς συναισθάνεται μέγιστον ἀποτροπιασμὸν καὶ ἀπερίγραπτον βδελυγμίαν, ἐπιθυμῶν, εἰ δυνατὸν, νὰ μεταβάλῃ τὴν ταὐτότητά του καὶ ἀποκλείσῃ τελείως τὴν διὰ τῆς φαντασίας, ἔστω καὶ ἀμυδροτάτην ἀναπαράστασιν τῶν αἰσχρῶν πράξεων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πόσον ζηλοῖ τὴν ἀθωότητα τῶν νηπίων καὶ τὴν ἀκακίαν τῶν βοσκομένων ἀρνίων. Οἰκτρὰ εἰκὼν διέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἁμαρτόντος καὶ ἐφ' ἱκανὸν ἐν τῇ μνήμῃ παραμένει πικρῶς βασανίζουσα τὸν δυστυχῆ. Ὁ Δαβὶδ ὅθεν, ὅπως τοιαύτης φοβερᾶς εἰκόνος τέλεον ἀπαλλαγῇ, ἱκετεύει τὸν οἰκτίρμονα Θεὸν ν' ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν του, καὶ ἐξαλείψῃ τὰς ἐπὶ τῆς πλακὸς τῆς καρδίας γεγραμμένας ἀνομίας του.

Στίχ. 10ος. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.

Εἰς οἵαν ψυχὴν εἰσέλθῃ ἡ ἁμαρτία βορβόρου ταύτην πληροῖ, ὅτε τοιαύτην ἔχουσα τὴν φύσιν, μολύνει πᾶν τὸ ἁγνὸν καὶ καθαρὸν καὶ ποιεῖ ἀτάσθαλον ὅ,τι τέως ἦν στίλβον. Παράβαλε τὴν καρδίαν τοῦ ἐναρέτου καὶ ἐς ἀεὶ σπεύδοντος ἵνα ἑνωθῇ μετὰ τῆς αὐτοκαθαρότητος, πρὸς τὴν τοῦ φαύλου καὶ ἑκάστοτε ἐν κακουργήμασιν ἐντρυφῶντος, καὶ ὄψει ἡλίκη ὑφίσταται ἡ διαφορὰ ἑκατέρων. Ἡ τοῦ πρώτου λειτουργεῖ ἠρέμα, τὴν δὲ ἀμίμητον ταύτην ἠρεμίαν διαζωγραφεῖ ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἡ τοῦ δευτέρου ἐκ τοὐναντίου εὑρίσκεται ἐν ἀενάῳ ταραχῇ, ζοφερωτάτας παριστῶσα τῇ διανοίᾳ τὰς τῆς ἁμαρτίας σκηνογραφίας, ὥστε τὸ πρόσωπον καὶ πόρρωθεν μαρτυρεῖ τὴν ἐμφωλεύουσαν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνησυχίαν. Οὔτε ὕπνος, οὔτε πότος, οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἀξιώματα εἶνε ἱκανὰ ὅπως ἐπαναγάγωσι τὴν προτέραν γαλήνην, ἀλλὰ μάλιστα ἐπαυ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ξάνουσι τὴν σύγχυσιν καὶ ταραχήν. Μόνος ὁ δοτὴρ τῆς ἀναφαιρέτου ψυχικῆς εἰρήνης Θεὸς δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν πρώην μακαριότητα διὰ τῆς παροχῆς πνεύματος ἑδραίου, ὥστε « μηκέτι εἶναι εὔκολον τὸν νοῦν καταπίπτειν εἰς ἁμαρτίαν ». (Μ. Ἀθανάσιος εἰς τὸν Ν'. ψαλ.) Τὸ καρδίαν ἐνταῦθα εἶνε ἀντὶ τοῦ ψυχήν, τὸ δ' εὐθὲς ἴσον τῷ ἑδραῖον. Πνεῦμα ἐννοεῖ τὴν συνείδησιν, κατὰ τὸ « τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ ; » (Α'. Κορινθ. β'. 11.)

Στίχ. 11ος. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ.

Ὁσάκις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀπαντῶσιν ἀνθρώπινα τῷ Θεῷ ἀποδιδόμενα, δὲν πρέπει πάντως καὶ κατὰ γράμμα ταῦτα νὰ ἐκλαμβάνωμεν, διότι Πνεῦμα παντέλειον ὁ Θεὸς ὢν οὐδὲν τῶν κατ' ἄνθρωπον δύναται νὰ ἔχῃ, οὔτε χεῖρας, οὔτε πόδας, οὔτε ἄλλο τι τῶν πεπερασμένων ὄντων, ἀλλὰ τοιαύταις ἀναγκαίως χρῆται ἡ Θεία γραφὴ λέξεσιν ἐπὶ τὸ παραστατικώτερον καὶ εἰκονικώτερον, ἅτε μὴ παρεχούσης τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς τελειότερα περιβλήματα πρὸς παράστασιν ὑψίστων ἐννοιῶν. Ἡ λέξις ἐνταῦθα πρόσωπον ἐννοεῖ βεβαίως τὴν Θείαν κηδεμονίαν, ἀφ' ἧς ὁ ψαλμῳδὸς θερμῶς ἐξαιτεῖται νὰ μὴ ἀπορριφθῇ, μηδ' ἀπογυμνωθῇ τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μακρὰν τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε βίος ἀληθής, ἡ δὲ στέρησις τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐπιφέρει κατ' ἀκολουθίαν τὸν τῆς ψυχῆς θάνατον.

Στίχ. 12ος. Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με.

Ὁ στίχος οὗτος συγκείμενος ἐκ δύο προτάσεων περικλείει τὰ ἑξῆς νοήματα. Ἡ μὲν πρώτη « ἀπόδος

μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου » ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν κόσμῳ παρουσίαν τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸ « Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου » (Λουκ. β'. 30.) Ὡς προφήτης λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ἐγίνωσκεν ὅτι ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ γένους ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἡ γενικὴ τῆς ἀνθρωπότητος χαρά· πλὴν ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία ἀφέλκει τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, ἕπεται ὅτι καὶ ὁ Δαβὶδ ἐστερήθη τοῦ πρώην προφητικοῦ πνεύματος, διὸ καὶ λέγει ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ « καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀνταμέλῃς ἀπ' ἐμοῦ », νῦν δὲ αἰτεῖται ἵν' ἀποδοθῇ αὐτῷ ἡ πανευφρόσυνος χαρὰ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ πρὸ τοσούτων αἰώνων ἀναμενομένου Μεσσίου. Ἡ δὲ δευτέρα, « καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με », εἶνε ταυτόσημος τῇ ἐν στίχῳ 10 « καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου », ζητεῖ δηλονότι βακτηρίαν ἑδραίαν καὶ ἀδιάπτωτον, τὸ πνεῦμα τὸ ἡγεμονικόν, τὸ ἄρχον καὶ δεσπόζον τῶν παθῶν.

Στίχ. 13ος. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου, καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι.

Πολλαχῶς πραγματοῦται ἡ τοῦ Θείου νόμου διδασκαλία, διά τε ζώσης φωνῆς καὶ διὰ γραφῆς, ἀπό τε λογικῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἀπὸ τῆς ἀψύχου φύσεως. Τὰ πάντα διδοῦσιν ἀφορμὴν πρὸς διδασκαλίαν, καὶ ὁ θέλων νὰ διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν εὐχερῶς εὑρήσει ὕλην ἀνεξάντλητον, πρόθεσις μόνον ἀπαιτεῖται ἀγαθή. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔμπρακτος ἀρετὴ ζῶσα ἀποβαίνει διδασκαλία, καθόσον τὰ παραδείγματα εἶνε πολλῷ πειστικώτερα πάσης θεωρίας· πολλάκις μάλιστα ἡ θεωρία γινώσκει καθ' ἑαυτὴν ἄνευ ἐφαρμογῆς πρὸς μείζονα τοῦ κεκτημένου αὐτὴν βλάβην, κατὰ τὸ « ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος, ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλη-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς. Ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας» (Λουκ. ιβ΄. 47—48). Δὲν ἀρκεῖ δηλονότι ἡ πολυμάθεια ὅπως θεωρηθῇ ἐκπεπληρωμένος ὁ τοῦ ἀνθρώπου προορισμός, ἀλλὰ σὺν τῇ πολυμαθείᾳ προσαπαιτεῖται ἀπαρεγκλίτως καὶ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν, κατὰ τὸ «ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ιέ. 19). Αὐτὸ τοῦτο ὑπισχνεῖται τῷ Θεῷ ὁ Ἱεροψάλτης λέγων «ἀνακαίνισόν με καὶ ἀπόδος ὅ,τι διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπώλεσα, ἴδε τὴν ἀληθινήν μου μεταμέλειαν, καὶ ὡς πολυεύσπλαγχνος ἀνάγαγέ με ἐπὶ τὴν πρώτην μου ἀξίαν, ἐγὼ δὲ ἔσομαι ὁ διαπρύσιος τῆς σῆς φιλανθρωπίας κήρυξ καὶ διδάσκαλος, οὐ μόνον ᾄδων παρρησίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐκπομπεύων τὰ ἐμὰ παραπτώματα· δημοσιεύω τὴν αἰσχύνην τῆς ἐμῆς ψυχῆς, τὴν ἐπὶ ταύτῃ ἰσχυρὰν μεταμέλειάν μου καὶ τὴν σὴν δαψιλεστάτην ἀγαθότητα πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἀνόμων καὶ ἀσεβῶν. Οἱ λόγοι μου δ' ἔσονται πιστευτοὶ καὶ δεκτοί, καθόσον καθιστᾷ τοιούτους ἡ ἐμὴ ἡγεμονικὴ θέσις. Ὁ βασιλεύς, ἐροῦσι πάντες, διέπραξε τοιαύτας αἰσχρὰς πράξεις καὶ ὅμως οὐκ ἀπηξίωσε νὰ καταθεατρίσῃ αὐτὰς οὐχὶ μόνον ἐνώπιον ἡμῶν τῶν συγχρόνων, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ μεταγενεστέροις ἄχρι τῆς τούτου συντελείας! Ἐντεῦθεν παρενθαρρυνόμενοι εὐκόλως ἐπιγνώσονται τὴν ἐν ᾗ εὑρίσκονται πλάνην τῆς ἁμαρτίας καὶ μεταμεληθήσονται.»

Στίχ. 14ος. Ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου.

Ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ φόνου τοῦ πτωχοῦ Οὐρίου ἐνοχῆς ἱκετεύει, καθόσον ἡ φρικτὴ αὐτοῦ τῷ ἰδίῳ αἵ-

ματι κυλισθέντος εἰκὼν οὐδόλως ἀφίστατο τῆς φαντασίας τοῦ Δαβίδ, ἡ εἰκὼν αὐτὴ ἐταλάνιζε τοσοῦτον τὸν ἀτυχῆ βασιλέα, ὥστε καθίστα ἀφόρητον τὸν βίον, οὐδ' ἐπέτρεπε τῇ γλώσσῃ του νὰ ἐκφράζῃ ἐν ἀγαλλιάσει τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, ἀλλ' ἀπεῖργε ταῖς σιδηραῖς τῆς ἁμαρτίας ἁλύσεσι. Τῆς σκληροτάτης ὅθεν θέσεως ζητεῖ τὴν μεταβολήν, ἣν μόνος ὁ Θεός, ὡς Θεὸς τῆς σωτηρίας δύναται νὰ ἐπενέγκῃ, τότε δὲ καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ πταίσαντος πληρωθήσεται ἀγαλλιάσεως ἐν τῇ ἐκδικήσει τῇ δικαιοσύνης αὐτοῦ.

Στίχ. 15ος. Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, λέγει, αἰρομένης ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς μου τῆς ἀποτροπαίου εἰκόνος τοῦ πεφονευμένου ὑπ' ἐμοῦ Οὐρίου, καὶ τὰ τέως συγκεκλεισμένα ὑπὸ τῆς ἐνοχῆς χείλη μου ὑπὸ σοῦ διανοιγόμενα θέλουσι καθηκόντως ὑμνεῖ τὴν σὴν μεγαλειότητα. Καὶ ἐνταῦθα ἐκφράζεται ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητος καὶ ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου ἑκάστου μαρτυρουμένη, ὅτι δηλαδὴ μόνος ὁ πανίσχυρος τοῦ Θεοῦ βραχίων δύναται νὰ στηρίξῃ καὶ ἐνισχύσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἀρκεῖ οὗτος νὰ ἐπικαλέσηται ἀπὸ καρδίας τὴν Ἐκείνου ἀντίληψιν· παρ' οὐδενὸς δὲ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ ἐλπίσῃ μεταβολὴν ψυχικῆς καταστάσεως ἀπὸ τῶν δυσαρέστων καὶ ἀνιαρῶν εἰς τὰ ὄντως εὐφρόσυνα καὶ χαροποιά, εἰμὴ παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου, βαπτιζόμενος ἐν τῷ λουτῆρι τῆς ἀληθοῦς μετανοίας.

Στίχ. 16ος. Ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις.

Περὶ θυσιῶν λέγει ὁ Προφητάναξ. Εἰ μὲν ἐδέχετο θυσίαν, ἔδωκεν ἄν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ὡς ἀνενδεὴς δὲν δέχεται θυσίας ὑλικὰς καὶ ὁλοκαυτώματα ἔτι, πρὸς ἐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ξάλειψιν δύο φοβερῶν ἀνομημάτων, μοιχείας καὶ φόνου. Ἰδοὺ πῶς ὁ ἴδιος ἱεροψάλτης χαρακτηρίζει τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ ἀποστροφὴν τοιούτων βδελυκτῶν θυσιῶν. « Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρρους. Ὅτι ἐμοί ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βόες » (ψαλ. μθ΄. 9—10), καὶ παρακατιὼν « μὴ φάγωμαι κρέα ταύρων ἢ αἷμα τράγων πίωμαι ; » Ὡσαύτως καὶ ἐν Ἡσαΐου ά. 11. λέγει ὁ Θεός. « Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν Ὑμῶν ; Πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι. » Ἀλλὰ τί ἀπαιτεῖται ;

Στίχ. 17ος. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει.

« Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν », λέγει ὁ Ἰωάννης (δ΄. 24). Ἄνευ συγκινήσεως τῆς ψυχῆς καὶ κατανύξεως τῆς καρδίας πᾶσα θυσία καὶ προσφορὰ ἄκαρπος καὶ ἀνωφελὴς τῷ προσφέροντι καθίσταται. Ἐκ τοὐναντίου δὲ καὶ μόνη ἡ συγκίνησις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν μετανοίᾳ τῆς καρδίας κατάνυξις ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ καὶ εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ θυσίαν. Διὰ τῆς τοῦ ἀσώτου παραβολῆς ὑπέδειξε τρανώτατα ὁ Σωτὴρ ὅτι πρὸ παντὸς ἀπαιτεῖ τὴν ἀληθῆ μετάνοιαν, ἧς χάριν συγχωρεῖ τῷ πταίσαντι. Τοιαύτην μετάνοιαν ἀναγράφει καὶ ὁ Δαβίδ, ἣν φαίνεται ἑαυτῷ πρῶτος ἐπέβαλε, καὶ ἐν εἴδει γνωμολογίας ἐκφέρει « θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. »

Στίχ. 18ος. Ἀγάθυνον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ.

Σιὼν εἶνε ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐνταῦθα

δὲ λέγει ἀναγωγικῶς τὴν Ἐκκλησίαν· δηλοῖ δὲ τὴν εὐδοκίᾳ Θεοῦ μεγίστην τῇ ἀνθρωπότητι ἐπιδαψιλευθεῖσαν εὐεργεσίαν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, καὶ τὴν ἑδραίαν θεμελίωσιν καὶ περιτείχισιν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἁγίων Ἱερουργῶν τῶν περιφραττόντων τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

Στίχ. 19ος. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα· τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Καὶ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ τῷ τελευταίῳ τοῦ ψαλμοῦ ἀναγωγικῶς ἐκφραζόμενος ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ποιεῖται λόγον. Τότε λέγει, πότε; « Ὅτε ἀγαθυνεῖς τὴν Σιὼν καὶ οἰκοδομηθῇ τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ, τότε δὴ τότε καὶ ἀνενεχθήσονται θυσίαι, οὐχ αἱ δι' αἱμάτων, ἀλλ' αἱ τῆς δικαιοσύνης, αἱ τῆς αἰνέσεως δηλονότι ». (Μ. Ἀθανάσιος). Αἱ θυσίαι, ἡ ἀναφορά, τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ οἱ μόσχοι, εἶνε πάντα δικαιοσύνης· τοῦτο δὲ ἄλλη ἔκφρασις τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ ψαλμῷ στίχῳ 11 ἀναφερομένης « Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως ».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ὁ ἐμβριθῶς μελετῶν τὸν Ν΄. ψαλμὸν δὲν δύναται ἢ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι Θείᾳ πάντως Προνοίᾳ περιέπεσεν ὁ Δαβὶδ ἐν τοῖς δυσὶν ἐκείνοις φρικτοῖς ἁμαρτήμασιν· ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὄργανον ἐπιδείξεως τοῦ ἀκαταμετρήτου βάθους τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, καὶ παράσχῃ τὴν ἀφετηρίαν πρὸς εἰλικρινῆ μετάνοιαν ταῖς μυριάσι τῶν ἑκάστοτε ἁμαρτανόντων. Μεγίστη ὑπάρχει ἡ μεταξὺ ἰδιώτου ἀγραμμάτου καὶ κυριάρχου καὶ ἐν νόμῳ Κυρίου δεδιδαγμένου βασιλέως δια-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

φορά. Ἄρα καὶ ἡ ἀξία τῆς μετανοίας ἑκατέρου ἔχει τὰ μάλα διάφορον τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπίδρασιν, καθόσον τοῦ μὲν ἰδιώτου ἡ μετάνοια καθίσταται γνωστὴ λίαν περιωρισμένῳ κύκλῳ, ἢ καὶ σχεδὸν ἀπαρατήρητος διέρχεται, ἡ δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπερτάτου σημείου εὑρισκομένου ἀποβαίνει τοῖς πᾶσι διδακτικωτάτη. Εὐτυχὴς ἡ γενεὰ ἐκείνη ἡ τοιοῦτον κτησαμένη ἡγεμόνα ἀνώτερον πάσης ψευδοφιλοτιμίας καὶ ματαιόφρονος ἰδέας ἑαυτὸν ἀναδείξαντα! Ἰδοὺ πρότυπον ἀληθοῦς καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως. Δυστυχῶς ὅμως οὐ πάντες προθύμως ἀτενίζουσιν εἰς τοιοῦτο βασιλικὸν πρότυπον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν μεριμνῶν τοῦ βίου περικυκλούμενοι ἀληθεῖς τῆς ἁμαρτίας δεσμῶται γίνονται, ὁ δὲ χρόνος παρέρχεται ἐγγράφων ἐν τῷ ἀνεξιτήλῳ αὐτοῦ βιβλίῳ τὰ στίγματα ἑκάστου ἀδιαφοροῦντος ἵνα ἐγκαίρως ἀπαλείψῃ ταῦτα διὰ τοῦ σπόγγου τῆς μετανοίας. Πλάνη κατακυριεύει τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐν τούτοις ὅσον εἶνε βέβαιον ὅτι ὑπάρχει ἥλιος ἐν τῷ στερεώματι, οὕτω καὶ πολλῷ βεβαιότερον εἶνε ὅτι μετὰ τὴν παροῦσαν ἄρχεται ἡ μέλλουσα καὶ ἀτελεύτητος ζωή. Ἂν μὴ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα πρὸς σωτηρίαν μέσα, ἐπερχομένου τοῦ θανάτου ἀπόλλυται πᾶσα ἐλπίς. « Οὐδεὶς γάρ, λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, τῶν ἐνταῦθα μὴ διαλυσαμένων τὰ ἁμαρτήματα, ἀπελθὼν ἐκεῖ, δυνήσεται τὰς ἐπὶ τούτοις εὐθύνας διαφυγεῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῶν δεσμωτηρίων τούτων μετὰ τῶν ἁλύσεων προσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον, οὕτως αἱ ψυχαὶ πᾶσαι, ὅταν ἐντεῦθεν ἀπέλθωσι, τὰς ποικίλας περικείμεναι σειρὰς τῶν ἁμαρτημάτων, ἐπὶ τὸ βῆμα ἄγονται τὸ φοβερόν. Καὶ γὰρ δεσμωτηρίου οὐδὲν ἄμεινον ὁ παρὼν βίος διάκειται· ἀλλ' ὥσπερ, εἰς τὸ οἴκημα εἰσελθόντες ἐκεῖνα, πάντας ὁρῶμεν ἁλύσεις περικειμένους, οὕτω

καὶ νῦν, ἂν τῆς φαντασίας τῆς ἔξωθεν ἑαυτοὺς ἀποστήσαντες, εἰς τὸν ἑκάστου βίον εἰσέλθωμεν, τὴν ἑκάστου ψυχὴν ὀψόμεθα σιδήρου χαλεπώτερα δεσμὰ περικειμένην· καὶ μάλιστα ἂν εἰς τὰς τῶν πλουτούντων εἰσέλθῃς ψυχάς· ὅσῳ γὰρ ἂν πλείονα ὦσι περιβεβλημένοι, τοσούτῳ μᾶλλον εἰσὶ δεδεμένοι ». (Ἑρμ. εἰς Ματθ. κεφ. Δ'. ὁμιλ. ιδ'. ἐδάφιον δ'.) Ὁ ἐξομολογούμενος Δαβὶδ καὶ ἀπὸ καρδίας μεταμελόμενος ἐχρήσατο τῇ ἐναντίᾳ τῶν πρωτοπλάστων ὁδῷ ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει τῶν ἐγκλημάτων, δὲν προσέφυγεν, ὥσπερ ἐκεῖνοι, εἰς τὰς προφάσεις, ἐπιρρίπτων εἰς ἕτερον τὴν αἰτίαν, ἀλλ' εὐκρινῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὡμολόγησεν Ἐγὼ καὶ οὐκ ἄλλος εἰμὶ ὁ ἔνοχος. Ἐνθαρρυντικὸν διὰ πάντα τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ βασιλέως Δαβίδ. Εὐτυχὴς καὶ πᾶς ἰδιώτης, ὅστις ζητῶν εἰλικρινῶς τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν θεωρεῖ τὸ τοῦ προκειμένου ψαλμοῦ περιεχόμενον ὡς ἔκφρασιν τῆς ἑαυτοῦ καρδίας· ἐπὶ τοῦτον βεβαίως ἐπέρχεται ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Ἀμήν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ο ΕΞΑΨΑΛΜΟΣ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ Γ΄. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἀφορμὴν πρὸς σύνταξιν τοῦ ψαλμοῦ τούτου παρέσχε προφανῶς τῷ Δαβίδ, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ ἐμφαίνεται, ἡ στάσις τοῦ Ἀβεσσαλὼμ κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς καὶ ἡ τούτου εἰς τὴν ἔρημον ἀπόδρασις, ὅπως σωθῇ ἐκ τοῦ καταδιώκοντος υἱοῦ. Ἵνα δὲ καλῶς γνῶμεν τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τῶν βραχέων μὲν καὶ μεμετρημένων τοῦ ψαλμοῦ ἐκφράσεων, μεστῶν δὲ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως καὶ ἐλπίδος, ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς τρία. 1.) Ὅτι τὸ γεγονὸς τῆς στάσεως εἶνε πολλῷ μεταγενέστερον τῆς μοιχείας καὶ φόνου τῆς Βηρσαβεὲ καὶ Οὐρίου, ἐπομένως καὶ τῆς παραδειγματικῆς μεταμελείας τοῦ Δαβίδ. 2.) Ὅτι μερὶς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους ὑπὸ δημαγωγοῦ παρασυρεῖσα ἐπανίσταται κατὰ τοιούτου βασιλέως, οὗ τὴν ἀφοσίωσιν, ἀγάπην καὶ εἰς Θεὸν πίστιν ἐκ πολλῶν προτέρων γεγονότων ἐγνώριζε, καὶ 3.) Ὅτι ἡ στάσις αὕτη ὑποκινεῖται ὑπὸ φιλάρχου καὶ φιλοδόξου υἱοῦ, τοῦ Ἀβεσσαλώμ, κατὰ φιλοστόργου καὶ πραοτάτου πατρὸς καὶ βασιλέως Δαβίδ. Ἐν τῇ δεούσῃ σταθμήσει τῶν τριῶν τούτων γεγονότων εὑρίσκει τις τὴν ψυχολογικὴν τοῦ ποιητοῦ κατάστασιν καὶ ἀκούει λαλοῦσαν αὐτοῦ τὴν καρδίαν. Τῷ ὄντι μετὰ τὴν εἰδεχθῆ τοῦ μεγαθύμου βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ ἀποπλάνησιν ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς φιληδονίας διὰ τῆς λουομένης

καὶ ἐν ὄψει καλῆς Βηρσαβεὲ, ἡ καρδία τοῦ ἀτυχοῦς ἡγεμόνος ἐπλήγη πληγὴν καιρίαν, ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ μεγίστη αὐτοῦ σύνεσις καὶ ἐμβρίθεια κατώρθωσε λίαν ἐπιτηδείως ταύτην νὰ ἐπουλώσῃ διὰ τοῦ ἀριστουργήματος τῆς μετανοίας, τοῦ Ν΄. ψαλμοῦ. Πλὴν ἀλλὰ ὡς εὐσεβὴς, ἔχων ἀείποτε πρόχειρα τὰ παραπτώματά του, κατὰ τὸ « ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντὸς », ὁσάκις ἐνέπιπτέ τις αὐτῷ συμφορὰ, προσέτρεχε πάντοτε εἰς τὸν μέγαν παρήγορον Θεὸν, παρ' οὗ καὶ ἤλπιζεν ἀδιστάκτως πᾶσαν ἄμεσον προστασίαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν. Ἄρα καὶ ἐν προκειμένῳ ἐν τοιούτοις εὑρεθεὶς δεινοῖς εὐθὺς ἐμνήσθη τῶν προτέρων πλημμελημάτων, ᾐσθάνθη ὅτι καὶ ταῦτα τὰ δεινὰ ἔχουσι σκοπὸν διδακτικὸν, ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἐπιδείξηται μὲν ἄκραν ὑπομονὴν, νὰ προσδράμῃ δὲ τῷ ἀντιλήπτορι Θεῷ. Οὕτω δὲ καὶ πράττει, διότι εὐθὺς ὡς ἐπληροφορήθη ὅτι ἐπέρχεται καθ' ἑαυτοῦ ὁ υἱὸς Ἀβεσσαλὼμ μετὰ ἐνόπλων πολυαρίθμων ὀπαδῶν του, ἵνα ἐκδιώξῃ τοῦ θρόνου τὸν τέως γηράσαντα ἐπ' αὐτοῦ πατέρα, ὁ φρόνιμος γέρων ἀποχωρεῖ τῆς πρωτευούσης Ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ὀλιγίστων παίδων τοῦ οἴκου του καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν ἔρημον, ἡ δὲ πρωτεύουσα καὶ τὰ ἀνάκτορα καταλείπονται ἕρμαιον τῷ στασιαστῇ. Κατὰ τοιούτου βασιλέως, οἷος ὁ Δαβίδ, πᾶσα δή τις στάσις θὰ ἦτο αὐτόχρημα ἀποτέλεσμα ἀπονοίας καὶ ἀχαριστίας, ἥτις δικαίως ἔδει νὰ παροξύνῃ καὶ λυπήσῃ τὴν ἀγαθὴν καρδίαν τοῦ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη μετὰ ζήλου καὶ πατρικῆς ἀγάπης κυβερνήσαντος τὸν σκληροτράχηλον ἐκεῖνον λαὸν, ὅστις ἀντὶ εὐγνωμοσύνης ἤθελεν ἐγείρῃ φονικὴν χεῖρα, ὅ- [illegible] θρόνου τὸν εὐεργέτην βασιλέα, πολλῷ μᾶλλον ὤφειλε νὰ παροξύνῃ τὴν δικαίαν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀγανάκτησιν τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως, μαθόντος ὅτι ἐξηγέρθη κατ' αὐτοῦ μερίς τις τῶν ὑπηκόων ὑπὸ τὴν ἡγεμονείαν ἀχαρίστου καὶ ἀγνώμονος υἱοῦ, ὅπως οὐ μόνον ἔκπτωτον τοῦτον κηρύξῃ τοῦ θρόνου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ πατρὸς ἀφέλῃ ὁ ἀποστάτης. Ἰδοὺ τίνα τὰ ἐλατήρια τὰ ὠθήσαντα τὸν ποιητὴν καὶ προκαλέσαντα τὸν ὀλιγόστιχον μὲν, πολυσήμαντον δὲ τοῦτον ψαλμόν. Ὁ προκείμενος ψαλμὸς εἶνε οἱονεὶ συνέχεια τοῦ περὶ μετανοίας Ν'. καθόσον ἐξ αὐτῶν τῶν ἐκφράσεων ἐξάγεται ἡ τοῦ ποιητοῦ πεποίθησις ὅτι πᾶν τὸ ἐν κόσμῳ γινόμενον συμβαίνει τῇ ἐπινεύσει καὶ παραχωρήσει τοῦ Ὑψίστου Δημιουργοῦ· ὅτι δὲ πᾶς ὁ ἐπ' αὐτὸν πεποιθὼς κέκτηται τὴν ἀσφαλεστάτην ἄγκυραν καὶ οὐδένα κίνδυνον φοβεῖται· ἐν τούτοις εἰ καὶ βλέπει ἑαυτὸν ὑπὸ τοσούτων ἐχθρῶν περιστοιχιζόμενον καὶ ἀπειλούμενον, οὐδὲν ἧττον ἡ εἰς Θεὸν πεποίθησις αὐτοῦ εἶνε τοσοῦτον ἑδραία, ὥστε εἶνε βέβαιος ὅτι θέλει ἀναδειχθῇ νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, ὅπερ καὶ συνέβη. Ἴδωμεν τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ψαλμοῦ.

Στίχ. 1ος. Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; πολλοὶ ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ.

Πληθὺν τῶν θλιβόντων καὶ ἐπαναστάντων καθ' ἑαυτοῦ ὁρᾷ ὁ ψαλμῳδὸς καὶ ἐκπλήσσεται, ἐκπληττόμενος δὲ ἀποτείνεται εἰς ἐκεῖνον, παρ' οὗ προσδοκᾷ ταχεῖαν τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν. Εἶνε μὲν, λέγει, πολλοὶ οἱ θλίβοντές με, εἶναι πολλοὶ οἱ ἐπανιστάμενοι ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐγὼ εἰς Σὲ καὶ μόνον ἔχω τὰς ἐλπίδας μου καὶ εἶμαι ἀμέριμνος. Ἐρωτᾷ δῆθεν τὸν Θεὸν, λέγων, Κύριε, ἵνα τί τάχα ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; Μὴ νομίζουσιν ὅτι δύνανται νὰ σαλεύσωσι τὴν εἰς Σὲ ἀκράδαντον πίστιν μου; Πολλοὶ μὲν ἐπανίστανται ἐπ' ἐμὲ, ἀλλ' οἱ πολλοὶ οὗτοι εἰσὶ

μηδὲν ἔναντι Σοῦ τοῦ κραταιοῦ καὶ δυνάστου, οὗ ἐν τῇ χειρὶ ἐστὶ τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθήσομαι τοὺς πολλούς.

Στίχ. 2ος. Πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ.

Πολλοὶ μέμφονταί με, λέγοντες ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει μοι σωτηρία ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ᾧ λατρεύω. Καὶ τοῦτο ἔλεγον βλέποντες μόνην τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ὁ Δαβὶδ εἶχε πράξῃ, τὴν μοιχείαν, δηλονότι, καὶ τὸν φόνον, ἀλλ' ἠγνόουν τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ. Ἐνέπαιζον αὐτὸν ὡς μάτην παρὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐλπίζοντα σωτηρίαν, προέβλεπον δὲ τὴν μετ' οὐ πολὺ κατάπτωσιν τοῦ τέως μεγάλου καὶ διασήμου βασιλέως, καὶ παντελῆ αὐτοῦ ἐξόντωσιν. Ὁ ἄνθρωπος ὡς κυριευθῇ ἅπαξ ὑπὸ τυφλοῦ πάθους κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του λησμονεῖ τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ θειότατα μυκτηρίζει ἐπὶ βλάβῃ ἐκείνου. Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ τοιαῦται πάντοτε ἐδείχθησαν αἱ τῶν ἀσεβῶν διαθέσεις καὶ εἰς ὄλεθρον παρέσυραν τοὺς τούτων κυρίους, οὐχ ἧττον μυριάδες μυριάδων παραδειγμάτων ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ δῆλον κατέστησαν καὶ ἡλίου λαμπρότερον διετράνωσαν, ὅτι τὸν κόσμον διέπει ἀνωτάτη τις δύναμις, τὸ Ὑπέρτατον Ὄν, ὁ τρισυπόστατος Θεὸς, ὅστις οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τὸν πιστὸν ὀπαδὸν τοῦ θείου του νόμου, ἀλλὰ προστατεύει τοῦτον ἐν μέσῳ ἀπείρων ἐχθρῶν, καὶ σώζει τροπαιοφόρως αὐτὸν ἐκ προφανεστάτου κινδύνου. Ἓν τῶν μυρίων παραδειγμάτων εἶνε καὶ τὸ τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, ὅστις κατειρωνευόμενος τῶν ἐχθρῶν του, λέγει, « πολλοὶ » λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν » τῷ Θεῷ αὐτοῦ. »

Στίχ. 3ος. Σὺ δὲ, Κύριε, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἰδοὺ ἡ ἀδίστακτος τοῦ προφήτου πεποίθησις· ὅσα θέλουσιν ὑπὸ κακεντρεχείας κινούμενοι ἃς φλυαρῶσιν οἱ πολυάριθμοι θλίβοντές με καὶ κατ' ἐμοῦ ἐπανιστάμενοι· ἃς χλευάζωσιν ὅσον θέλουσι τὴν εἰς τὸν Θεόν μου ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου, οὐδὲν πρός με, λῆροι καὶ φλήναφοι πάντα ταῦτα· ἔκχυσις δηλητηρίου ἐκ τοῦ πλεονάσματος τῆς καρδίας αὐτῶν· ἐμὲ δὲν δύνανται νὰ σαλεύσωσιν ἐκ τῆς ἀδιασείστου πέτρας τῆς πίστεως, ὅτι Σὺ, Κύριε, εἶσαι ὁ ἐμὸς προστάτης καὶ πρόμαχος, ἡ ἐμὴ δόξα, ἡ τῆς ἐμῆς βασιλείας παγίωσις, διὰ τοῦτο δὲν μεταβάλλομαι, καὶ ἂν μυριοπλάσιοι παρουσιασθῶσι τοιαῦται ἀντίξοοι περιστάσεις. Ἰδοὺ λόγοι ἁρμόζοντες παντὶ ἀληθῶς πιστεύοντι εἰς Χριστὸν καὶ ἐν οἱοισδήτισιν ἐμπλεκομένῳ ἐν τῷ τοῦ βίου σταδίῳ πειρασμοῖς. Ἦ πέποιθας εἰς Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας καὶ ἀσπάζεσαι ἀδιστάκτως πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ὑψίστου αὐτοῦ νόμου παραγγέλματα, ἢ οὔ. Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, τότε ἐν πάσῃ περιπτώσει δείκνυθι τὸ θάρρος ἐκεῖνο καὶ τὴν τόλμην, ἣν ἐπιβάλλει ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος τῆς εἰς Θεὸν πίστεως πρὸς ἀντιμετώπισιν παντὸς ἀντιπίπτοντος· εἰ δὲ τὸ δεύτερον, τότε μὴ κάλει σεαυτὸν ψευδῶς ὀπαδὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μηδὲ ὁμολόγει διὰ τῶν παγερῶν χειλέων σου πρὸς ἁπλῆν ἐπίδειξιν τὴν ἁγίαν τούτου πίστιν, ἣν βεβαίως θέλεις νὰ προφέρῃς ὡς ἁπλοῦν ἐπικάλυμμα τῆς εἰσερπούσης κακίας. Ὁ ὄντως πιστὸς λέγει μετὰ τοῦ ψαλμῳδοῦ· « οὐδένα φοβοῦμαι, οὐδένα τρέμω, ἀπέναντι οὐδενὸς δεινοῦ δειλιῶ, διότι, Σὺ, Κύριε, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου ». Πρὸς εὐκολωτέραν ὅμως σαφήνειαν τῆς ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ περιεχομένης εἰς Θεὸν πίστεως τοῦ βασιλέως Δαβὶδ, παραθῶμεν τὴν τοῦ πατρὸς τῶν πατέρων, τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, λαμπρὰν ἑρμηνείαν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξεσιν ὡς ἑξῆς. « Πρέπουσα τῇ πίστει τοῦ προφήτου φωνὴ, ἀ-
» σείστως φέροντος τηλικαύτας περιστάσεις, καὶ πε-
» ποιθότος μὴ ἐγκαταλειφθήσεσθαι· ἀλλὰ πρὸς τὸ
» βοηθῆναι καὶ ὑψωθήσεσθαι καὶ τὴν βασιλείαν ἀπο-
» λήψεσθαι· τοῦτο γὰρ εἶπόν τινες, ὑψῶν τὴν κε-
» φαλήν. Δόξα τοίνυν τοῦ δικαίου ὁ Θεὸς, ᾧ πέ-
» ποιθεν, ᾧ δὲ δόξα ὁ Θεὸς, οὗτος ὑψοῦται τὴν κε-
» φαλὴν ». (ἑρμηνεία εἰς τοὺς ψαλμούς).

Στίχ. 4ος. Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα καὶ ἐπήκουσέ μου ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ.

Λόγον ἐνδιάθετον ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ προφητάναξ λέγων, ὅτι φωνῇ ἐκέκραξα πρὸς Κύριον, καθόσον τὸ ἐν ἀνθρώπῳ πνεῦμα ζητοῦν νὰ συνδιαλεχθῇ τῷ τελείῳ Πνεύματι δύναται μὲν καὶ διὰ προφορικοῦ λόγου τοῦτο νὰ πράξῃ, ἰδίως ὅμως διὰ τοῦ ἐνδιαθέτου ἐκτίθησι νοερῶς τὴν ὑψηλὴν τῆς προσευχῆς κλίμακα, διὰ ταύτης δὲ ἀποτείνει ἐνθέρμως τὰς ἑαυτῆς χρείας ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεὸν, παρ' οὗ προσδοκᾷ τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Ὅθεν ἐν βαρείαις θλίψεσιν εὑρισκομένη προσομιλεῖ τῷ Θεῷ, τὴν ἔνθερμον δὲ ταύτην προσομιλίαν διὰ ποιητικοῦ τρόπου ἐκφράζει ὁ ψαλμῳδὸς λέγων, « Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα ». Δὲν ἀρκεῖται δὲ μόνον εἰς τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἑτέρου ἡμιστοιχίου λέγει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἱκεσίας του, ὅτι, δῆλα δὴ, ἐγένετο εὐπρόσδεκτος ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. Τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ἅγιον κατὰ τὴν κρατοῦσαν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις δόξαν ἑρμηνεύεται ἡ Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, καθόσον τότε ἐνομίζετο ὅτι ἐν τῇ Σκηνῇ κατοικεῖ ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν καὶ οἱ χρησμοὶ ἐδίδοντο τοῖς ἱερεῦσι. Κατὰ τὴν δὲ ἄλλην ἑρμηνείαν τὸ « ἐξ ὄρους ἁγίου » ἰσοδυναμεῖ τῷ « ἐξ οὐρανοῦ »,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ῷς ἐν παραπλησίαις φράσεσιν ἀπαντᾷ, οἷον « ἐ ν ὄ ρ ε ι ἁ γ ί ῳ σ ο υ » (ψαλμ. ιδ΄. 1) καὶ (ψαλμ. οέ. 4). « Φωτίζεις Σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων ». — Ὁ ἐξ ὕψους λοιπὸν καὶ ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν ἐπήκουσε τῆς δεήσεως τοῦ ἱκετεύοντος βασιλέως. Τοῦτο δ᾽ εἶνε ἀπάντησις πρὸς τοὺς μυκτηρίζοντας αὐτὸν ἐπὶ τῇ εἰς Θεὸν πεποιθήσει του, δι᾽ ἧς καταισχύνει καὶ ἀποστομοῖ τοὺς λέγοντας, « οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ. »

Στίχ. 5ος. Ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα. Ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντιλήψεταί μου.

Τὸ ἀμέριμνον καὶ ἥρεμον τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕνεκα τῆς εἰς Θεὸν πίστεώς του ἐκφράζει ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ. Τὸ κοιμῶμαι καὶ ὑπνόω εἶνε ῥήματα ταυτόσημα, ἴσα τῇ φράσει τῆς ὡμιλημένης γλώσσης, « ἐπλάγιασα νὰ κοιμηθῶ καὶ μ᾽ εὑρῆκεν ὁ ὕπνος ». Τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὡς τὰ πολλά, τῷ μὴ ὑπὸ δεινῶν φροντίδων ταραττομένῳ, ἀλλ᾽ ἐν ἀφροντισίᾳ ὄντι. Καὶ ὁ Δαβὶδ πλήρη ἔχων τὴν εἰς Θεὸν πεποίθησιν ἐπανεπαύετο ἐν ταύτῃ καὶ μόνῃ, πάσας δὲ τὰς ἔξωθεν ἐπερχομένας αὐτῷ δυσμενεῖς περιπετείας ἐτίθει ἐν δευτέρου λόγου μοίρᾳ, διότι ἐπίστευεν ὅτι πᾶσαι αὗται θέλουσι καταπαύσει διὰ τῆς κραταιᾶς τοῦ Ὑψίστου προστασίας. Ὅπου λοιπὸν πίστις εἰς Θεὸν ἀνυπόκριτος καὶ ἑδραία, ἐκεῖ ἠρεμία καὶ γαλήνη συνειδήσεως· ἄρα βίος πράγματι εὐδαιμονικός. Ὕπνωσα, λέγει, καὶ πάλιν ἐξύπνισα, ἀλλ᾽ ἔμεινα ἐν τῇ αὐτῇ ἡσυχίᾳ, καθόσον πέπεισμαι ὅτι θέλω ἔχει βοηθὸν καὶ προςάτην ἀκαταμάχητον Κύριον τὸν Θεόν. Τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχου τούτου ἔτι μᾶλλον ἐνισχύει καὶ ὁ ἀμέσως ἑπόμενος.

Στίχ. 6ος. Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων μοι.

Διὰ τοιούτου πανισχύρου ἀντιλήπτορος οὐδέλως θέλω φοβηθῆ, εἰ καὶ βλέπω ἐμαυτὸν περικεκυκλωμένον ὑπὸ μυριάδων ἐχθρῶν, ἐπειδὴ ἡ ἰσχὺς τούτων, καὶ πολυαρίθμων ὄντων, εἶνε ὡς ἱστὸς ἀράχνης ἔναντι τῆς παντοδυναμίας τοῦ Δημιουργοῦ. Εἴτε ἄνθρωποι εἶνε αἱ πολέμιαι μυριάδες τῶν ταγμάτων, εἴτε καὶ πονηρὰ πνεύματα, δὲν δύνανται τὸ παράπαν νὰ βλάψωσι καιρίως τὸν ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ πιστεύοντα εἰς τὸν Παντοδύναμον. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, τίς παιδαριώδης φόβος τῶν πολυαρίθμων ἐχθρῶν δύναται νὰ πτοήσῃ με; βεβαίως οὐδείς, διὰ τοῦτο λέγω τὸ « οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων μοι. »

Στίχ. 7ος. Ἀνάστα, Κύριε, σῶσόν με ὁ Θεός μου, Ὅτι Σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτωλῶν συνέτριψας.

Κατὰ Γραφικὸν ἰδίωμα καλῶν ὁ προφητάναξ τὴν ταχεῖαν τοῦ Θεοῦ ὑπεράσπισιν καὶ βοήθειαν, λέγει αὐτῷ, « ἀνάστα, σῶσόν με », ὡς εἰ ἐκάθητο ἡσυχάζων ὁ Θεὸς καὶ ἀναπαυόμενος. Οὐδόλως ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Θεὸς θέλει παράσχει αὐτῷ τὴν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σωτηρίαν, ἐπειδὴ καὶ ἐν ἄλλαις τοῦ βίου του περιστάσεσιν εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς τοὺς ἄνευ λόγου καὶ ἀδίκως μισοῦντας τὸν Δαβὶδ πατασσομένους ὑπὸ τοῦ μεγίστου τούτου Προστάτου, ἡ δὲ θηριώδης τῶν ἁμαρτωλῶν ἰσχύς, ἣν ποιητικῶς ἐκφράζει διὰ τοῦ « ὀ δ ό ν τ α ς », συνετρίβη ὑπ᾽ αὐτοῦ. Καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος οὕτως ἀποφαίνεται· « Ὀδόντας λέγει· ἀπὸ » μεταφορᾶς τῶν θηρίων τοῦτό φησιν, ἃ μᾶλλον τοῖς » ὀδοῦσιν ἰσχύει, καὶ συνθλωμένων, εὐκαταφρόνητα » γίνονται. Καὶ γὰρ οἱ φονεῖς καὶ αἱμοχαρεῖς καὶ » αὐτῶν τῶν αἱμοβόρων θηρίων χείρους εἰσίν, ἢ τού» τοις παρισοῦνται ». (Ἑρμ. ψαλ. γ΄.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Στίχ. 8ος. Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου.

Ἡ ἐπισφράγισις τῆς εὐχῆς καὶ πεποιθήσεως εἰς Θεὸν τοῦ ποιητοῦ ἐκφράζεται ἤδη διὰ τῶν δύο τοῦ ςίχου τούτου προτάσεων. Σωτηρίαν, λέγει, δὲν ἀναμένω παρὰ ἀνθρώπου, κατὰ τὸ « μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία » (ψαλ. ρμς'. 3.), ἀλλὰ πᾶσα ἡ ἐλπίς μου εἶνε ἀνατεθειμένη τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ μου. Ἐκεῖνος ἐν πάσῃ περιπτώσει μὲ προστατεύει, Αὐτὸς μὲ συντηρεῖ, τῇ Αὐτοῦ χάριτι ἐτιμήθην τῷ βασιλικῷ ἀξιώματι, εἰς τοῦτον ἄρα πέποιθα, ὡς τὸν μόνον ἰσχύοντα ν' ἀποσοβήσῃ ἀπ' ἐμοῦ τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους. Ἐπειδὴ δὲ σὺν ἐμοὶ συμπολεμεῖται καὶ ὁ σὸς λαὸς, διὰ τοῦτο καὶ οὗτος παρὰ Σοῦ ἀναμένει τὴν εὐλογίαν. Ἀλλ' ὅταν λαὸς καὶ βασιλεὺς πεποιθότες ὦσιν εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεὸν, πῶς δύναται νὰ κατισχύσῃ ἡ φαυλότης; Ἀδύνατον.

Ποῦ σήμερον τοιαύτη ζέσις πίστεως ἐν ἄρχοντι καὶ ὑπηκόῳ; Ποῦ τοιαύτη ἀφοσίωσις ἡγεμόνος εἰς τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων; Ποῦ τοιούτου εἴδους συναίσθησις ὑψίστου καθήκοντος, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν, δηλονότι, πίςεως ἐν τοῖς ἰσχυροῖς τῆς γῆς; Ὁ Δαβὶδ ἔςαι ἐς ἀεὶ ὁ τελειότατος τύπος τοῦ εὐσεβοῦς καὶ καθηγητοῦ τῆς εὐσεβείας βασιλέως, διότι διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ψαλμῶν διδάσκει τούς τε ἐν ἀξιώμασι καὶ πάντα ἰδιώτην τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐν οἱᾳδήτινι τοῦ βίου περιστάσει νὰ ἐκπληρῶσιν ἀνελλιπῶς τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα. Ἡ μελέτη ἑπομένως τῶν ἱερῶν ψαλμῶν ἀποτελεῖ τὸ περισπούδαστον μάθημα, ἐξ οὗ ὁ ἀληθὴς τοῦ Εὐαγγελίου ὀπαδὸς ἀρύεται τὰ δραςήρια φάρμακα τῆς ψυχικῆς του σωτηρίας.

Ἐρευνᾶτε λοιπὸν τὰς Γραφάς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΖ'. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἐν εὐαισθήτῳ καὶ εἰλικρινεῖ καρδίᾳ τὰ μεγάλα πταίσματα προξενοῦσι τοιαῦτα τραύματα, οἷα εἶνε τὰ ἐν τῷ σώματι πολλάκις παρουσιαζόμενα κακοήθη σαρκώματα· καθὼς δὲ ταῦτα ἐπουλοῦνται μὲν διὰ δραστικῶν φαρμάκων, ἀναδεικνύουσιν ὅμως πάλιν καὶ πάλιν τὸν κακοήθη αὐτῶν χαρακτῆρα δι' ἐξοιδήσεως καὶ κακοχυμίας, ὥστε ἀνάγκη παρίσταται συχνῶν τομῶν πρὸς ἐντελῆ τοῦ κακοῦ ἐκρίζωσιν, οὕτω καὶ ἐκεῖνα τοιαύτης τυγχάνουσι φύσεως, ὥστε ἀπαλείφονται μὲν διὰ τοῦ δραστικωτάτου φαρμάκου τῆς ἀνυποκρίτου μετανοίας, οὐχ' ἧττον ὅμως καταλείπουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ νοσηκεροὺς χυμοὺς, ὧν ἡ ἐξάλειψις ἀπαιτεῖ τὴν ἀδιάκοπον τῆς θείας μετανοίας καυτηρίασιν, ὅπως μὴ διαταράττηται ἡ τῆς ψυχῆς ὑγεία καὶ εὐεξία. Ἐν παραπλησίᾳ θέσει εὑρίσκεται ὁ Μέγας τῆς μετανοίας διδάσκαλος Θεοπάτωρ Δαβίδ. Ὡς ἀσθενὴς τὴν σάρκα ἥμαρτεν ἁμαρτίαν μεγάλην· εἰσελάσας δίκην ἐπιδρομέως εἰς τὴν πτωχικὴν τοῦ πιστοῦ του ὑπηκόου Οὐρίου καλύβην διήρπασε δυναςικῶς καὶ ταχέως ὅ,τι πολυτιμότερον ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε, τὴν τιμὴν τῆς ὡραίας Βηρσαβεὲ, καὶ οὐκ ἀρκεσθεὶς εἰς τοῦτο, ἠβουλήθη νὰ καλύψῃ τὰ ἴχνη τῆς τέως μυστικῆς διαρπαγῆς διὰ τοῦ ἀθώου αἵματος τοῦ πιςοῦ ςρατιώτου καὶ συζύγου Οὐρίου, ἁπλοῦν δὲ κέλευσμα τοῦ ἐπιδρομέως Ἄνακτος καταρρίπτει νεκρὸν τὸν ἐπὶ τῆς τά-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ξεως τῆς τιμῆς ὑπὲρ πατρίδος καὶ αὐτοῦ τοῦ θρόνου τοῦ Ἄνακτος μαχόμενον ἀτυχῆ Ἰσραηλίτην. Τίνα ἐντύπωσιν παρήγαγε καὶ τίνα συναίσθησιν ἐνεποίησεν ἐν τῇ ἱερᾷ ψυχῇ τοῦ ἐπὶ θρόνου καθημένου καὶ τὸ δόρυ τῆς ἀδεκάστου δικαιοσύνης κρατοῦντος βασιλέως ἡ εἰς αὐτὸν διὰ παραβολῆς ἀποκάλυψις τῶν δύο τούτων μεγάλων παραπτωμάτων εἴδομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Ν΄. ψαλμοῦ. Ὅτι, δῆλα δή, συναισθανθεὶς ὅτι πεσὼν κατέστη ἔνοχος τῇ μεγίστῃ τῶν ποινῶν ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ἐν ᾧ ἦν, ὤφειλε κατ' ἀνάγκην ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου θρόνου νὰ κρημνίσῃ μὲν ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, τὸν ἄνθρωπον Δαβίδ, εἰς τὸν ἄβατον τῆς ἀτιμίας πυθμένα διὰ τῆς παγκοίνου ὁμολογίας τῆς ἐνοχῆς του, πλὴν νὰ ἀνυψώσῃ ἔτι ὑψηλότερον διὰ τῆς θαρραλεοτάτης καὶ ἀνδρώδους μετανοίας, ἧς ὁ τελειότατος τύπος περιέχεται ἐν τῷ ἀνωτέρω Ν΄. ψαλμῷ. Καὶ τοῦτο μὲν διὰ πάντα ἀνθρωπίνως κρίνοντα ἦν ἂν ἴσως ὑπεραρκοῦν πρὸς καθησύχασιν τῆς ταραττούσης τὴν καρδίαν συνειδήσεως καὶ τῆς ἔναντι τῶν ἀνθρώπων ἐξιλεώσεως, καθόσον πάντες ἔλεγον ἄν, « ἄνθρωπος ἦν, ἕνεκεν ἀσθενείας ὠλίσθησε καὶ ὀλι- » σθήσας ἔπεσε, πεσὼν δὲ καιριώτατα ἐτραυματίσθη, » ἀλλ' ἡ μετὰ παρρησίας ἐνώπιον πασῶν τῶν γενεῶν » ὁμολογία καὶ μεταμέλειά του, καθιστᾷ αὐτὸν ἄ- » ξιον πάσης συμπαθείας, πάσης ἀγάπης καὶ πάσης » ἐξιλεώσεως ». Πλὴν ὁ ἱεροψάλτης Δαβὶδ δὲν σκέπτεται οὕτω· αἴρεται πολὺ ὑψηλότερον. Θέλει νὰ ἐξεύρῃ τρόπον νὰ ἐξαλείψῃ τελείως τὸ ἑκάστοτε παρουσιαζόμενον ζωηρότατα ἐν τῇ φαντασίᾳ του εἰδεχθέστατον φάσμα τῆς μοιχείας καὶ φόνου. Πᾶν τὸ παρακωλύον τὴν ἠρεμαίαν καὶ κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ Κράτους του, κατ' ἀκολουθίαν δὲ συνταράττον τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματός του καὶ εἰς μυρίους

ἐπιρρίπτον αὐτὸν φόβους, κινδύνους καὶ ἀγῶνας, θεωρεῖ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης αἰτίας, τῆς ἁμαρτίας. Πᾶν ὅ,τι λάβω, λέγει καθ' ἑαυτόν, δικαίως τὸ λαμβάνω, κατ' ἀξίαν ἀμείβομαι, καθόσον κἀγὼ ἐγενόμην ὁ αἴτιος ἀνεπανορθώτου συμφορᾶς εἰς ἓν πιστότατον ζεῦγος ἐν τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· ἠδίκησα καὶ δικαίως κολάζομαι. Ἀναλογίζομαι τὸ βάρος τῶν ἀνομιῶν μου καὶ βλέπω ὅτι αὗται ὑπερτεροῦσι πολὺ τὴν ἐμὴν δύναμιν. Ἐγὼ ὁ ἑτέρους κρίνων βασιλεύς, ὁ πάσης ἀπολαύων εὐφροσύνης, ὁ οὐδεμιᾶς στερούμενος εὐλόγου ἐπιθυμίας, τοιαῦτα ὤφειλον νὰ πράξω ; Καὶ πῶς δύναμαι ἐν καθαρῷ τῷ συνειδότι ν' ἀνατείνω εἰς οὐρανὸν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα καὶ αἰτήσω συγχώρησιν ; Παρουσιάζονταί μοι καθ' ἑκάστην ἑκατοντάδες τῶν ὑπηκόων μου προσφέροντές μοι τὸν ἀπεριόριστον αὐτῶν σεβασμόν· ἀποτείνουσί μοι τὰς κολακευτικωτέρας δι' ἐμὲ ἐκφράσεις καὶ ἀνυψοῦσιν ἄχρις οὐρανοῦ διὰ τὴν αὐστηρότητα τῆς ἐμῆς δικαιοσύνης ἐν ταῖς μεταξὺ ἀλλήλων δίκαις. Ἀλλ' ἐγὼ ὄπισθεν τοῦ πλήθους τῶν παρισταμένων μοι διορῶ τὸ φάσμα τοῦ πτωχοῦ Οὐρίου, κατὰ γῆν κειμένου καὶ ἀσπαίροντος ἐκ τοῦ ἐμπαγέντος τῇ ἐμῇ διαταγῇ βέλους τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ πιστοῦ ὑπηκόου, οὗτινος τὸ χυνόμενον ἀθῷον αἷμα φοινίσσει τὴν γῆν ! Διακρίνω τὸ φάσμα τῆς ταλαίνης Βηρσαβεέ, ἥτις, ὡς γυνὴ ἀσθενής ἠπατήθη νομίσασα ὅτι ἤθελε τύχει δόξης ἀνεκτιμήτου, εἰ συνεκοιμᾶτό μοι, τῷ βασιλεῖ· ἐν τούτοις προὔδωκε τὴν πολύτιμον συζυγικὴν πίστιν, ταύτης δὲ τῆς προδοσίας αἴτιός εἰμι ἐγώ, καὶ μόνος ἐγώ, ὁ βασιλεύς ! Ποῦ λοιπὸν, λέγει μοι ἐσωτερική τις ἰσχυρὰ φωνή, ποῦ ἡ συμμαρτυρία τῆς συνειδήσεως ἐπὶ τῇ αὐστηρᾷ δικαιοσύνῃ σου ; Ποῦ δὲ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐσωτερικὴ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

εἰρήνη; Διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἀδιακόπου πένθους χάριν τῶν πολλῶν μου ἁμαρτημάτων· ἀνάγκη στεναγμῶν καὶ δακρύων ἀπαύστως πρὸς λύσιν τῶν δεσμευόντων με δεινῶν· ἀνάγκη τέλος γόων καὶ θρήνων ὅπως ἱκανοποιήσω τὴν πλήττουσάν με διηνεκῶς φωνὴν τῆς συνειδήσεως. Τὴν θέσιν ταύτην τοῦ Προφητάνακτος εὐκόλως πᾶς τις αἰσθάνεται, εἰ ἀναλογισθήσεται πόσα ἔχει πράξῃ ἐν τῷ τοῦ βίου σταδίῳ, ἐφ' οἷς καὶ ἀμειλίκτως ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλέγχεται. Οὐδὲν δὲ θεραπεύει τὰ ἠθικὰ ταῦτα τραύματα ἢ μόνη ἡ μετάνοια ἡ ἀληθής, ἡ ἐπίμονος, ἡ κατὰ τὸν Δαβιτικὸν τύπον. Ἀκούσωμεν τί ὁ παθὼν βασιλεὺς λέγει.

Στίχ. 1ος. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με.

Διὰ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς δὲν ἀποδίδει τῷ Θεῷ ὁ προφήτης πάθη ἀνθρώπινα, ἀλλὰ τὴν φυσικὴν ἀποστροφὴν καὶ ἀπέχθειαν ἐννοεῖ, ἥτις δικαίως προξενεῖται τῇ ἄκρᾳ καθαρότητι καὶ ἁγιωσύνῃ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ὑπὸ τοῦ αἰσχίστου βορβόρου τῆς ἁμαρτίας. Αἰσθανόμενος δὲ τὸ μέγα βάρος τῆς ἑαυτοῦ ἐνοχῆς διὰ τὰ ἁμαρτήματά του παρακαλεῖ θερμῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ ὑπὸ τοῦ δικαιοτάτου Κριτοῦ, μηδὲ παιδευθῇ καθὼς ὑπαγορεύει ἡ αὐστηρὰ δικαιοσύνη, καθόσον ἐκεῖνος πρῶτος ἀμειλίκτως κατεδίκασεν ἑαυτὸν καὶ κατέρριψεν εἰς τὸ κατασκότεινον σπήλαιον τῆς ἀτιμίας καὶ ταπεινώσεως. Τοῦτο δὲ ἦτο ἐλαφρυντική τις περίστασις, ὅπως ἐπικαλέσηται τὴν μετὰ λόγου ἐπιείκειαν τοῦ αὐστηροῦ μέν, φιλανθρώπου ὅμως Δικαστοῦ, τοῦ τιμωροῦντος πάντοτε ἵνα διδάξῃ, καὶ παίοντος ἵνα συνετίσῃ, καὶ πλήττοντος ἵνα σωφρονίσῃ. Ὁ θυμός, λέγει, καὶ ἡ ὀργή σου, Κύριε, κατ' ἐμοῦ εἶνε δικαιότατοι, ἀλλὰ παρακαλῶ μὴ ἐλέγξῃς με μηδὲ παιδεύσῃς με διὰ τούτων, καὶ φανῶ οὕτω ὅλως

ἐγκαταλελειμμένος τῆς Σῆς προστασίας καὶ βοηθείας ἐνώπιον τῶν πολυειδῶν ἐχθρῶν μου, ἐνῷ εἶμαι πιστὸς φύλαξ τοῦ Σοῦ νόμου καὶ ἐραστὴς τοῦ Σοῦ ὀνόματος. Θέλω τὸν ἔλεγχον, θέλω καὶ τὴν παιδείαν, ἀλλ' οὐχὶ μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ χάριν τῶν περιστοιχούντων με ἀσπόνδων ἐχθρῶν.

Στίχ. 2ος. Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου.

Προχείρους ἔχω τὰς Σὰς τιμωρητικὰς δυνάμεις, ἃς καλεῖ βέλη. Ἐπειδὴ δὲ βλέπω, ὅτι βροχηδὸν τὰ βέλη ταῦτα καὶ διαρκῶς πίπτουσιν ἐπὶ τῆς ἀθλίας κεφαλῆς μου, παρακαλῶ, εἰ δυνατόν, νὰ μακρύνῃς ὀλίγον τὸν φοβερὸν τοῦτον πέλεκυν. Ἡ χείρ σου μαστίζει μὲν δικαίως πλὴν σφοδρῶς, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος ἀσθενὴς δὲν δύναμαι νὰ φέρω καρτερικῶς τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας, εἰ καὶ εἶνε ἀντάξιον πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐμῶν πταισμάτων. Χαίρω, ὅτι αἱ μεγάλαι αὗται ποιναὶ ἄγουσί με εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐμῆς παραβάσεως, παρέχουσιν ὅμως καὶ τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, ὅτι Σὺ μὲ ἀγαπᾷς, κατὰ τὸ « ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται » (Παροιμ. γ'. 12). Τοῦτο δὲ μ' ἐνθαρρύνει μεγάλως.

Στίχ. 3ος. Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου.

Πρὸ τῆς ὀργῆς σου, ἤτοι πρὸ τῶν τιμωρητικῶν δυνάμεων ἡ ἐμὴ σὰρξ εἶνε τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε οὐδεμία ὑπάρχει θεραπεία. Τὴν ὑγείαν καὶ δύναμιν τῆς ψυχῆς μου ἐξησθένησεν ἡ ἁμαρτία, διὰ τοῦτο, λέγει, πρὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἐν ἀενάῳ ταραχῇ εὑρίσκονται καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ μου. Τὸ πᾶν ἐν ἐμοὶ συνταράσσεται ἕνεκα τε τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς συμπαρομαρτούσης ταύτῃ ὀργῆς σου. Κληρονομήσας σάρκα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

εὐόλισθον καὶ εἰς ἁμαρτίαν ἐπιρρεπῆ ἐγὼ ἔτι μᾶλλον ἐπεξέτεινον τὴν ὀλισθηρὰν ταύτην καὶ καχεκτικὴν κατάστασιν εἰς τοιοῦτον σημεῖον διὰ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτημάτων, ὥστε δὲν ἀντέχω εἰς αὐστηρὸν ἔλεγχον, δὲν βαστάζω τὴν Σὴν δικαίαν ὀργήν.

Στίχ. 4ος. Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ.

Ἡμάρτησα ὑπὲρ δύναμιν καὶ ἡ κεφαλή μου κύπτει ὑπὸ τὸ ἀφόρητον βάρος τῶν ἀνομιῶν μου· φόρτος μέγιστος καὶ δυσβάστακτος ἐπεβλήθη ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ τραχήλου ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης μου, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει μοι νὰ ὑψώσω πρὸς οὐρανὸν τὰ ὄμματα. « Κατέκαμψέ με, φησί, τὸ βαρὺ τῆς ἁμαρτίας φορτίον, λέγει, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος. Ἀνιᾷ δέ με καὶ τῶν σεσηπότων ἐκείνων τραυμάτων ἡ δυσοσμία, ἃ, τὴν φρόνησιν ἀποβαλών, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ δουλεύσας, εἰσεδεξάμην. Οὗ δὴ χάριν πάσης θυμηδίας ἐστερημένος, ἀσχάλλω καὶ ἀλύω διηνεκῶς, καὶ τῆς σκυθρωπότητος μεταβολὴν οὐχ εὑρίσκω. »

Στίχ. 5ος· Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου.

Ἡ ἐμὴ ἀφροσύνη, λέγει, ἐστὶ τὸ κύριον καὶ πρώτιστον ἐλατήριον τῆς ἐμῆς πτώσεως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ οὐδένα ἄλλον δύναμαι νὰ αἰτιῶμαι ὡς ἔνοχον. Ἐντεῦθεν μαρτυρεῖται ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐλευθερία, ἧς ἡ καλὴ ἢ κακὴ χρῆσις ἐπιφέρει αὐτῷ τὴν ἀνόρθωσιν ἐν τῇ ἀρετῇ ἢ τὴν πτῶσιν ἐν τῇ κακίᾳ. Πάντα τὰ ἐξωτερικὰ κίνητρα, οἷον ὡραιότης σωματική, γοητεία προκλητική, εὐχέρεια μέσων, κτλ. οὐδὲν ἰσχύουσιν ἐφ' ὅσον μένει ἄκαμπτος ἡ σιδηρᾶ θέλησις εἰς τὸ νὰ μὴ πράξῃ τὴν ἁμαρτίαν· ἐκ τοὐναντίου δὲ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ κίνητρα εἰ ἐλλείπουσιν, ὑπάρχει δὲ ἡ διεφθαρμένη θέλησις, τότε ἡ ἁμαρτία εἶνε ἐν ἀρχῇ

τετελεσμένη, δεῖται δὲ μόνον περιστάσεων εὐμενῶν πρὸς πραγμάτωσιν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ἀνεξάρνητος τῆς συνειδήσεως φωνὴ καλεῖ τὴν θέλησιν ταύτην ἀ φ ρ ο σ ύ ν η ν, καθόσον βλέπει ὅτι εἰς ὄλεθρον ἄγει τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον. Ὥστε πραττομένη ἡ ἁμαρτία, οὐ μόνον δὲν ἡδύνει τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνοίγει τοιαύτας πληγάς, αἵτινες ἐκπέμπουσιν ἀφόρητον δυσωδίαν καὶ σῆψιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερὸς Ποιητὴς ἀνατρέχων εἰς τὸ ὀλίγον ἀπέχον παρελθὸν αὐτοῦ αἰσθάνεται τὴν δυσωδίαν καὶ σῆψιν τῶν ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης του προξενηθέντων μωλώπων.

Στίχ. 6ος· Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους. Ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην.

Ἰδοὺ τίς ὁ ἄθλιος βίος μου, λέγει, διηνεκῶς ἐν ταλαιπωρίᾳ διετέλουν ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας καὶ περὶ ταύτην περιεστρεφόμην· σκυθρωπὸς δὲ καθ' ἑκάστην ἐπορευόμην. Ἄλλοις λόγοις κατεδουλώθην πάσῃ ἁμαρτίᾳ, καὶ δι' ὅλου ἐν ἁμαρτίαις ἐπορευόμην. Τοιαύτη ἡ πλανητικὴ τῆς ἁμαρτίας φύσις· ἕλκει μὲν εἰς ἑαυτὴν διὰ παντὸς θελγήτρου πρὸ τῆς πράξεως, εἶτα δὲ περιβάλλει τὸν ἁλόντα ἔνδυμα σκυθρωπότητος καὶ αἰσχύνης, δι' οὗ τὰ πάντα βλέπει μέλανα καὶ ἀηδῆ.

Στίχ. 7ος· Ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου.

Ψ ό α, κατὰ Σουίδαν, εἶνε « τὸ μέρος τοῦ σώματος, ἐν ᾧ ἔγκεινται οἱ νεφροί, δι' ὧν αἱ ὀρέξεις κινεῖσθαι πεφύκασιν ». Ἐνταῦθα ὁ ψαλμῳδὸς διὰ τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ ὕψους δηλοῖ τὴν ἑαυτοῦ περιφρόνησιν ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἕδραν ἔσχεν ἐν ταῖς ψόαις· λέγει δὲ ὅτι αὗται ἐπληρώθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ θεραπεία δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, καθόσον ὑπεδουλώθη καὶ ᾐχμαλωτεύθη ὑπὸ τῆς πορνείας.

Στίχ. 8ος· Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφό-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

δρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου.

Διὰ τοῦ στίχου τούτου δηλοῖ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ταλαιπωριῶν του καὶ τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς ταπεινώσεως, εἰς ὃ ἤγαγεν αὐτὸν ἡ ἀπατηλὴ ἡδονή. Εὐτυχῶς ὅμως δὲν ἀφῆκεν ἵνα γένηται ποταπὸν αὐτῆς ἀνδράποδον, ἀλλὰ συνιεὶς ὑπεβλήθη εἰς τοὺς ἀλαλήτους τῆς καρδίας στεναγμούς, ὧν ἡ βομβήεσσα ἠχὼ ὡμοίαζε τῷ τοῦ λέοντος ὠρυγμῷ. « Ἐξ ἐκείνης, φησί, τῆς ἐπιθυμίας ἐτρύγησα τὸ κύπτειν εἰς γῆν, καὶ διηνεκῶς ὀλοφύρεσθαι διὰ τὰς πικρὰς τῆς καρδίας ὀδύνας. Τούτου χάριν τῆς ἐπιθυμίας μεταβαλὼν τὴν ἐνέργειαν, ὑπουργὸν αὐτὴν κατέστησα τοῦ Θείου βουλήματος. Μαστίζων τὸ συνειδός, τὴν καρδίαν μου στεναγμοὺς ἀφιέναι ἐποίουν ». (Μ. Ἀθανάσιος). Ἰδοὺ εἰλικρίνεια πράγματι μετανοοῦντος· ἰδοὺ συναίσθησις τοῦ ἀναγνωρίζοντος, ὅτι ἐπλανήθη οἰκτρῶς καὶ ἐξηυτελίσθη.

Στίχ. 9ος. Κύριε, ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη.

Τὸ βάραθρον καὶ ἡ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ πτῶσις ἐπήνεγκε γενικὴν ἐν ἐμοὶ ἀναστάτωσιν· ἡ διάνοιά μου κατεσκοτίσθη· ἔνθεν μὲν ἔβλεπε τὴν μυσαρὰν τῆς ἁμαρτίας εἰκόνα, ἔνθεν δὲ ἤκουε τοὺς αὐστηροτάτους τοῦ ἐμοῦ συνειδότος ἐλέγχους, πιεζομένη δὲ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτάτων τῆς δικαιοσύνης λόγων ἐπείσθη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ἐν κόσμῳ τὸ μᾶλλον ἐπιθυμητόν, οὗ ἡ μὲν ἀπόλαυσις πληροῖ τὴν καρδίαν χαρᾶς ἀνεκφράστου, ἡ δὲ στέρησις καθιστᾷ δυστυχῆ καὶ ἐλεεινὸν τὸν ταλαίπωρον ἁμαρτωλόν. Ὅθεν ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ στρέψῃ ὁριστικῶς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιθυμίαν ὁ ἱεροψάλτης εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ ἄκρου ἐφετοῦ, καὶ εἰς τοῦτο ἀφίει στεναγμοὺς εἰλι-

κρινεῖς καὶ βαθυτάτους, ὧν γνῶσιν ἔχει ὁ καρδιογνώστης.

Στίχ. 10ος. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ.

Ὁ στίχος οὗτος εἰκονίζει ἀκριβέστατα τὴν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ μακαριωτάτου Δαβὶδ ἐπελθοῦσαν σύγχυσιν εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ταραχὴ τῆς καρδίας, ἐγκατάλειψις τῆς ἰσχύος, καὶ ἀπόσβεσις τοῦ νοεροῦ φωτὸς τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν μαρτυροῦσι τορῶς τὴν ἐνέργειαν τῶν διαπραχθέντων κακῶν. Πᾶς ἄλλος, πλὴν τοῦ προφητάνακτος, ἐζήτει ἴσως διὰ τοῦ μυστηριώδους σκότους νὰ καλύψῃ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς διανοίας σκοτοδινίασιν, καὶ διὰ τῆς σιγῆς νὰ παραδώσῃ τῇ λήθῃ τὰ παρελθόντα ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὁ Δαβὶδ οὐδενὸς φειδόμενος ἀπέναντι τῆς ἀληθείας ἐκπομπεύει οὐ μόνον τὰς ἑαυτοῦ πράξεις, ἀλλὰ καὶ τί ἐν ἑαυτῷ ὡς ἐκ τούτων συνέβαινε.

Στίχ. 11ος. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν, καὶ οἱ ἔγγιστά μοι ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν.

Ἅμα τῇ ἁμαρτίᾳ γίνεται στάσις κατὰ τοῦ Δαβίδ, καὶ ὑπὸ τίνος; τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλώμ, ᾧτινι προσετέθη καὶ ὁ Ἀχιτόφελ. Τούτους δ' ἐννοεῖ, λέγων, « οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν ». Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ οἰκειότατοι καὶ τέως πιστότατοι, « οἱ ἔγγιστα » ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν. Πανταχοῦ σύγχυσις, πανταχοῦ στάσις. Οἱ πολλοὶ ἴσως ἀγνοοῦντες τὰ κύρια καὶ πρώτιστα ἐλατήρια τῆς τοιαύτης ἐκρύθμου καὶ ἀχαρίστου καταστάσεως ἀπέναντι βασιλέως πράου καὶ εὐσεβοῦς, ἠπόρουν βεβαίως διὰ τὸν ἀναξιοπαθοῦντα καὶ ὑπὸ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Θεοῦ κεχρισμένον ἄνακτα. Ἀλλ' ὁ προφήτης Δαβὶδ, δράστης ὢν τῶν ἐλατηρίων νεύει κάτω ἐν συναισθήσει, ταπεινώσει καὶ κατανύξει· καὶ ἐνῷ βλέπει τὴν παντελῆ αὐτοῦ ἐρήμωσιν ὑπὸ τῶν φίλων καὶ τῶν πλησίων καὶ τῶν ἔγγιστα, ὅμως πεποιθὼς ὅτι μόνος ὁ Θεὸς δὲν ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχῆ, καὶ θαρρούντως ἐκτίθησιν, ὡς περὶ τρίτου τινὸς, τὴν ἑαυτοῦ οἰκτρὰν θέσιν.

Στίχ. 12ος. Καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου· καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν.

Φυσικὴ συνέπεια τῶν δυσμενῶς διακειμένων ἦτο νὰ μετέλθωσι καὶ βίαν, καὶ διαβολὴν, καὶ δολοπλοκίας, ὅπως τύχωσι τοῦ σκοποῦ, τῆς ἐξοντώσεως τοῦ καταδιωκομένου βασιλέως, διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι «οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου ἐπέβαλλον καὶ τὴν βίαν· καὶ οἱ ζητοῦντες τὴν ἐμὴν συμφορὰν ἐλάλησαν μωρολογίας, καὶ διηνεκῶς δολιότητας ἐν τῷ νῷ εἶχον.» Ἐν τοιαύτῃ δὲ τούτων ἐνεργείᾳ, τί πράττει ὁ διωκόμενος;

Στίχ. 13ος. — 14ος. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς.

Ἐκεῖνοι, λέγει, κατελάλουν θρασέως κατ' ἐμοῦ, ἐδολιεύοντο καὶ ἐμωρολόγουν· ἐγὼ δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἐτήρουν νεκρικὴν σιγὴν, ἤμην ἀναίσθητος, κωφάλαλος καὶ ἀνίκανος πρὸς ἀπολογίαν. Ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸ πρόχειρον τῆς εἰκόνος αὐτῆς ἀφείλοντό με πᾶσαν αἴσθησιν, ἄλλοις λόγοις ἐπῆλθε τελεία νάρκη καὶ ἀμβλύτης πᾶσι τοῖς αἰσθητηρίοις, οὕτως ὥστε τὰ ἐκσφενδονιζόμενα κατ' ἐμοῦ

πικρὰ τῆς συκοφαντίας καὶ δολιότητος βέλη οὐδόλως μὲ συνεκίνουν. Ἐμιμούμην τὸν κωφάλαλον, καὶ ὡμοίαζον ἀνθρώπῳ οὐκ ἀκούοντι, καὶ οὐκ ἔχοντι ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ τὴν προσήκουσαν ἀνασκευήν.

Στίχ. 15ος. Ὅτι ἐπὶ σοὶ, Κύριε, ἤλπισα, σὺ εἰσακούσῃ, Κύριε ὁ Θεός μου.

Αἰτιολογεῖ τὴν ἀνωτέρω στάσιν του. Ἔμεινα, λέγει, ὡς κωφάλαλος καὶ ἐσίγων προκαλούμενος, διότι πᾶσάν μου τὴν ἐλπίδα εἰς Σὲ, Κύριε, ἀνεθέμην, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θέλεις εἰσακούσει μου. Ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπολογούμενος καὶ ἀνασκευάζων τὰς δολιότητας αὐτῶν καὶ συκοφαντίας, πάλιν θέλω μένει ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, οὐδεμίαν δὲ ἀνακούφισιν ἐλπίζω. Πεποιθὼς ὅμως εἰς Σὲ, τὸν μόνον ἀληθῆ Θεὸν καὶ Δεσπότην, μένω ἥσυχος ὅτι ἡ ἀπολογία καὶ μεταμέλειά μου θέλουσιν ἀρκούντως ἀμειφθῇ διὰ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου.

Στίχ. 16ος. Ὅτι εἶπα, Μήποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου, καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου, ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν.

Ἤλπισα, λέγει, εἰς Σὲ καὶ μόνον, ὡς τὸν δυνάμενον νὰ μὲ προστατεύσῃ ἀπὸ τοιούτων ἐμπαιγμῶν τῶν φίλων καὶ τῶν πλησίον καὶ τῶν ἔγγιστά μου, καὶ θέλεις εἰσακούσει τῆς παρακλήσεώς μου, διότι εἶπον. Κύριε, ἐὰν μὴ εἰσακούσῃς μου, χαίρονται οἱ ἐχθροί μου. Καὶ πίπτοντός μου ἀπὸ ἀσθενείας, ἐκεῖνοι ἀγαλλιῶνται.— Εἶπον λοιπὸν, εἰσάκουσον, Κύριε ὁ Θεός μου· μὴ τυχὸν γένωμαι ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν μου. — Τὸ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου ἐννοεῖ τὸ ὡς ἐκ τῆς ἁμαρτίας ὀλίσθημα, διὰ τοῦτο, λέγει, τὸ ὀλίσθημά μου, αὐτοὶ ἐκραύγασαν κατ' ἐμοῦ. Καὶ τῷ ὄντι ἴδιον ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων εἶνε νὰ ἀπολογῶσιν ἐπὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἁμαρτήμασι, τὰ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

δὲ ἑαυτῶν νὰ ἀφίνωσιν ἀνερεύνητα, πίπτουσι δὲ λαῦροι κατακρίνοντες τοὺς πταίστας, ἑαυτοὺς δὲ ἐφησυχάζουσι διὰ τὰ πολλῷ μείζονος ποινῆς ἄξια παραπτώματα αὐτῶν. Πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦτο πράττουσιν οἱ ἐχθροί, οἵτινες καὶ τὰ μὴ ὄντα πολλάκις πλάττουσιν, ὅπως κατασυκοφαντήσωσι τοὺς ἀντιπάλους.

Στίχ. 17ος. Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός.

Ἰδοὺ καὶ ἄλλο αἴτιον, οὗ ἕνεκα ἔμενεν ὡσεὶ κωφὸς καὶ ἤνοιγε τὸ στόμα αὐτοῦ, διότι, λέγει, ἡ ἐμὴ συνείδησις κατεδίκασέ με ὡς ἔνοχον καὶ πταίστην, διὰ τοῦτο ὀφείλω νὰ ὑποκύψω πάσῃ μαστιγώσει καὶ καταδίκῃ. Τὸ τραῦμα, ὅπερ προὐξένησα τῇ ἐμῇ καρδίᾳ διὰ τῆς μοιχείας καὶ τοῦ φόνου, εἶνε τόσον βαθὺ καὶ εὐρύ, ὥστε ἡ ἐμὴ μετάνοια, εἰ καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἀληθής, δὲν κατισχύει οὐδὲν ἧττον νὰ ἐξαλείψῃ καὶ ἐντελῶς αὐτό, ἀλλ' ἔμεινεν ἔκτοτε ἐν αὐτῇ νυγμός τις, ὅπως ἐξεγείρῃ τῇ ἐμῇ διανοίᾳ ἑκάστοτε τὸ αἰσχυντηλὸν τῆς ἁμαρτίας φάσμα.

Στίχ. 18ος. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου.

Τούτου ἕνεκεν ἐγὼ αὐτὸς ἀπαγγέλλω τὴν ἐμὴν ἀνομίαν καὶ κατηγορῶ ἐμαυτοῦ, ὡς ἀξιοποίνου, ὡς ἐνόχου τοῖς βαρυτάτοις ἐγκλήμασιν, ὡς ἀξίου τέλος πάσης μομφῆς καὶ χλεύης. Ναί, ἐγώ, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ μέγας τῷ λαῷ Δαβίδ, εἰμὶ ὁ πταίστης, καὶ ἕτοιμός εἰμι νὰ δώσω δίκην διὰ τὰ πεπραγμένα μοι. Τοιαύτη καθαρὰ ὁμολογία ἀφοπλίζει παντὸς δικαστοῦ τὴν αὐστηρότητα καὶ ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ἄκραν ἐπιείκειαν. Καὶ ὄντως συμπαθεῖ τις τῷ εἰλικρινῶς ὁμολογοῦντι τὸ πταῖσμα καὶ ἐπιζητεῖ, εἰ δύναται, νὰ εὐεργετήσῃ μᾶλλον ἢ νὰ βλάψῃ τὸν πεσόντα. Ὁ Δαβὶδ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ κη-

ρύξῃ καὶ ὁμολογήσῃ τὸ ἔγκλημά του, ἀλλὰ καὶ ὑπόσχεται, ὅτι θέλει φροντίσει περὶ αὐτοῦ. Θέλει, δηλονότι, καταβάλει πᾶν μέσον, ὅπως βελτιώσῃ τὴν θέσιν του. Θέλει διὰ προτύπου μετανοίας ἐκπλήξει τὸν κόσμον καὶ κτήσεται τὴν παθοῦσαν τῆς ψυχῆς ὑγείαν.

Στίχ. 19ος. Οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι, καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως.

Καὶ ὅμως, εἰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ὡμολόγησα τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν, καίτοι ὑπεσχέθην ὅτι θέλω μεριμνήσει ὑπὲρ αὐτῆς, βλέπω ὅτι οἱ ἐχθροί μου προάγονται κατ' ἐμοῦ, οὐδὲν αὐτοὺς ἀδικήσαντος, καὶ πολλαπλασιάζονται οἱ μισοῦντές με ἀδίκως.

Στίχ. 20ος. Οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, ἐνδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδίωκον ἀγαθωσύνην.

Ἐγώ, λέγει, εὐηργέτουν, οἱ δὲ εὐεργετούμενοι ἀνταποδίδουσί μοι κακά· φθονοῦντες δέ μοι, πορευομένῳ τὴν εὐθεῖαν, μὲ διέβαλλον. Τὸ τοιοῦτον ἀληθεύει πληρέστατα καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ, ἰδίᾳ δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις· λίαν ἀξιοπεριέργως παρατηρεῖται, ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὁ εὖ πάσχων, δηλ. ὁ εὐεργετούμενος, κακῶς ποιεῖ, καὶ ἀντὶ εὐχαριστίας ἀνταποδίδωσιν ἀγνωμοσύνην καὶ ἀχαριστίαν· διαβάλλεται δὲ πρὸ παντὸς ἄλλου τίς; ὁ τὴν δικαίαν ὁδὸν βαδίζων καὶ ὑπὲρ μόνου τοῦ δικαίου ἀγωνιζόμενος. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει ἆρά γε ν' ἀποκάμῃ ὁ ἀληθὴς ἐργάτης τῆς ~~ἀδικίας~~ δικαιοσύνης καὶ νὰ ῥίψῃ χαμαὶ τὴν ἀσπίδα, ὡς μὴ δυνάμενος δῆθεν νὰ ὑπομείνῃ τὰ τῶν ἐχθρῶν θανατηφόρα βέλη; Οὐχί, οὐχί. Ὁ ἀγὼν ἀναδείκνυσι νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον τὸν γενναῖον στρατιώτην. Ὁ ἀγὼν δὲ καὶ ἡ διηνεκὴς πάλη ἑδραιοῖ τὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρετῆς μαχόμενον στρατιώτην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐδόλως λοιπὸν πρέπει ν' ἀποκάμῃ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐν τῷ ἀγῶνι, ἀλλὰ πεποιθὼς εἰς Θεὸν νὰ μὴ διστάζῃ ποσῶς ὅτι ἡ δάφνη τῆς νίκης ἔσται πάντως ὑπὲρ ἑαυτοῦ μεθ' ὅλας τὰς προσβολὰς τῶν ἐναντίων.

Στίχ. 21ος.—22ος. Μὴ ἐγκαταλίπῃς με, Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου, Κύριε, τῆς σωτηρίας μου.

Ἐκθέμενος τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς πολεμοῦντας αὐτῷ ἐχθροὺς ὁ ἱεροψάλτης ἐπικαλεῖται τὴν θείαν ἀρωγήν, ὡς τὴν ἀσάλευτον ἄγκυραν, διότι σύνοιδεν ὅτι, ἔχων βοηθὸν τὸν Θεόν, καὶ ἂν τὸ πᾶν συνταράσσηται, οὐδὲν φοβεῖται· πᾶσαι αἱ παρὰ τὴν θείαν θέλησιν ἐνέργειαι τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων δίκην παιδαριωδῶν ἀθυρμάτων ἀνατρέπονται καὶ ματαιοῦνται· ἀρκεῖ μόνον ἡ πεποίθησις εἰς τὴν θείαν βοήθειαν νὰ ᾖ ἑδραία καὶ ἀσάλευτος. Τότε καὶ τὰ κατὰ σύμπτωσιν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐναντία θεωροῦνται ὡς ἐπ' ἀγαθῷ γινόμενα καὶ οὐδόλως πτοοῦσι τὸν πιστεύοντα ἀπὸ ψυχῆς καὶ καρδίας εἰς τὴν ἀκαταμάχητον τοῦ Θεοῦ προστασίαν. Καὶ κίνδυνοι προφανεῖς εἰ παρίστανται πρὸ τοῦ ἀδίκως διωκομένου πιστοῦ, οὐδόλως ἰσχύουσιν, ἵνα ἀναχαιτίσωσι τὴν κανονικὴν καὶ λογικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ἀδιστάκτως πιστεύοντος ὅτι πᾶν τὸ ἀντιπίπτον αἴρει ἐκ τοῦ μέσου ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἐκεῖνος ἐξετέλεσεν ὅ,τι ἐπεβάλλετο αὐτῷ ὡς καθῆκον. — Τίνα λαμπρὰ τῷ ὄντι διδάγματα παρέχει ἡμῖν ὁ ἀνωτέρω ψαλμός; Ἔνθεν μὲν διδάσκει τὸ μέγιστον θάρρος νὰ ὁμολογῶμεν παρρησίᾳ τὰ ἡμέτερα παραπτώματα, καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν νὰ περικαλύψωμεν τὰ αἴσχη αὐτῶν διὰ παντὸς τρόπου, ὅπως φανῶμεν δίκαιοι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων· ἔνθεν δὲ δείκνυσιν ὅτι ἐν μέσῳ μυριάδων ἐχθρῶν ἡ εἰς Θεὸν πίστις εἶναι ὅπλον ἀκαταγώνιστον, μᾶλλον δὲ πανοπλία περιφράττουσα ἀσφαλῶς τὸν πιστόν. — Λάβε

ὅθεν καὶ σὺ τὸν Δαβὶδ ὡς ὁδηγὸν ἐν τοῖς ἔργοις σου καὶ πράττε ἀδεῶς, ὥσπερ ἐκεῖνος, ὅπως ἐν πάσῃ τοῦ βίου περιστάσει ἀναδειχνύῃσαι νικητής· ἄλλοις λόγοις «πίστευε εἰς τὸν Θεόν.»

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΞΒ΄. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ψαλμοῦ τούτου φαίνε-
ται ὅτι ἀφορμὴ πρὸς σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ χρόνος ἴ-
σως, ἐχρησίμευσεν ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ διατριβὴ τοῦ Ἱε-
ροψάλτου. Βεβαίως τὴν ἔρημον δὲν διήρχετο ὁ ἅγιος
προφήτης περιηγήσεως χάριν, ἢ ὅπως καταμετρήσῃ
τὰς ἀποστάσεις αὐτῆς, ἀλλ' ὡσεὶ ἔλαφος, διωκόμε-
νος ὑπὸ Σαοὺλ, βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ, κατέφυγεν εἰς
αὐτὴν, ὡς εἰς κρησφύγετον. Ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱε-
ρᾶς Γραφῆς, ὁ Δαβὶδ ἐγένετο εὐεργέτης τῷ βασιλεῖ,
ἅτε διὰ τῆς κινύρας θεραπεύων τὸν πάσχοντα Σαοὺλ,
οὗτος δὲ ἀντὶ εὐγνωμοσύνης καταδιώκει ἀπηνῶς τὸν
μουσικὸν θεράποντα. Καὶ διὰ τίνα λόγον ; Διότι ἐν τῇ
μετὰ τοῦ Γολιὰθ, τοῦ γίγαντος μονομαχίᾳ καταβα-
λὼν τοῦτον ἀπεκεφάλισε, σὺν τούτῳ δὲ κατετροπώθη
σύμπας ὁ τῶν ἀλλοφύλων στρατός· καὶ εἰσαγομένου
τοῦ Δαβὶδ, κρατοῦντος τὴν τοῦ ἀντιπάλου κεφαλὴν,
εἰς Ἱερουσαλὴμ, « ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι εἰς συνάν-
» τησιν Δαβὶδ ἐκ πασῶν πόλεων Ἰσδραὴλ ἐν τυμ-
» πάνοις, καὶ ἐν χαρμοσύνῃ, καὶ ἐν κυμβάλοις » . . .
καὶ ἔλεγον « Ἐπάταξε Σαοὺλ ἐν χιλίασιν αὐτοῦ, καὶ
» Δαβὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. » — Ἔκτοτε φθόνῳ κι-
νούμενος ὁ βασιλεὺς Σαοὺλ ὀμνύει τὴν ἐξόντωσιν τοῦ
Δαβὶδ, ὃν ἄλλως ἔβλεπεν, ὅτι Κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ.
Ὁ Δαβὶδ ὑποβάλλεται εἰς σκληρὰς δοκιμασίας καὶ
διωγμοὺς, τρέχει εἰς τὴν ἔρημον, κρύπτεται, ἀλλὰ

διώκεται πανταχοῦ· οὐδαμοῦ εὑρίσκει ἀνάπαυσιν, κα-
θόσον καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἁπλῷ τοῦ ἀνέμου φυσήματι φαν-
τάζεται ὅτι ἐγγύς ἐςὶν ὁ ἐχθρός. Οὐδαμόθεν ἐλπίζει
σωτηρίαν ἢ παρὰ μόνου τοῦ Θεοῦ, ᾧ πιςῶς λατρεύει,
διὸ καὶ δὶς δίδοται αὐτῷ ἡ εὐκαιρία νὰ πατάξῃ καὶ ἀ-
φανίσῃ τὸν διώκτην βασιλέα, ἀλλ' ὁ πιςὸς καὶ μεγα-
λόφρων διάδοχος τοῦ θρόνου τοῦ Σαοὺλ δείκνυσι διὰ
πραγμάτων, ὅτι εἶνε πολλῷ ὑπέρτερος τῶν ἀν-
θρωπίνων παθῶν· πολλῷ εὐγενέστερος τοῦ τὴν βασι-
λικὴν ἁλουργίδα ἠμφιεσμένου, εἰ καὶ ἐκ παιδικῆς ἡ-
λικίας ἦτο ποιμὴν τῶν πατρικῶν προβάτων, καὶ ἄ-
ξιος τῷ ὄντι νὰ ἡγεμονεύῃ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.
Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἐνγαδδὶ, ὅπου εἰσῆλθε Σαοὺλ μετὰ τῶν τρισχι-
λίων ὀπαδῶν του, ἵνα παρασκευασθῇ, ἐν αὐτῷ δὲ κατὰ
σύμπτωσιν εὑρίσκετο καὶ ὁ Δαβὶδ μετὰ τῶν σὺν αὐ-
τῷ, ἐνῷ προὔτρεπον αὐτὸν οἱ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες νὰ
κακοποιήσῃ τὸν ἐχθρόν του, ἐκεῖνος « ἀνέστη, καὶ
» ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος τοῦ Σαοὺλ λα-
» θραίως. » Τὸ δὲ δεύτερον ἐν Κεϊλὰ, ὅπου ἐκά-
θευδεν ὁ Σαοὺλ ἐν ἐσκεπασμένῃ ἁμάξῃ, ὁ δὲ Δαβὶδ
παραλαβὼν τὸν Ἀβεσσὰ καταλαμβάνει ὑπνώττοντα
τὸν Σαοὺλ, καὶ οὐ μόνον οὐ βλάπτει αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ
ἐπιπλήττει τὸν προτρέποντα ἵνα φονεύσῃ αὐτὸν Ἀ-
βεσσὰ, λέγων· « Μηδαμῶς μοι παρὰ Κυρίου ἐπενεγ-
» κεῖν χεῖρά μου ἐπὶ Χριστὸν Κυρίου », ἀπῆλθε δὲ
φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν
φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ (Βασιλ.
Α΄. ιζ΄.—ιή. καὶ κδ΄. καὶ κϛ΄.) Καὶ ἐν τούτοις ἀμει-
λίκτως διώκεται ὁ εὐεργέτης ὑπὸ τοῦ ἀχαρίστου εὐ-
εργετηθέντος Σαοὺλ. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἴρηται, ὁ Δαβὶδ
πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα εἶχεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ παρ
αὐτοῦ προσεδόκα τὴν ἐκ τῶν κινδύνων ἀπαλλαγὴν,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

καὶ ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς διωγμοῖς καὶ ταῖς ἀντιξόοις
περιπετείαις τοῦ βίου του ἐκδηλοῖ διὰ τῆς μελιρρή-
του ποιήσεως τὰ βαθύτατα τῆς ἑαυτοῦ καρδίας αἰσθή-
ματα, οἷα ἐκτίθενται ἐν τῷ προκειμένῳ ψαλμῷ.

Στίχ. 1ος. Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου, ἐν γῇ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ.

Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου. Τὸ ὄνομα Θεὸς ἐκ-
φράζει κατ' ἐπανάληψιν πρὸς δήλωσιν τοῦ μεγίστου
τῆς καρδίας του πόθου· ἵνα δὲ δηλώσῃ καὶ τὴν βα-
θυτάτην αὐτοῦ ἀγάπην λέγει, « ὁ Θεός μου » — Τὸ
ὀρθρίζω σημαίνει ἀγρυπνῶ. Καὶ βεβαίως ὅπου δι-
ωγμοὶ καὶ κίνδυνος περὶ τῶν ὅλων, περὶ αὐτῆς ἡμῶν
τῆς ὑπάρξεως, ἐκεῖθεν φυγαδεύεται ὁ ὕπνος, ἐξεγεί-
ρεται τὸ νευρικὸν σύστημα, πάλλει ἡ καρδία καὶ ὁ
διωκόμενος διέρχεται τὰς μακρὰς νύκτας ἐν ἀγρυ-
πνίᾳ, ἀναλογιζόμενος τὸ πῶς θέλει διαφύγει τὴν
προσοχὴν τοῦ διώκοντος ἐχθροῦ. Ἀλλ' ὁ εὐσεβὴς
Δαβίδ, εἰ καὶ ἀγρυπνεῖ, εἰ καὶ ἀπόλλυσι τὸν γλυκὺν
ὕπνον, οὐδὲν ἧττον οὐκ ἀπόλλυσι τὴν εἰς Θεὸν ἄμα-
χον ἐλπίδα, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, « Ὁ Θεός, ὁ Θεός
μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω ». — Ἐδίψησέ σε ἴσον τῷ
ἐπεθύμησέ Σε σφόδρα ἡ ψυχή μου, ὡς τὸ ὕψιστον τῶν
ἐπιθυμητῶν ἀντικειμένων, διὸ καὶ ἀεννάως εἰς ὑμνῳ-
δίαν Σου ἐγείρεται· οὐ μόνον δὲ ἡ ψυχή μου, ἀλλὰ
καὶ αὐτὸ τὸ σῶμά μου, ἡ σάρξ, συντελεῖ μεγάλως
εἰς τὸν τῆς ψυχῆς σκοπόν· οὕτως ὥστε ἀμφότερα, ἥ
τε ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὡς ἔγχορδος λύρα, πνευματι-
κὰς ἀναπέμπουσι τῷ Κυρίῳ ᾠδὰς καὶ ὕμνους. Τὸ
ποσαπλῶς ἴσον τῷ ποσαχῶς, ἀναριθμήτως, mul-
tipliciter, innumerabiliter. Ἡ δὲ ἔννοια τοῦ στίχου εἶνε
ἡ ἑξῆς. « Ἐν χώρᾳ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ, ὅπου τὰ ἄγρια
θηρία ἐνδιαιτῶνται καὶ τὰ δένδρα τῶν δασῶν φυλλο-

φοροῦσι καὶ κατασκιάζουσι τὰ ὄρη, εὑρεθεὶς κἀγὼ ἐν καιρῷ τοῦ σφοδροῦ διωγμοῦ ἀφιερώθην ὅλος, ψυχῇ τε καὶ σώματι, εἰς Σέ, καὶ ἀδιαλείπτως ἠγρύπνουν ἀνατείνων Σοι τὰς εὐχάς μου, δεήσεις τε καὶ δοξολογίας ».

Στίχ. 2ος. Οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμίν σου καὶ τὴν δόξαν σου.

Ὁ στίχος οὗτος ἐγκλείει χριστολογικὴν ἔννοιαν, τὴν ἑξῆς. Οὕτως, ὃν τρόπον εἶπον πρότερον, ὅτι μετὰ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας ὁλοψύχως ἠγρύπνουν πρὸς ὑμνῳδίαν σου, παρέστην ἐν τῷ Ναῷ σου τῷ ἁγίῳ, ὅπως ἴδω τὴν σὴν ἀνάστασιν (δύναμίν σου) καὶ τὸ πάθος σου (τὴν δόξαν σου). « Οὕτως, λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, πῶς ἡ διψῶν καὶ ἐπιποθῶν τὴν περὶ Σὲ τὸν ἅγιον συνάφειαν; Τίς δ' ἂν εἴη ἅγιος ἢ ὁ Μονογενής; » — Τοιαῦτα δὲ πάντως ἠδύνατο νὰ λέγῃ τὸ στόμα τοῦ προφήτου καὶ Θεοπάτορος Δαβίδ.

Στίχ. 3ος. Ὅτι κρεῖσσον τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς, τὰ χείλη μου ἐπαινέσουσί σε.

Ἡ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς ἀνθρώπους εὐσπλαγχνία εἶνε ἀκαταμέτρητος· πᾶς δ' ἐχέφρων καὶ συνετὸς δὲν θέλει προτιμήσει νὰ στερηθῇ τοῦ ἐλέους τούτου, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς ἰδίας ζωῆς, ὁσάκις ἂν αὕτη ἀπειλῇ τὴν τοιαύτην στέρησιν, ὡς λ. χ. ἡ ζωὴ ἡ ἐνήδονος καὶ πλήρης παθῶν ὀλεθρίων, ἢ ἡ ζωὴ τῶν ἕνεκα τῆς εἰς Θεὸν πίστεως διωγμῶν. Ὁ Δαβὶδ ὑπόσχεται λέγων, ὅτι τὰ ἑαυτοῦ χείλη θέλουσιν ἐπαινεῖ ἐπαξίως τὸν Θεόν, διότι τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἶνε ἀπείρως προτιμότερον πάσης ζωῆς.

Στίχ. 4ος. Οὕτως εὐλογήσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου.

Ἐν τῇ ζωῇ μου, ἴσον πάντοτε, καθ' ὅλον μου τὸν βίον πρώτιστον μέλημά μου ἔσται ἡ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

διὰ τῆς γλώσσης μου ὑμνολογία σου. Τῷ ἰδίῳ δὲ σου ὀνόματι θέλω ἐκτείνει τὰς χεῖρας καὶ αἰτεῖ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν. Ὡς ἐκ τῆς στερρᾶς τοῦ Δαβὶδ εἰς Θεὸν πεποιθήσεως ἡ καρδία του ἐξηγεῖται τὰ ἑαυτῆς εὐσεβῆ αἰσθήματα, ἔνθους δὲ ὡς ἐκ τῶν ἀπτῶν τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν καὶ ἀπείρων δωρημάτων ἀγγέλλει τὴν περαιτέρω τοῦ βίου αὐτοῦ πορείαν.

Στίχ. 5ος. Ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου.

Στέαρ καὶ πιότης δηλοῦσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἤτοι τὸ λίπος, τὴν παχύτητα. Διὰ τῶν ὑλικῶν δὲ καὶ αἰσθητῶν τούτων σημείων ὁ ποιητὴς ζητεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὴν προξενουμένην αὐτῷ ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀεννάου ὑμνολογίας καὶ δοξολογίας του, λέγει δὲ ὅτι τὸ τοιοῦτον θέλει εἶσθαι ἡ ἐκλεκτοτάτη καὶ ἀρίστη τροφὴ τῆς ψυχῆς του, καὶ τὰ χείλη του θέλουσι πληροῦσθαι χαρᾶς, ὁσάκις ἂν προσφέρωσι τὸ θεῖον τοῦ Δημιουργοῦ ὄνομα. Ἡ θερμότης τῆς πίστεως ὑπερεχχειλίζει καὶ καθίστησι τὸν λόγον ἐκφραστικώτερον.

Στίχ. 6ος. Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ.

Κατ' ὄρθρον, λέγει, μένω ἄυπνος, καὶ τὸ μὲν σῶμα καταπονεῖται, ὡς οὐ διὰ τοῦ ὕπνου ἀνακτώμενον νέας δυνάμεις, ἀλλ' ἡ ψυχή μου τέρπεται, καθόσον ἐπὶ τῆς στρωμνῆς, ἐνῷ τὰ πάντα ἠρεμοῦσι καὶ καθεύδουσι, μνημονεύων σου ἀναλογίζομαι τὰ σὰ μεγαλεῖα καὶ τὴν ἄπειρον εἰς ἡμᾶς εὐεργεσίαν. Μελετῶν δὲ ταῦτα πάντα εἰς οὐδὲν λογίζομαι τὰ δεινοπαθήματα τοῦ παρόντος προσκαίρου βίου, ἐπὶ μᾶλλον ἑδραιοῦμαι τῇ πίστει καὶ ἀφάτου πληροῦμαι χαρᾶς.

Στίχ. 7ος. Ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου, καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιάσομαι.

Δέχομαι τὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, διότι βοηθεῖς μοι καὶ φυλάττεις τὴν βοήθειάν σου. Τοῦτο δὲ παρέχει μοι τὴν ἀρίστην ἐγγύησιν καὶ ἀσφάλειαν, ὅπως μηδένα φοβῶμαι καὶ μηδόλως ἐν τοῖς δεινοῖς δειλιῶ. Τίς εἶνε μεγαλειτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα ἅμα ἀσπὶς τῆς σκέπης τοῦ Θεοῦ; Οὐδεμία βεβαίως.

Στίχ. 8ος. Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου.

Ἡ δύναμις τῆς ἕλξεως, ἡ παρατηρουμένη ἐπὶ τῶν ἐν τῷ κενῷ αἰωρουμένων σωμάτων, ἔχει χώραν, δύναταί τις εἰπεῖν, ὑπὸ πνευματικὴν πάντως ἔποψιν καὶ ἐπὶ τῶν ἐναρέτων ψυχῶν τῶν ἀφωσιωμένων εἰλικρινῶς τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. Αὕτη ἡ ἀγάπη ἑλκύει τὴν ψυχὴν πρὸς τὸν ἑαυτῆς Δημιουργόν, καὶ ἀποτελεῖ τὸ κύριον τέρμα πάσης σκέψεως καὶ πάσης ἐνεργείας. Ὑπὸ τοιαύτης ἑλκτικῆς δυνάμεως κατελήφθη καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ προφητάνακτος, ὥστε ἤγετο καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τῆς ἀδιασπάστου μελέτης τοῦ θείου (τοῦτο δηλοῖ τὸ ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου). Ἵνα δὲ δείξῃ τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἀσάλευτον τῆς προσκολλήσεως προστίθησι τὸ «ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου». Πράγματι δὲ ὁ κραταιὸς τοῦ ὑψίστου βραχίων ὁδηγεῖ εἰς λιμένα ἀσφαλῆ τὴν αὐτῷ ἀφωσιωμένην εἰλικρινῶς ψυχήν.

Στίχ. 9ος. Αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς.

Κυριολεκτικῶς ἑρμηνευόμενος ὁ στίχος οὗτος ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δαβίδ, ὧν τὸ χείριστον τέλος αὐτὸς προλέγει. Καὶ ὄντως ὁ Σαοὺλ μετ' οὐ πολὺ κατεστράφη καὶ οἱ τέως αὐλοκόλακες διεσκορπίσθησαν. Μάτην λοιπὸν ἐζήτησαν νὰ κατα-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

στρέψωσιν ἐκεῖνον, ὃν ἡ δεξιὰ τοῦ Κυρίου προεφύλαττεν· μάτην διώκοντες αὐτὸν ἔσκαπτον λάκκον, ὅπως θάψωσιν, ἐνῷ αὐτοὶ ἔμελλον νὰ ἐγκλεισθῶσιν ἐν τοῖς καταχθονίοις. Κατ' ἀλληγορικὴν δὲ ἑρμηνείαν σημαίνει ὁ στίχος τοὺς δαίμονας τοὺς καταχρημνισθέντας εἰς τὰ τάρταρα τῆς γῆς· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. « Καταχράζει λοιπὸν (λέγει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος) τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἣν ὑπέμεινε προβαλλόμενος βίαν, εὐχόμενος ταῖς αἰωνίαις αὐτοὺς παραδοθῆναι κολάσεσιν. »

Στίχ. 10ος. Παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ρομφαίας, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται.

Ὡς ὑποκείμενον τῶν ρημάτων τῶν δύο προτάσεων τοῦ στίχου τούτου εἶνε τὸ τοῦ ἀνωτέρου αὐτοί, ὡς ἐκ τούτου κατὰ μὲν τὴν κυριολεκτικὴν ἑρμηνείαν ἐξηγεῖται οὕτως, « οἱ ἐχθροί μου οὗτοι θέλουσι κατέλθει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, ἤτοι θέλουσιν ἀφανισθῇ διὰ πολεμίας ρομφαίας, ἐν πολέμῳ, καὶ ἐπειδὴ πρὸς μείζονα καταισχύνην θέλουσι μείνει ἄταφοι, τὰ σαρκία αὐτῶν θέλουσι χρησιμεύσει εἰς βορὰν τῶν θηρίων. Τοῦτο δηλοῦται διὰ τοῦ « μερίδες ἀλωπέκων (ἀντὶ τῶν θηρίων) ἔσονται». Κατὰ δὲ τὴν ἀλληγορικὴν σημαίνει, οἱ δαίμονες παραδοθήσονται εἰς κόλασιν αἰώνιον.

Στίχ. 11ος. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ Θεῷ, ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα.

Καὶ ἐνταῦθα πάλιν διττὴν ἐπιδέχεται ἑρμηνείαν· καὶ κατὰ μὲν τὴν κυριολεκτικὴν ἑρμηνεύεται οὕτως. « Ὁ δὲ βασιλεὺς (τουτέστιν ὁ ποιητὴς τοῦ ψαλμοῦ Δαβὶδ) θέλει εὐφρανθῇ ἐπὶ τῷ ὑπὸ Θεοῦ καταγομένῳ θριάμβῳ· πᾶς δὲ ὁ πίστιν διδοὺς ἐκείνῳ καλῶς πράττει, καθότον ἀρκούντως ἐτιμωρήθησαν οἱ συκοφάνται

αὐτοῦ ». Κατὰ δὲ τὴν ἀλληγορικὴν, βασιλεὺς ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ, τὸ δὲ ἐπαινεθήσεται ἀντὶ τοῦ δοξασθήσεται, οἱ δὲ λαλοῦντες ἄδικα ἀντὶ τῶν δαιμόνων καὶ τῶν κατασυκοφαντούντων τὴν εἰς Θεὸν ἀληθῆ πίστιν αἱρετικῶν. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἑρμηνείαν μεταφραζόμενος ὁ στίχος ἔχει ὡς ἑξῆς. Οἱ μὲν δαίμονες καὶ δαιμονόληπτοι αἱρετικοὶ παραδοθήσονται εἰς κόλασιν αἰώνιον· ὁ δὲ πιστὸς λαὸς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ Θεῷ· πᾶς δὲ ὁ πιστεύων τῷ Κυρίῳ (πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ) δοξασθήσεται, διότι ἐνεφράγησαν τὰ στόματα τῶν δαιμόνων καὶ τῶν αἱρετικῶν.

Ἀληθῶς ἀπορεῖ τις τί πρῶτον νὰ θαυμάσῃ τῶν προτερημάτων τοῦ μακαριωτάτου Δαβὶδ, καὶ τί δεύτερον· τὴν δίκην βράχου ἀσάλευτον εἰς Θεὸν πίστιν; ἢ τὴν καθαρότητα τῆς μεγάλης αὐτοῦ καρδίας; ἥτις οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον ρύπον ἐπέτρεπε νὰ παραμένῃ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐγίνωσκε καταλλήλως ν' ἀποπλύνῃ διὰ τοῦ θαυμασίου τῆς μετανοίας λουτροῦ· ἢ τὴν αὐστηρὰν δικαιοσύνην ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτοῦ; ἢ τέλος τὸ ἐν αὐτῷ μέγα προφητικὸν χάρισμα; Πάντα ταῦτα τηλαυγῶς διαφαίνονται ἐν ἅπασι τοῖς ψαλμοῖς. Ἐν τῷ προκειμένῳ δὲ διακρίνεται εἰς μέγιστον βάθος ἡ εἰς Θεὸν πίστις καὶ τὸ τῆς προφητείας δῶρον. Ἡ ἐμβριθὴς τοῦ ψαλμοῦ μελέτη ἐπιζητεῖ μιμητὰς περὶ τὴν πίστιν, ὡς τὸν Δαβὶδ, λέγοντας καὶ τούτους ὡσαύτως. « Ὁ Θεὸς, ὁ Θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω. Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου». Εἴθε εὑρεθείησαν πολλοὶ τοιοῦτοι ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἐπλημμύρησαν τὰ ρεύματα τοῦ Ὑλισμοῦ, καὶ οὐ μόνον κατ' ὄρθρον δὲν ἐξεγείρονται οἱ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν πρὸς δοξολογίαν τοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡλίῳ ἀνίσχοντι βαρύνονται καὶ ἀπέχουσι πάσης προσ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ευχῆς καὶ ὑμνολογίας. Ὁ λύχνος τοῦ Διογένους ὀλίγους δυστυχῶς συναντήσει. Ὁ παρὼν βίος εἶνε βίος ἐνεργείας καὶ οὐχὶ στασιμότητος· βίος ἀγῶνος πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς καὶ οὐχὶ νωχελείας· βίος ἐργασίας τῶν καλῶν καὶ καταπολεμήσεως τῶν κακῶν· εἶνε βίος τέλος ἁρμόζων τοῖς Χριστιανοῖς. Ὅσοι λοιπὸν βούλονται νὰ κοσμῶνται πράγματι καὶ ἀληθῶς διὰ τοῦ λαμπροῦ τούτου ὀνόματος ὀ ρ θ ρ ι ζ έ τ ω σ α ν π ρ ὸ ς τ ὸ ν Θ ε ό ν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΖ΄. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ὁ ψαλμὸς οὗτος κλείει τὸ γ΄. βιβλίον ἐκ τῶν πέντε, εἰς ἃ διῃρεῖτο ἅπασα ἡ ἐξ 150 ψαλμῶν συλλογὴ τοῦ ψαλτηρίου· ἡ δὲ διαίρεσις αὕτη ἦτο ἀρχαιοτάτη. Ὅτι δὲ προφανῶς δὲν εἶνε ἔργον τοῦ Δαβὶδ μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή, ἔχουσα οὕτως· « Ὠδὴ ψαλμοῦ τοῖς υἱοῖς Κορέ, εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ Μαελὲθ τοῦ ἀποκριθῆναι, συνέσεως Αἰμὰν τῷ Ἰσραηλίτῃ ». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη παρέσχε πράγματα τοῖς πολλοῖς τῶν δοκίμων ἑρμηνευτῶν, καὶ δικαίως, καθόσον οὐδεμία προκύπτει ἐξ αὐτῆς σαφὴς ἰδέα οὔτε τοῦ περιεχομένου, οὔτε τοῦ ποιητοῦ. Κρίνοντες ὅμως ἐκ τῆς φράσεως « τοῖς υἱοῖς Κορὲ », καὶ ἐξ ἀναλογίας ἄλλων ψαλμῶν μετὰ τῆς αὐτῆς φράσεως ἢ καὶ τῆς παραπλησίας « ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ », ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὁ ποιητής, συνάγομεν ὅτι καὶ ἐν προκειμένῳ ποιηταὶ εἶνε οἱ υἱοὶ Κορέ. Οὗτοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Κορὲ ἐκείνου, ὅστις μετὰ τοῦ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν διήγειρε κατὰ τοῦ Μωϋσέως τοὺς ἱερεῖς εἰς ἀποστασίαν, καὶ συγκατεπόθη ζῶν μετὰ τῶν συνωμοτῶν ὑπὸ τῆς γῆς (Ἀριθ. ιϛ΄.). Αὐτοὺς ὁ Δαβὶδ εἶχε καταστήσῃ νὰ φυλάττωσι τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου (Α΄. Παρλ. θ΄. 19) καὶ νὰ ὑμνολογῶσι τὸν Θεὸν ψάλλοντες (Β΄. Παραλ. κ΄. 19.) Τὸ ὑ π ὲ ρ Μ α ε λ ὲ θ, λατινιστὶ pro Maëleti, Ἑβρ. ἀλ-Μαχαλὲτ, κατά τινας μὲν εἶνε ὄνομα μουσικοῦ τινος ὀργάνου, ὁμοίου πρὸς τὸν αὐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

λόν, παρὰ τὸ ρῆμα χαλὰλ διατρέω, διατρυπῶ· κατ' ἄλλους δὲ ἐμφαίνει τὸν μουσικὸν χορὸν, ὑφ' οὗ ᾔδοντο οὗτοι οἱ ψαλμοὶ ἐξ ἀμοιβῆς. Σ υ ν έ σ ε ω ς, λατινιστὶ intellectum, ἑβρ. μασκὶλ παρὰ τὸ ρῆμα σακὰλ, τοῦ ὁποίου ἓν τῶν πολλῶν σημαινομένων εἶνε καὶ τὸ συνιέναι, ὅθεν καὶ μεθερμηνεύεται συνήθως διὰ τοῦ ποίημα διδακτικόν· κατ' ἄλλους, ἐπειδὴ τὸ ρῆμα σακὰλ σημαίνει καὶ τὸ δένειν, ligare, γνωματεύουσιν ὅτι τὸ μασκὶλ σημαίνει λόγον δεδεμένον, oratio ligata, ἤτοι ἔπος. Κατὰ Μέγαν Ἀθανάσιον ἡ λέξις ὑπαινίσσεται τὴν σύνεσιν, τῆς ὁποίας εἶχον χρείαν οἱ ἄνθρωποι ἀφοῦ ὑπεδουλώθησαν εἰς τὰ πάθη καὶ ἀφωμοιώθησαν πρὸς τὰ ἄλογα ζῶα. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ πολύπλοκον καὶ δυσεξήγητον τῆς ἐπιγραφῆς. Ὡς δὲ πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ ψαλμοῦ πάντες οἱ ἀρχαῖοι ἑρμηνευταὶ ἐχαρακτήρισαν αὐτὸν ὡς Μεσσιακόν. Εἶνε δὲ θρηνητικὴ ἔκθεσις τῶν παθημάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Ἀναγόμενος διὰ τοῦ προφητικοῦ του πνεύματος ὁ ἱεροψάλτης εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐπληρώθη ὁ χρόνος, τότε κατελθὼν θείᾳ συγκαταβάσει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὤφειλε νὰ διέλθῃ τὸ πικρότατον τῆς δοκιμασίας στάδιον, ὅπως διὰ πραγμάτων πεισθῇ ἡ ἀνθρωπότης ἡλίκου μεγέθους εἶνε ἡ ἄπειρος τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργεσία, καὶ τἀνάπαλιν ὁπόση ἐδείχθη ἡ τοῦ ὑποχρέου καὶ καταδίκου ἀνθρώπου ἀχαριστία, ὑπὸ θείου καταλαμβάνεται ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκινήσεως, καὶ ἐρυθριῶν διὰ τὴν ἀκατονόμαστον ἀχαριστίαν τοῦ ὁμοίου του πρὸς τηλικοῦτον εὐεργέτην διεκτραγῳδεῖ προφητικῶς πάντα τὰ τούτου παθήματα διὰ τῶν μᾶλλον θρηνητικῶν ἐκφράσεων. Προλέγει τὴν παντελῆ ἐρήμωσιν τοῦ Θεανθρώπου, τὴν ὑπὸ φίλων καὶ πλησίων ἐγκατάλειψιν, τὴν ἐν τῷ τάφῳ ἀποκρυβὴν καὶ τὸν ἐν τοῖς νεκροῖς κατα-

λογισμὸν τοῦ δεσπόζοντος καὶ ἀναιρέτου τοῦ θανάτου. Ἐν μέσῳ δὲ τοιαύτης παντελοῦς ἐγκαταλείψεως καὶ ἀτιμώσεως τείνει τὴν χεῖρα εἰς ἐκεῖνον μεθ' οὗ προαιωνίως σύνεστι καὶ συνεδρεύει λατρευόμενος καὶ προσκυνούμενος ὡς Θεὸς ὑπὸ πάντων τῶν οὐρανίων ταγμάτων καὶ τῶν ἀπειροπληθῶν δημιουργημάτων. Ἀναγινώσκων τις τὸν ψαλμὸν τοῦτον καὶ ἀναμιμνησκόμενος τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις ἀναφερόμενα περί τε τοῦ τρόπου τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, τοῦ περαιτέρω βίου καὶ τοῦ τρόπου τοῦ θανάτου αὐτοῦ, δὲν δύναται ἢ νὰ συγκινηθῇ μέχρι δακρύων ὡς ἐκ τῶν παθητικωτάτων παραπόνων, ἅπερ ὁ ψαλμῳδὸς τίθησιν εἰς τὸ στόμα τοῦ ὡς ἀνθρώπου παραπονουμένου τρόπον τινὰ Σωτῆρος ἡμῶν, οἱονεὶ διαμαρτυρομένου κατὰ τῆς ἀγνώμονος καὶ ἀχαρίστου ἀνθρωπότητος, ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ὁποίας κατῆλθε νὰ χύσῃ ἐπὶ σταυροῦ τὸ τίμιον καὶ πανάγιον αὐτοῦ αἷμα! Αὐτὴ ἡ ἄψυχος φύσις καὶ ἡ τῶν ἀγριωδεστάτων θηρίων καταμαρτυρεῖ ἡμῶν, τῆς κορωνίδος τῶν δημιουργημάτων, λέγουσα ὅτι δὲν ἔχει νὰ δείξῃ τοιοῦτον εἶδος ἀχαριστίας, οἷαν ἔδειξεν ὁ ἄνθρωπος, τὸ εὐγενὲς τοῦτο πλάσμα πρὸς τὸν ἴδιον Δημιουργόν! Διὰ τοῦτο πᾶς ἀληθῶς εὐσεβὴς ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ προκειμένου ψαλμοῦ κατέχεται ὑπό τε ἀθυμίας διὰ τὰ τοῦ Σωτῆρος ὑπὲρ ἡμῶν πάθη καὶ ἀγανακτήσεως διὰ τὴν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον καὶ ἐπίμεμπτον διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου. Φέρε ἴδωμεν τί ὁ ψαλμὸς λέγει.

Στίχ. 1ος. Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου.

Ὁ προσευχόμενος παρίσταται ὡς ἄνθρωπος ἀφωσιωμένος Κυρίῳ τῷ Θεῷ, παρ' οὗ ἀποδέχεται τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν, καὶ ἀποτεινόμενος, ὡς ἐν προοιμίῳ,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

αὐτῷ τῷ Θεῷ, λέγει ὅτι οὐδέποτε ἐπαύσατο ἱκετεύων τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, « ἔν τε ἡμέρα καὶ ἐν νυκτὶ ἐνώπιόν σου, λέγει, κράζω ».

Στίχ. 2ος. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου· κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου.

Ὡς μέλλων δὲ νὰ ἐκδηλώσῃ τὸν μέγιστον τῆς καρδίας αὐτοῦ πόνον πρὸς ἔκφρασιν καὶ παράστασιν τῶν κακῶν, ὧν εἶνε πλήρης ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἐπικαλεῖται σύντονον καὶ ἀπρόσκοπον τὴν ἀκρόασιν. Ποιητικῇ ἀδείᾳ χρώμενος ὁ ψαλμῳδὸς φέρει τὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ταπεινώσει γενόμενον Σωτῆρα εἰς θέσιν τοιαύτης λύπης ὡς ἐκ τῆς δεινῆς ἀδικίας, ἣν τῷ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος, ὥστε φαίνεται ὅτι ἐπιζητεῖ θερμῶς νὰ εἴπῃ τί ἡ καρδία τοῦ πάσχοντος, ὡς ἀνθρώπου, αἰσθάνεται. Ἐκ τούτου ὅμως δείκνυται φανερὰ καὶ ἡ λεπτότης τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ἐνδυομένου τὴν θέσιν τοῦ πάσχοντος, καὶ ἐκφράζοντος ταύτην ὡς διὰ γραφίδος, διὰ τῶν λυγρῶν αὐτοῦ φθόγγων.

Στίχ. 3ος. Ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ᾅδῃ ἤγγισε.

Διὰ τοῦ στίχου τούτου ἐκτίθησιν ὁ πάσχων ἀναξίως τὰ δεινά, ὧν πλήρης εἶνε ἡ ψυχή του, αἰτιολογεῖ δὲ διατὶ ἐπικαλεῖται σύντονον καὶ προσεκτικὸν τὸ οὖς τοῦ πρὸς ὃν ἀποτείνεται Θεοῦ. Τὰ κακὰ λέγει, εἶνε τοιαῦτα τὸ ποιὸν καὶ τηλικαῦτα τὸ ποσόν, ὥστε ἐκορέσθη ἡ ἐμὴ ψυχή, καὶ ἤγαγε τὴν ζωήν μου εἰς ᾅδην. Οὐδὲν ἀδικήσας ἠδίκημαι, καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ ἀπείρους ποιησάμενος εὐεργεσίας τῇ ἀγνώμονι ἀνθρωπότητι, ἐν ὅλῃ τῇ ἀδικίᾳ καὶ περιλαλήτῳ ἀχαριστίᾳ κρίνομαι ὑπ' αὐτῆς, κατόπιν ἐμπαιγμοῦ, χλεύης καὶ διασυρμοῦ, ἄξιος θανάτου καὶ διὰ τοῦ ἀτιμοτέρου τρόπου ἀφαιροῦμαι τὴν ζωήν. Τίς; Ἐγὼ ὁ ὑπὸ σοῦ ἀποσταλεὶς ἵνα σώσω τὴν τέλεον διαφθα-

ρεῖσαν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ ἀνατεθέν μοι ἔργον πληρέστατα τελειώσας! Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἔδει γενέσθαι πρὸς τὸ ἀληθὲς ταύτης συμφέρον. — « Εἰ καὶ αὐτὸς (ἐξηγεῖται ὁ Μ. Ἀθανάσιος) » τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐβάστασε, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυ- » νᾶται, εἰκότως καὶ κακῶν ἐμπέπλησταί φησι. Καὶ » ἡ ζωή μου τῷ ᾅδῃ ἤγγισε. Τοῦτο φησίν, » ἐπειδὴ ὑπὲρ παντὸς χάριτι Θεοῦ ἐγεύσατο θανάτου. »

Στίχ. 4ος. Προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ἐγεννήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος.

Λάκκος ἐνταῦθα προφανῶς εἶνε ὁ τάφος, εἰς ὃν πάντες οἱ θνητοὶ καταβαίνουσιν, ὡς ὑποκείμενοι τῷ θανάτῳ ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας· ἐν τῷ ἀριθμῷ δὲ τούτων προσελογίσθη καὶ ὁ τῆς ἀνθρωπότητος Σωτήρ, καίτοι ἀναμάρτητος· παρεγνωρίσθη ἡ θεία αὐτοῦ ἀποστολή, οἱ δὲ πολλοὶ ἐξεγερθέντες κατὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐβόων ὅτι ἄξιος εἴη θανάτου· ὅθεν κατακριθεὶς μετὰ κακούργων καὶ ληστῶν ἐκρύβη ὑπὸ γῆν ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων ὅλως ἄσημος καὶ περιπεφρονημένος, οὐδαμόθεν προσδοκῶν βοήθειαν, κατὰ τὴν δόξαν τῶν πολλῶν· πλὴν ἐσφάλησαν οὗτοι, ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἄνευ αἰτίας εἰς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον καταδικασθεὶς καὶ ὑπὸ τὴν γῆν ὡς νεκρὸς κρυβείς, οὗτος ἦν ἐλεύθερος ἐν νεκροῖς· « οὐ γὰρ εἶχεν ἁμαρτίαν τὴν κάτοχον αὐτὸν ποιοῦσαν θανάτῳ », κατὰ Μ. Ἀθανάσιον.

Στίχ. 5ος. Ὡσεὶ τραυματίαι καθεύδοντες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν.

Τὸ κατ' ἄνθρωπον παραβάλλει ἑαυτὸν τοῖς τετραυματισμένοις καὶ ἐν μνήμασι κειμένοις, οἵτινες οὐκ ἀξιοῦνται τῆς μνήμης καὶ θείας βοηθείας. Τοῦτο ση-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μαίνει τὸ ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν. Οἱ τοιοῦτοι ὡς οὐδὲν ἀποτελοῦντες μέρος τῆς εἰς Θεὸν ἀληθοῦς πίστεως, δικαίως τραυματισθέντες οὐδεμιᾶς τυγχάνουσι παρὰ Θεοῦ μνείας καὶ βοηθείας, καθόσον οἴκοθεν ἐδημιούργησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν τοιαύτην θέσιν ἀσεβήσαντες εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ παραδοθέντες ταῖς ἰδίαις ἐπιθυμίαις, καὶ τῇ τῶν εἰδώλων λατρείᾳ. Πρὸς τούτοις παρομοιάζει ἑαυτὸν ὁ ὑπαινισσόμενος ἐνταῦθα Ἰησοῦς, εἰκονίζων πιστότατα διὰ τῆς παρομοιώσεως ταύτης οἵαν εἶχον περὶ ἑαυτοῦ ἰδέαν οἱ εἰς σταυρικὸν θάνατον ἀγαγόντες αὐτὸν ἀχάριστοι Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ ὡς ἔσχατος τῶν κακούργων ἐχλευάσθη καὶ δι' ἀνηκούστων ἀτιμώσεων περιεπαίχθη, ὅμως ἰδίᾳ δυνάμει ὡς Θεὸς διέρρηξε τὰ τοῦ θανάτου δεσμὰ καὶ ὁ τάφος δὲν κατίσχυσε νὰ κρατήσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς νεκροῖς, ἀλλ' αὐτεξουσίως ἐξηγέρθη τοῦ τάφου. Βλέπε δὲ τὴν ἀλήθειαν τῆς προφητικῆς ῥήσεως ἐν τοῖς εὐαγγελίοις καὶ θαύμαζε τὴν ταυτότητα τῆς ἐνεργείας τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἐν τῇ μιᾷ, ἁγίᾳ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Στίχ. 6ος. Ἔθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς, καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου.

Ὁ στίχος οὗτος εὑρίσκεται μετὰ τοῦ προηγουμένου 4 ἐν σχέσει συνωνύμου παραλληλισμοῦ, δι τι ἐκφράζει σχεδὸν οἵαν καὶ ἐκεῖνος ἔννοιαν διὰ μικρᾶς τινος μόνον τῶν λέξεων παραλλαγῆς. Ἐκεῖ μὲν λέγει ὅτι προσελογίσθη μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ἐνταῦθα δὲ ὅτι ἔθεντο αὐτὸν ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ. Ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι συνωνυμοῦσι, σὺν ταύτῃ μόνῃ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἐκφράζεται ἡ τῶν πολλῶν καὶ ἰδίως τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύ-

ριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κρίσις περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐκληφθέντος ὑπ' ἐκείνων ὡς ἑνὸς τῶν θνητῶν, ἐνταῦθα δὲ ἐκτίθεται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἡ πραγμάτωσις τῆς ἐσφαλμένης αὐτῶν κρίσεως· ὃν, δῆλα δή, ἔκριναν ὡς θνητὸν καὶ ἄξιον τοῦ σταυρικοῦ θανάτου, τοῦτον ἐνέβαλον εἰς κατώτατον λάκκον σκοτεινὸν καὶ θανατοδείκτην (τὸν τάφον), νομίζοντες ὅτι διὰ τοιούτου μέσου κατώρθωσαν ν' ἀποσοβήσωσι τὸν δεινὸν τῆς ἑαυτῶν συνειδήσεως ἔλεγχον, ὅτι ἐγένοντο μιαιφόνοι καὶ ἀσεβεῖς ὑβρισταὶ αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ.

Στίχ. 7ος. Ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου, καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ.

Ὁ Σύμμαχος ἔχει « ἐμοὶ ἐπέβρισεν ὁ θυμός σου· καὶ ταῖς καταιγίσι σου ἐκάκωσάς με· καὶ συμφοραῖς παντοίαις περιέβαλές με ». Ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶνε εἰκονικός, διὰ τοῦτο καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὁ στίχος κυριολεκτικῶς. Ὁ πάσχων ἀποτεινόμενος εἰς Θεὸν Πατέρα λέγει, ὅτι ἐπάνω εἰς ἑαυτὸν ἐπεστήριξε τὸν θυμόν του, καὶ πάσας τὰς ἀπειλὰς (μετεωρισμοὺς μεταφορικῶς) ἐπεκρέμασεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ πάσχων ὡς ἐγένετο ἤδη γνωστόν, εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις ὡς ἄνθρωπος ἐκπροσωπεῖ ἅπαν τὸ ὑπὸ κατάραν διατελοῦν ἀνθρώπινον γένος· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ὤφειλεν ἱκανοποίησιν τῇ θείᾳ δικαιοσύνῃ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἔδει νὰ ὑποστῇ πάσας τὰς βαρείας τῆς κατάρας συνεπείας, αἵτινες πᾶσαι ἐπεσωρεύθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Θεανθρώπου, τοῦ ἀναλαβόντος τὴν πικροτάτην καὶ σκληροτάτην ἅμα δοκιμασίαν, ὅπως ἀπαλλάξῃ τῆς κατάρας τὸ ὑπὸ ταύτην εὑρισκόμενον γένος τῶν βροτῶν.

Στίχ. 8ος. Ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ, ἔθεντό με βδέλυγμα ἑαυτοῖς.

Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ἐκφράζεται ἡ παντελὴς τοῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Σωτῆρος ἐγκατάλειψις καὶ ὑπ᾿ αὐτῶν ἔτι τῶν πιστοτάτων μαθητῶν του, ὅπως καταδειχθῇ τὸ βάθος τῆς ταπεινώσεως, εἰς ἣν χάριν τῆς ἀνθρωπότητος περιῆλθε καὶ τὸ μέγεθος τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως ἀπεμονώθη κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἀπὸ παντὸς φίλου καὶ γνωστοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ πιστότατος καὶ θερμουργότατος Πέτρος μετὰ τὰς ὀλίγῳ πρότερον ὑπ᾿ αὐτοῦ δοθείσας ὑποσχέσεις ἠρνήσατο ἐν ὅλῃ τῇ εὐκολίᾳ τὸν διδάσκαλον. Ὁ Ἰησοῦς ἐγένετο πράγματι τὸ ἀντικείμενον τοῦ μυκτηρισμοῦ καὶ τῆς χλεύης τῶν Ἰουδαίων· τὸ Θεῖον αὐτοῦ ὄνομα ἐγένετο βδέλυγμα αὐτοῖς.

Στίχ. 9ος. Παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην· οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. Ἐκέκραξα πρὸς Σὲ, Κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν, διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου.

Εἰ καὶ ἠδύνατο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ν᾿ ἀποφύγῃ τὴν παράδοσιν καὶ τὰς συνεπείας ταύτης καὶ τόσας βασάνους, κατὰ τὸ « ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων » ; (Ματθ. κϛ΄. 53), ὅμως δὲν ἀπέφυγεν αὐτὴν ὅπως πληρωθῶσιν αἱ Γραφαὶ καὶ πληρώσῃ τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρὸς, διὰ τοῦτο ὁ προφήτης ἐνταῦθα λέγει « παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην », ἤτοι « παρεδόθην ἀλλὰ δὲν ἀνεχώρησα ». Περιβληθεὶς δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπως σώσω αὐτὴν ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας, ἀπέκαμον, ὡς ἄνθρωπος, βλέπων τὴν πτωχείαν, εἰς ἣν περιῆλθεν ἐκείνη στερηθεῖσα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Τούτου χάριν ἱκετεύω Σε, Πάτερ Οὐράνιε, Σὲ τὴν πολυεύσπλαχνον Πηγὴν, καὶ πανοικτίρμονα Θεὸν, ἵνα ἐπιδαψιλεύσῃς τὸ μέγα ἔλεός σου ἐπὶ τὸ ἐλεεινὸν πλάσμα τῶν χειρῶν σου· ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν καὶ

δέξαι ἀντὶ ταύτης πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς θείας δικαιοσύνης τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἔτι τῶν σταυρωτῶν του ὁ Ἰησοῦς ἔκραζε λέγων « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι ». (Λουκ. κγ΄. 34.).

Στίχ. 10ος. Μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια ; ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονταί σοι ;

Ἐπὶ λέξεσιν ἔχει ὡς ἑξῆς ὁ στίχος οὗτος. Μήπως ἐμοῦ ἀποθανόντος θὰ κάμῃς τὰ θαυμάσιά σου ἐπ᾿ ἐμέ ; Ἢ Μήπως ἰατροὶ δύνανται νὰ μὲ ἀναστήσωσιν, ἵνα ἐξομολογήσωμαί σοι ; Ἐγὼ συγκατελέγην μὲν ἐν τοῖς νεκροῖς, ἀλλ᾿ ὡς οἶσθα, τοῦτο ἐποίησα ὑπείκων τῷ σῷ θελήματι. Ἤδη λοιπὸν ἱκετεύω Σε, ὡς προεῖπον, ἵνα οἰκτειρήσῃς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, ἐπειδὴ μετὰ θάνατον ἀδύνατος ἀποβαίνει αὐτῇ ἡ θεραπεία, ἀλλ᾿ ἐφ᾿ ὅσον ὑπάρχουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ζωῇ δὸς αὐτοῖς τὸ μέσον τῆς σωτηρίας, τὴν εἰς ἐμὲ πίστιν. Σαφηνίζει τὸ χωρίον τοῦτο λαμπρῶς ὁ Μ. Ἀθανάσιος. « Τὰς αἰτίας, λέγει, ἡμᾶς διδάσκει τῆς εἰς » τὸν θάνατον αὐτοῦ καθόδου, μονονουχὶ λέγων· ἐ» πειδὴ οὔτε νεκροῖς δυνατὸν, φησὶ, ποιήσασθαι θαυ» μάσια, οὔτε ἰατροῖς ἀναστῆσαι, ἵνα ἐξομολογήσων» ταί σοι, οὔτε μὴν οἱ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ δυνατοὶ ἦσαν » γνῶναί σου τὴν ἀλήθειαν· τούτου χάριν, ὦ Πάτερ, » καὶ τοῖς ἐν ᾅδου καταλελόγισμαι· ἵνα ἀναστάντες » οἱ ἐν ἐπιλελησμένῃ γῇ καὶ τῶν θαυμασίων σου πεῖ» ραν λάβοιεν, καὶ διηγήσωνται οἱ πάλαι ἐν τῷ σκό» τει τὴν ἀλήθειάν σου ».

Στίχ. 11ος. Μὴ διηγήσεταί τις ἐν τῷ τάφῳ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ;

Μετὰ θάνατον διαδέχεται τὸν ἄνθρωπον ὁ τάφος, ἐν ᾧ ἐγκλείεται τὸ ἑαυτοῦ σαρκίον, ὅπερ ὑπείκων τοῖς φυσικοῖς νόμοις παραδίδοται τῇ φθορᾷ καὶ ἀπο-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

συντίθεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστη στοιχεῖα. Διὰ τοῦτο ὁ τάφος εἶνε τὸ ἔμβλημα τῆς καταστροφῆς καὶ ἀπωλείας· λέγει λοιπὸν ὁ Ἱεροψάλτης, τίς δύναται ν' ἀναγγείλῃ τὸ μέγεθος τῆς Σῆς φιλανθρωπίας καὶ νὰ διδάξῃ τὰς ἀληθείας τοῦ Σοῦ νόμου, Πάτερ Ἄναρχε, ἐν μέσῳ πτωμάτων ὀδωδότων τέως καὶ ἀποσυντεθειμένων; Μόνον ἐν τῇ ζωῇ τοιαύτη διδασκαλία γίνεται γόνιμος καὶ σώζει τοὺς πιστεύοντας τοῦ αἰωνίου θανάτου, διότι ἐν τῇ ζωῇ ὑπάρχουσι πᾶσαι αἱ συνθῆκαι πρὸς γονιμοποίησιν καὶ ἐνέργειαν τῆς ἀρετῆς. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἐρῶσα ἥ τε λογικότης καὶ ἐλευθέρα βούλησις, τὰ δὲ τοῦ σώματος μέλη εἰσὶν ἕτοιμα, ἵνα ἐκτελέσωσι τὰ δόξαντα τῷ νῷ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ῥέων χρόνος, καθ' ὃν συμβαίνουσιν αἱ ἀλλεπάλληλοι μεταβολαὶ καὶ δύναται ὁ ἄνθρωπος ἐν μιᾷ στιγμῇ ν' ἀποσκορακίσῃ τὴν κακίαν καὶ ν' ἀσπάσηται τὴν σώτειραν ἀρετήν. Οὐ δύναταί τις λοιπὸν ἐν τῷ τάφῳ νὰ διηγηθῇ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν, οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων σου νὰ καταστήσῃ δήλην ἐν τῇ ἀπωλείᾳ.

Στίχ. 12ος Μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ;

Ὅ,τι εἶπεν ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ, τοῦτο δι' ἄλλων φράσεων ἐπαναλέγει ἐνταῦθα. Ὅπου σκότος, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνωνται γνωστὰ τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια· ἐν χώρᾳ δὲ τῇ λήθῃ παραδεδομένῃ εἶνε ἄγνωστος ἡ θεία δικαιοσύνη. Ὡς τοιαύτην βεβαίως ἐννοεῖ τὴν ἀρετὴν ἐν γενικωτέρᾳ ἐννοίᾳ, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τείνουσαν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης. (Ματθ. έ. 6, 11.—Α'. Πέτρου γ'. 14.) Σκότος ἐννοεῖ τὴν ψυχικὴν ἐκείνην κατάστασιν τῶν οὐδόλως δεχομένων

τὴν ἀλήθειαν τοῦ θείου λόγου, ἀλλ' οὐ μόνον πεισματωδῶς ἀποκρουόντων αὐτὴν ἀλλὰ καὶ λυσσαλέως καταδιωκόντων, καὶ γ ῆ ν ἐ π ι λ ε λ η σ μ έ ν η ν ὡσαύτως ἐννοεῖ τὴν λογικὴν μὲν ψυχήν, πλὴν ἀλόγως ἀρνουμένην τὸν θεῖον λόγον, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐστερημένην τῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καρπῶν (Μ. Ἀθανάσιος.)

Στίχ. 13ος Κἀγὼ πρὸς Σέ, Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρωῒ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε.

Διὰ τοῦ στίχου τούτου ἐπαναλαμβάνεται ἡ πρὸς προσευχὴν ἀκάθεκτος προθυμία τοῦ ἐνδεικνυμένου ἐν τῷ ψαλμῷ προσώπου, οἵαν ἐν προοιμίῳ προτάσσει ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ. Ἐκεῖ λέγει, « Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα, καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου », ἐνταῦθα δὲ ὅτι ἐκέκραξε καὶ λίαν πρωῒ προσηύξατο τῷ Κυρίῳ, οὐχὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ αἰτούμενός τι, διότι οὐδενὸς εἶχε χρείαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας στεναζούσης καὶ κινδυνευούσης ν' ἀπολεσθῇ ἀνθρωπότητος. Φύσει εὔσπλαγχνος ὢν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρεκάλει θερμῶς τὸν ἄναρχον Πατέρα, ὅπως συγγνῷ τῷ ἁμαρτωλῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἄρῃ τὴν καταθλίψασαν αὐτὸν ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας κατάραν.

Στίχ. 14ος Ἵνα τί, Κύριε, ἀπωθεῖς τὴν ψυχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ;

Ἐδῶ εἰκονίζεται τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ ἐκδηλουμένης προθυμίας τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος προσευχομένου. Ἐνῷ δὲ οὗτος προσηύχετο, αὕτη διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας ἀπέρριπτε τὴν προσφερομένην αὐτῇ δωρεάν, καὶ οὕτως ἐγίνετο ἀναξία πάσης χάριτος καὶ πάσης συγκαταβάσεως. Ἐκ τοιαύτης λοιπὸν ἀγνώμονος καὶ ἀχαρίστου ψυχῆς (τοῦ ἀνθρώπου) ἀπέστρε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

φε βεβαίως τὸ πρόσωπόν του ὁ Πανάγαθος Θεός, διότι ὅπου ἁμαρτία, ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ἐπαναπαύηται ὁ Ἅγιος Θεός. Ἄλλοις λόγοις προσεύχεται καὶ ὁ ἐν ἁμαρτίᾳ ζῶν θνητός, ἀλλ' ἡ προσευχὴ αὐτοῦ δὲν γίνεται δεκτὴ παρὰ τῷ Θεῷ, ἅτε βδελυρὰ καὶ μεμιασμένη. Τοιαύτη ἀποστροφὴ τοῦ Θεοῦ ἰσοῦται πρὸς τελείαν καταδίκην τοῦ δυστυχοῦς ἁμαρτωλοῦ, ἐφ' ὅσον οὗτος δὲν συνέρχεται εἰς ἑαυτόν, ἵνα συναισθανθῇ τὴν ἀκαταλόγιστον βλάβην, ἥτις ἐκ τούτου πηγάζει αὐτῷ, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων ψαλμῶν· οἷον «μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον» (ψαλ. ρμβ'. 7.)

Στίχ. 15ος. Πτωχός εἰμι ἐγὼ καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην.

Ἐπειδὴ χριστολογικὸς ὁ προκείμενος ψαλμός, ὡς εἴπομεν, καὶ ἐνταῦθα ἐμφαίνεται τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, οὗτινος ἡ γέννησις καὶ ὁ τῆς νεότητος χρόνος διῆλθεν ἐν πτωχείᾳ καὶ ἀσημότητι, διωγμοὶ δὲ φρικτοὶ ἠγέρθησαν κατ' αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐκ νεότητος, οὓς κόπους καλεῖ ὁ προφήτης, ὑψώθη εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ, ἔφθη εἰς τὴν ἐσχάτην ταπείνωσιν καὶ ἐστερήθη πάσης βοηθείας κατὰ ἄνθρωπον. «Πτωχὸς μὲν διὰ τὸ δούλου λαβεῖν μορφὴν» (λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος)· ἐν κόποις δὲ ἐκ νεότητος, διότι ἐκ σπαργάνων αὐτῶν ἐπεβουλεύετο παρά τε Ἡρώδου καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ. Ὕψωσιν τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἄνοδόν φησι, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ, ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου (Ἰωάν. ή. 28). Τὸ δὲ ἐταπεινώθην, διὰ τὴν μέχρις ᾅδου κάθοδον λέγει.

Στίχ. 16ος. Ἐπ' ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου· οἱ φοβερισμοί σου ἐξετάραξάν με.

Κατὰ τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν ὀφειλέτιδα ἀνθρωπότητα ἐπῆλθον αἱ συνέπειαι τῆς συνταραχθείσης ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας θείας δικαιοσύνης· πᾶσαι αἱ ἀπειλαὶ κατὰ τοῦ πταίσαντος ἀνθρώπου ἐξηκοντίσθησαν δριμέως κατὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου πληρωμήν. Ἡ δοκιμασία ἐγένετο κατὰ κόρον, τὸ πικρὸν τῶν βασάνων ποτήριον ἦτο πλῆρες ἄχρι στεφάνης, ἡ δὲ ὑπεράνθρωπος ὑπομονὴ καὶ καρτερεία, ἡ πρωτοφανὴς ἀνοχὴ καὶ συγχώρησις τοῦ πάσχοντος Ἰησοῦ ἐπεσφράγισε τὸ θεῖον ἔργον.

Στίχ. 17ος. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ ὕδωρ, ὅλην τὴν ἡμέραν περιέσχον με ἅμα.

Αἱ ὀργαί, οἱ φοβερισμοί σου, λέγει ὁ πάσχων, κατέκλυσάν με δίκην πλημμυρούσης θαλάσσης, ὅτε δὲν δύναταί τις νὰ προφθάσῃ καὶ σωθῇ, ἀλλ' ὑποβρύχιος ἐν ἀκαρεῖ γίνεται. Τὸ ὅλην τὴν ἡμέραν εἶνε περιληπτικὴ ἔκφρασις ὁλοκλήρου βιωτικοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὰ δεινὰ καὶ αἱ βάσανοι δὲν ἀφῆκαν τελείως ἥσυχον τὸν συγκαταβάντα τῷ γένει ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας.

Στίχ. 18ος. Ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον, καὶ τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας.

Καὶ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ δείκνυται ἡ κατὰ τὸ σωτήριον πάθος παντελὴς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγκατάλειψις ὑπό τε φίλων καὶ πλησίον καὶ γνωστῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐγκατάλειψις ὤφειλε νὰ γένηται, ὅπως σαφῶς καταδειχθῇ ἡ τοῦ Θεοῦ παντοδυναμία. Τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἦτο νὰ ὑπομείνῃ πάσας τὰς κακώσεις καὶ βασάνους ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱός, ἐπειδὴ δὲ οὗτος προθύμως ὑπήκουσε τῷ Πατρὶ ἄχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ὁ ποιητὴς παριστᾷ αὐτὸν λέγοντα ὅτι ἀπεμάκρυνεν ὁ οὐράνιος Πατὴρ πάντα φίλον καὶ πλησίον καὶ γνώριμον κατὰ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεώς του. Παραπλησίαν ἔννοιαν περιέχει καὶ ὁ 8 στίχος τοῦ παρόντος ψαλμοῦ. Ταλαιπωρίαν λέγει τὸν καιρὸν τοῦ πάθους.

Ὁ πείσμων Ἑβραῖος ἀναγνώστης τοῦ ἀνωτέρω ψαλμοῦ μένεα ἔτι πνέων κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, κατὰ πατροπαράδοτον κληρονομικὸν μῖσος, μεγάλαις βεβαίως θέλει ἀπαντήσει ταῖς δυσχερείαις πρὸς κατανόησιν τοῦ περιεχομένου· μᾶλλον δ' εἰπεῖν οὐδόλως θέλει κατανοήσει τὸ βάθος καὶ ὕψος τοῦ ψαλμοῦ, οὐδὲ τὸν αἰνισσόμενον δι' αὐτοῦ, καθόσον τὸ πάθος ἀμβλύνει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας του εἰς τὸ μὴ συνιέναι τὰς Γραφάς. Ἀλλ' ὁ εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀναγνώστης τὰ μάλιστα θέλει συγκινηθῆ ἀναγινώσκων ὅσα αὐτὸς τῷ ὄντι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπέστη χάριν τῆς ἡμῶν σωτηρίας πάθη, ἅτινα διηγοῦνται τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια· βλέπει δὲ ὅτι ὁ ἐκτιθέμενος ταῦτα προφήτης ὑπὸ Θείου πνεύματος ἐμπνεόμενος γράφει τὰ πορρωτάτω μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα καὶ ὑπὸ τὰς ἑαυτοῦ ὄψεις ὑποπίπτοντα. Καὶ τοῦτο ἐπικυροῖ τὸ δόγμα, ὅτι δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔγραψαν πάντες οἵ τε προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι. Ἐντεῦθεν ὁ ἀδιάλυτος σύνδεσμος τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Διὰ τοῦ ψαλμοῦ τούτου συγκινοῦνται αἱ χορδαὶ τῆς καρδίας ὑπὲρ τοῦ ἀδίκως πάσχοντος Ἰησοῦ, μεγίστη δ' ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς ἀναγνώστου ἐξεγείρεται ἀγανάκτησις κατὰ τῆς ἀκατονομάστου καὶ βδελυρᾶς ἀχαριστίας τοῦ εὐεργετηθέντος ἀνθρώπου κατὰ τοῦ ἰδίου εὐεργέτου. Ὀρθότατα δὲ καὶ σοφώτατα διέταξεν ἡ ἐκκλησία ὅπως καὶ ὁ ψαλμὸς οὗτος ἀποτελῇ μέρος τοῦ λαμπροῦ συμπλέγματος τοῦ ἑξαψάλμου, ὅστις κατὰ πᾶσαν νύκτα περὶ ὄρθρον βαθὺν δέον μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας νὰ ἀναγινώσκηται καὶ ἐν κατανύξει νὰ

μελετᾶται, διότι διὰ τῆς συντόνου κατανύξεως ρυθμίζεται ἡ καρδία, ἐκριζοῦνται βαθμηδὸν τὰ ἄγρια πάθη καὶ ἄρχεται μεταβαλλόμενος ἐπὶ τὸ βέλτιον ὁ πλάνης ἄνθρωπος. Ἡ ὥρα τῆς βαθείας νυκτὸς ἀνυψοῖ τὸ φρόνημα καὶ ἐξεγείρει εὐσεβέστερον τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα. Ἐνῷ δὲ πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ πτηνὰ καθεύδουσιν, ἢ τὰ θηρία ἐξέρχονται τοῦ ἑαυτῶν φωλεοῦ πρὸς θήραν καὶ τροφὴν, μόνος ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ὁ πλήρης εὐσεβείας καταλιπὼν τὴν κλίνην καὶ ἀποδιώξας ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ὕπνον εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναὸν ἢ εἰς τὸν ἴδιον θάλαμον, ἵνα προσεύξηται πρὸς τὸν Δημιουργὸν ἀρχόμενος ἐκ τοῦ ἑξαψάλμου. Ὑπάρχει τί εὐδαιμονέστερον τῆς πνευματικῆς ταύτης τροφῆς; Οὐχὶ βεβαίως. Παράβαλε τὸν οὕτω πως ἐγειρόμενον κατ' ὄρθρον εὐσεβῆ χριστιανὸν πρὸς τὸν λάγνον καὶ ἀνήθικον ἐκεῖνον, ὅστις ἀκριβῶς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐξέρχεται ἐκ τῶν αἰσχρῶν καταγωγίων τῆς ἀπωλείας, καὶ πορεύεται εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, ὅπως κατακλιθῇ πλήρης κατηφείας καὶ στρυφνότητος, ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς οἰκείας συνειδήσεως! Ἢ πρὸς τὸν κακοῦργον ἐκεῖνον, ὅστις βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους περιέρχεται ἀκριβῶς κατ' ὄρθρον ὅπως ἀποκτείνῃ τὸν ἐχθρόν του, ἢ ἐμπήξῃ μάχαιραν κατὰ τοῦ ὁμοίου, ἵνα ἀφέλῃ αὐτὸν χρήματα, ἢ ὅπως κλέψῃ τι παρὰ τοῦ κοπιῶντος γείτονος καὶ τότε βλέπεις τί διαφέρει ὁ εὐσεβὴς χριστιανὸς τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐντρεφομένου. Ἔγειρε ὅθεν καὶ μελέτα ἐν τοῖς ὄρθροις, εὐσεβὲς τεκνίον!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΡΒ΄. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ὁ ψαλμὸς οὗτος ἀνάγεται εἰς τοὺς καθαρῶς δοξολογικούς· εἶνε δὲ ἀνύμνησις τῶν τοῦ Θεοῦ μεγίστων εὐεργεσιῶν. Δι' ἧς φράσεως ἄρχεται ὁ ψαλμῳδός, διὰ τῆς αὐτῆς καὶ καταλήγει, ἀποτελῶν οὕτω τερπνὸν κύκλον. « Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον » εἶνε ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ψαλμοῦ. Τῷ ρήματι εὐλογεῖν χρῆται ἑξάκις ὁ ποιητὴς ἐν τῇ προστακτικῇ ἐγκλίσει προτρεπτικῶς, τρὶς μὲν εἰς ἑαυτὸν ἀποτεινόμενος, τρὶς δὲ εἰς τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ ὄντα τά τε καθαρὰ πνεύματα καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ Δημιουργοῦ ποιήματα. Ὅλως ἔνθους ὁ ψαλμῳδὸς ὑπὲρ τοῦ παντοδυνάμου Ποιητοῦ τοῦ σύμπαντος, ρίπτων βλέμμα ἐταστικὸν ἐπὶ τῆς φύσεως, ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς προαιωνίου τοῦ Θεοῦ βουλῆς πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀτυχοῦς ἀνθρωπότητος, ἣν διὰ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος ὡς τετελεσμένην πνευματικῶς ἑώρα, συγκινεῖται καὶ φλέγεται ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὸ βαθύτατον ἑαυτοῦ συναίσθημα ἀπείρου εὐγνωμοσύνης ὀφειλομένης ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Πλάστην. Ἐπειδὴ δὲ καθορᾷ ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τυφλώττουσι καὶ ἀδιαφοροῦσιν εἰς τοῦτο, οὐδεμίαν αἰσθανόμενοι διάθεσιν ν' ἀναγνωρίσωσι κἂν τὸ ἄπειρον χρέος τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοιοῦτον μέγιστον Εὐεργέτην, τὸν Δημιουργόν, ἀντικειμενίζει ἑαυτόν, καὶ ὡς εἰ ἡ ἑαυτοῦ ψυχὴ ἦτο ὁ ἀντιπρόσω-

πος πάσης τῆς ἀνθρωπότητος, οὕτω προτρέπεται ταύτην νὰ ἐξυμνήσῃ τὰς μεγάλας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας, ἐν αἷς νηχόμενοι καὶ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν. Λίαν ἐπιδεξίως δὲ καὶ διὰ τῆς ἰδιαζούσης ποιητικῆς τέχνης του ὁ ψαλμῳδὸς ἀπαριθμεῖ ἐν ὀλίγοις ταύτας· καὶ ὡς μὴ ἀρκούμενος εἰς ἑαυτὸν συγκαλεῖται εἰς ἀνύμνησιν καὶ αὐτὰ τὰ ὑπηρετικὰ τῶν πνευμάτων τάγματα ἵνα ἄρωσι τὴν φωνὴν ὑψοῦ πρὸς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ κοινοῦ Δημιουργοῦ. Ἐν τέλει δὲ προσκαλῶν εἰς ὑμνῳδίαν πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπανακάμπτει εἰς τὴν πρόθυμον ψυχήν του ὅπως ἐπαινέσῃ τὸν Κύριον. Ἐνῷ δὲ ἐξαίρει τὰς ὄντως μεγίστας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας, φέρει εἰς μέσον τὸ βραχύβιον τοῦ ἀνθρώπου ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, ὃν παραβάλλει πρὸς χόρτον καὶ πρὸς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. — Οἷον βάθος εὐσεβείας περιεκλείετο ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ ὑμνῳδοῦ στέρνοις! Οἵα εὐμάλακτος καρδία! Εἶνε ἡ καρδία τοῦ Προφητάνακτος Δαυΐδ, οὗτινος τὸ ὄνομα διαμενεῖ ἱερὸν καὶ σεβαστὸν ἄχρι συντελείας τοῦ Κόσμου. Οὐδεὶς τῶν βασιλέων κατεκτήσατο, οὐδὲ κατακτήσεται πλείους καρδίας, ὅσων κύριος ἐγένετο καὶ γενήσεται ὁ Προφητάναξ, καθόσον οἱ λόγοι του εἶνε λόγοι γλυκύθυμοι καὶ μελισταγεῖς. Ὁ Δαυβὶδ εἰργάσατο ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς μελλούσης νὰ φωτισθῇ διὰ τοῦ θείου φωτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ· διὰ τοῦτο οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαυὶδ ἐκόσμουν τότε τὴν συναγωγήν, καὶ νῦν κοσμοῦσι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ χρησιμεύουσιν ὡς ἡ διαπλαστικὴ ὕλη τῶν ἱεροτελεστιῶν. Ὁ προκείμενος μάλιστα ψαλμὸς ὡρίσθη ὡς προοίμιον ἐν τῇ ἰδίως λειτουργίᾳ.

Στίχ. 1ος. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.

Ἀποτείνεται εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ἔνθους ψαλ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ρωδός, ἣν ὡς ἐξ ἀντικειμένου καλεῖ νὰ ὑμνήσῃ τὸν Κύριον καὶ Δεσπότην τοῦ Σύμπαντος. Οἱονεὶ ἐλέγχων τὴν ἀκηδείαν καὶ νωχέλειαν τῶν πολλῶν ζητεῖ νὰ ἐλέγξῃ τούτους ἀφροντιστοῦντας ἐν μέσῳ πασιφανεστάτων εὐεργεσιῶν τοῦ Δημιουργοῦ· διὰ τοῦτο καθίστησιν αὐτεπάγγελτον ἀντιπρόσωπον τὸ ἑαυτοῦ Πνεῦμα, ὅπερ περιληπτικώτερον ἐξηγεῖται διὰ τοῦ **π ά ν τ α τ ὰ ἐ ν τ ό ς μ ο υ**, τουτέστι τὸ ἐμὸν πνεῦμα ἢ ἡ ψυχὴ ἐξ ὅλης καρδίας, ἐξ ὅλης ἰσχύος καὶ ἐξ ὅλης διανοίας εὐλογείτω τὸν Κύριον καὶ τὸ Ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα. Ἐν γενικωτέρᾳ δὲ ἐκφράσει ὁ στίχος οὗτος παρακελεύεται ταῦτα, « Ἄνθρωπε, εὐλόγει ὁλοψύχως καὶ πάσῃ δυνάμει τὸν σὸν Δημιουργόν. »

Στίχ. 2ος. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ.

Τὸ δεύτερον πάλιν προσκαλεῖ εἰς ἐξέγερσιν ἐκ τοῦ ληθάργου τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὅπως ὑμνήσῃ δεόντως καὶ κατὰ καθῆκον τὸν Ποιητήν. Μὴ λησμόνει, λέγει, ψυχή, τὸν σὸν Εὐεργέτην· διατήρει ἐν τῇ σῇ μνήμῃ τί σὺ ἔπραξας πρὸς Αὐτόν, καὶ πῶς οὗτος ἀνταποδίδωσί σοι. Σὺ παρέβης τὰς ἐντολάς, ἃς ἔθηκέ σοι, τὰς ἐπαγούσας δικαίως τήν τε πρόσκαιρον καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν· ὁ δὲ Θεὸς εἰς τὰς βαρείας ταύτας παραβάσεις καὶ κολασίμους πράξεις ἀνταπέδωκε χρηστότητα, ἔλεον, οἰκτιρμούς, ὧν δεῖ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι (Μ. Ἀθανάσιος). Ὁλόκληρος ἡ ἱερὰ Ἱστορία καὶ ἡ Γενικὴ μαρτυροῦσι τρανῶς πάντα τὰ παιδαγωγικὰ μέσα, οἷς ἐχρήσατο ὁ Θεὸς ὅπως ἐπαναγάγῃ τὸν παρεκτραπέντα ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ σωστικὴν ὁδόν· ἐπὶ τέλει δὲ κατὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου συνετέλεσε τὸ μέγιστον ἔργον, ὃ ἀπ' αἰῶνος προέθετο, τὴν διὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῷ ἔργῳ δὲ τούτῳ τῷ μεγάλῳ καὶ θαυμαστῷ

ἐμφαίνεται ὄντως ἡ χρηστότης, ὁ ἔλεος καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ Παντοδυνάμου. Διὰ τοῦτο ὁ εὐσεβέστατος μουσουργὸς ἐν δυσὶ μεγαλοπρεπεστάταις προτάσεσιν ἐμπερικλείει ὕψιστα νοήματα. Ἀκούσωμεν καὶ πάλιν ταύτας. « Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ ». Ἀντὶ τῶν προσηκουσῶν ποινῶν ὁ γενναιόδωρος καὶ πανοικτίρμων Θεὸς ἀπονέμει ἡμῖν τοῖς ἀχρείοις δούλοις ἀμοιβὰς καὶ εὐεργεσίας· ἆρα δὲν πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ ἔχωμεν ἐν νῷ ταύτας, καὶ νὰ ὑμνολογῶμεν τὸν Εὐεργέτην; Ὁ δὲ τοῦτο μὴ πράττων, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζων διά τε λόγου καὶ διὰ πράξεων Αὐτὸν τίνι ὁμοιωτέος; Ἀναμφιβόλως τοῖς ἀχαρίστοις κτήνεσι.

Στίχ. 3ος. Τὸν εὐιλατεύοντα πάσας τὰς ἀνομίας σου· τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους σου.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται λεπτομερέστερον ἐξηγούμενος τὰς ἀνταποδόσεις ἃς ἀνήνεγκεν εἰς τὸν προηγούμενον στίχον, καὶ ἀπαριθμεῖ ταύτας ἄχρι τοῦ 6 στίχου. Καὶ πρῶτον, λέγει, μὴ λησμόνει, ὦ ψυχή, ἐκεῖνον, ὃς συμπαθὴς γέγονε ταῖς σαῖς ἁμαρτίαις, καὶ ἰάσατο πάσας τὰς νόσους σου. Φαντάσθητι πρὸς στιγμὴν Κύριον τὸν Θεόν σου ἐπὶ θρόνου ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπείᾳ καθήμενον ἵνα κρίνῃ σε καὶ κατακρίνῃ δικαίως διὰ τὰ σὰ πλημμελήματα, σεαυτὸν δὲ προσαγόμενον ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ τούτου βήματος ὑπὸ τῶν δορυφορούντων ἀγγέλων ἐν τρόμῳ πολλῷ καὶ φόβῳ ὡς ἐκ τῆς ἐλεγχούσης συνειδήσεως διὰ τὰ πεπραγμένα, ὧν ἀφεύκτως ὀφείλεις νὰ δώσῃς δίκην. Καὶ ἐν τούτοις, καίτοι ἡ τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ἐτυμηγορία προγινώσκεταί σοι ὑπὸ τοῦ βεβαρημένου συνειδότος, ὅμως, διότι ἐν μιᾷ εὐκαίρῳ τοῦ βίου σου στιγμῇ μεταμελήθης, καὶ σὺ αὐτὸς σεαυτοῦ κατέγνως, εὑρίσκεις πρὸ τοῦ ἑδωλίου τοῦ ἐνόχου δικαστὴν εὐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μένη, δικαστὴν συμπαθῆ, δικαστὴν φιλάνθρωπον, τὸν Θεόν! Καὶ πάλιν ὡς ἐκ τοῦ σοῦ εὐολίσθου ἐπῆλθόν σοι ἠθικαὶ νόσοι, ὥσπερ ὡς ἰατρὸς πρόθυμος, εὐθὺς ὡς προσδράμῃς εἰς αὐτὸν θεραπεύει. Τοιοῦτος λοιπὸν εἶνε Ἐκεῖνος, ὃν ὀφείλεις ἡμέραν τε καὶ νύκτα διὰ παντὸς τοῦ βίου νὰ δοξολογῇς. Εἶνε δικαστὴς εὐσυμπάθητος, προηγουμένης βεβαίως μετανοίας ἀπὸ μέρους τοῦ ὑποδίκου ἀνθρώπου, καὶ Ἰατρὸς προχειρότατος καὶ ἀκεσώδυνος εἰς τοὺς εἰλικρινῶς πρὸς αὐτὸν προστρέχοντας.

Στίχ. 4ος. Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς.

Εἶνε ἐκεῖνος δεύτερον, ὃς διὰ τῆς ἄρσεως τῆς ἁμαρτίας ἐλυτρώσατο τὴν ζωὴν ἡμῶν. Εἶνε ἐκεῖνος τρίτον, ὃς, ἅτε ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, ἐστεφάνωσεν ἡμᾶς διὰ τοῦ χαρίσματος τῆς υἱοθεσίας. Ὁ ἄνθρωπος ἐπροικίσθη τῷ δώρῳ τῆς ἀθανασίας, ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος καταχρησάμενος τῇ ἐλευθερίᾳ, τῇ εἰσηγήσει τοῦ διαβόλου, ἡμάρτησε, καὶ ἁμαρτήσας ἐστερήθη τῆς ἀθανασίας, περιέπεσε δὲ εἰς φθορὰν, ἐγένετο θνητός. Ἀλλ' ὁ Δημιουργήσας τοιοῦτον ἔξοχον πλάσμα, ἠλέησεν αὐτὸ, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τὴν πτῶσιν ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ πρωτευαγγελίου ὅτι θέλει σώσει τὸν ἀπολωλότα. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅτε, δῆλα δὴ, συνετελέσθησαν πάντα τὰ προπαρασκευαστικὰ τῆς σωτηρίας μέσα, αὐτὸς ὁ πλήρης ἀγάπης Δημιουργὸς ἔσωσε διὰ τρόπου ἀξίου τῆς δόξης αὐτοῦ τὸ ἐν τῇ πτώσει κείμενον νεκρὸν πλάσμα, τὸν ἄνθρωπον. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τῆς υἱοθεσίας, ἐφ' ᾧ καὶ ἔδωκε τὴν ἄδειαν, ἐνετείλατο μάλιστα ὁσάκις ἂν πέμπωμεν τὰς προσευχὰς ἡμῶν νὰ καλῶμεν αὐτὸν Πατέρα. Ἰδοὺ στέφανος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Τί

ἔδειξας Σὺ, ὦ ψυχὴ, ἀντάξιον τοιαύτης ὑψίστης τιμῆς; Ἕνεκα τίνων ἔργων, ἢ χάριν τίνος ἀξίας ἔπρεπεν ὁ ὑπὸ σοῦ περιφρονηθεὶς Δεσπότης τοῦ σύμπαντος νὰ σὲ ἀνυψώσῃ εἰς τοιαύτην δόξαν καὶ τιμὴν, ὥστε σὺ ὁ ἀχρεῖος περιφρονητὴς τοῦ θείου νόμου νὰ κληθῇς Υἱὸς κατὰ χάριν τοῦ Οὐρανίου Πατρός; Ναὶ, εἴπωμεν σὺν τῷ μακαρίῳ Παύλῳ, «Τῇ γὰρ χάριτι ἐστὲ » σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑ» μῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον. Οὐκ ἐξ ἔργων ἵνα μή τις καυ» χήσηται». (Ἐφεσ. β'. 8—9). Ὁ βουλόμενος νὰ σωθῇ δύναται, καθόσον ἡ θύρα τῆς σωτηρίας εἶνε ἀείποτε ἠνεῳγμένη ὅπως εἰσδέχηται τοὺς ἐφιεμένους ταύτης.

Στίχ. 5ος Τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου· ἀνακαινισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου.

Εἶνε ἐκεῖνος τέταρτον, ὃς ἐπλήρωσε καὶ πληροῖ ὑμᾶς πνευματικῶν ἀγαθῶν. «Ἐγώ εἰμι, λέγει ὁ ἄρ» τος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσῃ, » καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε». (Ἰωάν. ς'. 35), ὡς τοιοῦτος δὲ δίδοται εἰς βρῶσιν τοῖς πιστοῖς καὶ χορέννυσιν αὐτοὺς πεινῶντας. Πληροῖ τὴν μόνην ἀληθῆ τῆς καρδίας ἐπιθυμίαν, ἥτις ἔγκειται ἐν τῇ ἀποκτήσει τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ. Τοῦτο δὲ κτᾶται διὰ τῆς βρώσεως τοῦ θείου ἄρτου. Καὶ τῷ ὄντι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιζητεῖ τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἐν κόσμῳ μακαριότητα, ἣν παρέχει μόνον τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, ὁ Θεός. Τὴν ἀπόκτησιν δὲ τούτου ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς αὐτοῦ Υἱὸς, ἄνθρωπος γενόμενος, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου παθὼν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ὥστε, λέγει ὁ Δαυὶδ, ἰδοὺ τίς εἶνε Ἐκεῖνος, ὃν ὀφείλεις ἀεννάως καὶ ἀπὸ καρδίας νὰ ὑμνολογῇς. Ἀνεκαίνισέ σε διὰ τῆς παλιγγενεσίας ὡς τὴν νεότητα τοῦ ἀετοῦ, δωρησάμενος ἡμῖν τὸ χάρισμα τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐναστάσεως. « Τῷ ἀετῷ παρείκασε, κατὰ τὸν Μέγαν » Ἀθανάσιον, ὀρνίθων ἁπάντων ὄντι ὑψηλοπετεςάτῳ » καὶ βασιλικωτάτῳ, καὶ ταῖς τοῦ ἡλίου μαρμαρυγαῖς » μόνῳ λαμπρῶς ἐνατενίζειν δυναμένῳ ».

Στίχ. 6ος. Ποιῶν ἐλεημοσύνας ὁ Κύριος, καὶ κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις.

Τοιαῦτα ἔχει γνωρίσματα ὁ Κύριος, ὃν δέον νὰ δοξολογῇς, ὦ ψυχή. Εἶνε ἐλεήμων καὶ προστάτης τῶν ἀδικουμένων. Ἐν τῇ διανομῇ τῶν ἐλεημοσυνῶν εἶνε δαψιλέστατος, ἐν δὲ ταῖς κρίσεσιν αὐτοῦ δίκαιος καὶ ἀπροσωπόληπτος. Οὐδεὶς ἀδικούμενος μένει ἀνικανοποίητος· παρέρχεται ἴσως χρόνος τις, ἀλλ' ὁ πέλεκυς τῆς δικαίας τοῦ Θεοῦ κρίσεως ἐπίκειται βαρὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀδικοῦντος. Εἰ πάντα τὰ ὄντα καὶ τὰ ἐλάχιςα λαμβάνουσιν ἄφθονα τὰ πρὸς συντήρησιν μέσα, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος συμπαθεῖται ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ Ποιητοῦ, ὡς δαψιλῶς ἐλεοῦντος. Εἰ δὲ πᾶς ὁ ἀδικούμενος προστατεύεται ὑπὸ τοῦ δικαιοκρίτου ἐν καιρῷ καὶ καταλλήλως, ἵνα τί ματαία καὶ ὀλόφρων ψυχή, οὐ συνετίζῃ ποιοῦσα τὸ δίκαιον; Προτιμητέον ὅθεν τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν, διὸ καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Κορινθίους τοῦτο παρήγγελλε, λέγων, « διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; » (Α'. Κορ. ς'. 7). Τὸ μὲν ἀδικεῖν ἐπισύρει τὴν αἰώνιον κόλασιν κατὰ τοῦ δρῶντος, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι ἐφέλκεται τὸ κρίμα τοῦ δικαιοκρίτου καὶ ἀνταποδότου Θεοῦ.

Στίχ. 7ος. Ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τῷ Μωϋσῇ· τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ.

Ὁ τοιαύτας λοιπὸν ἔχων ἐλεημοσύνας Θεός, αἵτινες ὁδοὶ καλοῦνται, ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῇ καὶ τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ, τὰς ἀρετάς, καθ' ἃς τὰ πάντα διέπει (Μ. Ἀθανάσιος). Ἐν τῷ λδ΄. κε-

φαλαίῳ τῆς ἐξόδου, στίχῳ 6, ἀναγινώσκομεν. « Καὶ » παρῆλθε Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρμων, καὶ ἐλεήμων, » μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός ». ςίχ. 7. « Καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν· ποιῶν ἔλεος εἰς χιλι- » άδας ».

Στίχ. 8ος. — 9ος. Οἰκτίρμων, καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος· μακρόθυμος καὶ πολυέλεος· οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνιεῖ.

Ἐὰν ἐρωτηθῇς, ὦ ψυχή, τίς ἐστιν ὁ Θεός σου, ᾧ λατρεύεις, ἔχεις εἰπεῖν ταῦτα, ἃ διδάσκει σε ὁ Προφητάναξ Δαυίδ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ ςόματος Μωϋσέως, εἰς ὃν ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Ὅτι ἐστὶ Θεὸς πλήρης οἰκτιρμῶν, Θεὸς ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πλήρης ἐλέους. Ἄρα Θεός, ᾧ οὐδέν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον δύναται νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ πάθος. Θεός, ὅστις οὐκ ὀργίζεται εἰς τέλος. Ἡ ὀργὴ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ λεγομένη δὲν εἶνε πάθος, ἀλλ' ἰδιότης τῆς τελείας αὐτοῦ ἁγιότητος, ᾗ οὐ δύναται προσπελάσαι ἡ κακία, καὶ ἐπομένως φύσει ἀπωθεῖ ταύτην. Ὠργίσθη λοιπὸν τῷ πταίσαντι Ἀδάμ, ἀλλ' οὐ περιέμεινεν εἰς τέλος ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, ἀλλ' εὐθὺς ἔδωκεν αὐτῷ τὸ πρωτευαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἐν τῇ κατὰ τοῦ ὄφεως κατάρᾳ. « Καὶ ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σοῦ καὶ ανα- » μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός » σου καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. Αὐτός » σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρ- » ναν ». Ἀπόδειξις τῆς ἀγαθότητος καὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ εἶνε τὸ ἑξῆς.

Στίχ. 10ος. Οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν.

Ὁ θεὶς ἡμῖν τὸν ὕψιστον ἠθικὸν νόμον, αὐτός ἐστι καὶ ὁ Κριτής· ἡμῖν δέ, οὓς εἶδεν αὐθαδῶς κατα-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πατοῦντας καὶ παραβαίνοντας αὐτὸν διὰ κολασίμων πράξεων, δὲν ἐποίησε κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν· ἀλλ' ἀνοίξας τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς τῆς ἑαυτοῦ ἀγαθότητος ἐπεδαψιλεύσατο ἡμῖν ἀπείρους τὰς εὐεργεσίας. Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφέρεται διὰ δύο προτάσεων, τὸ οὐκ ἐποίησεν ἡμῖν κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν εἶνε ἴσον πρὸς τὸ οὐδὲ ἀνταπέδωκεν ἡμῖν κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Στίχ. 11ος. Ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

Συνέχεια τῆς περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ ἀποδείξεως. Ὡς μέτρον τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνθρωπον συμπαθείας φέρει τὴν ἀπόστασιν τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, καθόσον ὑψηλότερον μέτρον δὲν ἔχει ὅπως καταστήσῃ μᾶλλον αἰσθητὸν τὸ μέγεθος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. Ἀναλόγως λοιπὸν πρὸς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, ἰσχυρὸν ἐποίησε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς δεχομένους καὶ ἐκπληροῦντας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Ἡ ὑποταγὴ τοῦ ἀνθρώπου ταῖς θείαις ἐντολαῖς καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τούτου ἀπὸ τῆς κακίας, αἴρει αὐτὸν τοσοῦτον ὑψηλά, ὅσον ἀφίσταται ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς, καὶ ἔτι ὑψηλότερον, ἐπειδὴ ἐπὶ παρομοιώσεων πνευματικῶν πραγμάτων οἱ λαμβανόμενοι ἐκ τῶν ὑλικῶν ὅροι ἀποτελοῦσιν ἁπλῶς τὸν τύπον τῆς παρομοιώσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν οὐσίαν.

Στίχ. 12ος. Καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν.

Ἄλλη πάλιν παρομοίωσις ἀποτελοῦσα μετὰ τῆς ἀνωτέρω τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ, οὗτινος κάθετος μὲν νοητὴ γραμμὴ εἶνε ἡ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς

γῆς, ὁριζόντειος δὲ ἡ ἀπόστασις τῆς ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς δύσεως. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ λέγει ὅτι ἰσχυρὸν ἐποίησε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὅτι ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν, τουτέστι καὶ ἦρε καὶ ἐξήλειψε διὰ τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ ἐκχυθέντος τιμίου αἵματος τὸ μεσότειχον τῆς ἁμαρτίας καὶ παρέσχεν ἡμῖν τὸ μέσον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν ἐπανόδου.

Στίχ. 13ος. Καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ᾠκτείρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

Τρίτη παρομοίωσις πρὸς ἀπόδειξιν τῆς φιλανθρωπίας· λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὸν οἰκτίρμονα πατέρα, καὶ παρατίθησι τὸν φιλεύσπλαγχνον Κύριον. Τοσοῦτο δ' ἀληθεύει ἡ πατρικὴ τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς στοργὴ ὥστε αὐτὸς ἐνετείλατο ἡμῖν ἵνα αὐτὸν Πατέρα καλῶμεν. Ἵνα ἐννοήσῃ τις καλῶς τὴν τοιαύτην τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἀνάγκη ν' ἀπεκδυθῇ πρὸς στιγμὴν τὰ γήϊνα· ἀνάγκη νὰ φαντασθῇ ὡς οἷόν τε ἐντελέστερον τὸ καθαρώτατον καὶ παντέλειον Πνεῦμα, τὸ ἀμέτοχον πάσης κακίας, τὸ ἀπείρως μακρὰν τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, παθῶν καὶ ἀτελειῶν, τότε δὲ ὄψεται φυσικὴν ὑπάρχουσαν τῷ Θεῷ τὴν ἄκραν ἀγαθότητα καὶ σύμφωνον τῇ θείᾳ οὐσίᾳ. Ἔσφηλεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ πανοικτίρμων Κύριος παιδαγωγεῖ αὐτὸν ὡς πατὴρ διὰ τῶν θλίψεων, διὰ νομοθετημάτων, διὰ διαφόρων μηνυτῶν καὶ ἐκτάκτων γεγονότων, ἐν τέλει καὶ διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, ὃς καταβιβάζεται εἰς τὸ βάθος τῆς ταπεινώσεως ἵνα ἐκεῖθεν ἐξαγάγῃ καὶ ἀναβιβάσῃ τὸν παραπεσόντα ἄνθρωπον ἐκ τοῦ βορβόρου εἰς τὸ ὕψος

Στίχ. 14ος. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Δικαιολογεῖ τὸ διατὶ ᾠκτείρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν, διότι, λέγει, σύνοιδε τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν καὶ τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπελθοῦσαν φθοράν. « Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. » Διὰ τοῦτο ὡς φύσει εὔσπλαγχνος παρέχει χεῖρα βοηθείας καὶ σώζει τὸν ναυαγόν· διὰ τῆς θερμότητος τῆς πίστεως τῷ παρέχει θερμοκρασίαν ἀνάλογον ὥστε νὰ ζῇ διαπαντός.

Στίχ. 15ος. Ἄνθρωπος, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει.

Τίς ἰδέα ταύτης ἀληθεστέρα ; Ἰδὲ τὸν χόρτον, ἰδὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ τὸν ἐν τῷ παραδείσῳ πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὸν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐν ἐξορίᾳ, τὸν πλάνητα ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἔχοντα δυσμενῆ πάντα τὰ στοιχεῖα, καὶ ἔχεις τὴν παρομοίωσιν πληρεστάτην. Ὡς ἁπαλὸν βλάστημα καὶ ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται, ἐν βραχεῖ ἀναπτύσσεται, μικρὸν ἀκμάζει, ἐξανθῶν, ὥσπερ τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Ἐβλάστησεν, ἤνθησεν, ἐξηράνθη. Ποῦ λοιπὸν τὰ πλούτη ; ποῦ ἡ ἀλαζονεία ; ποῦ αἱ δόξαι καὶ αἱ τιμαί ; ποῦ ἡ κενοφροσύνη ; Ποῦ ἡ τρυφὴ καὶ ἀσωτεία ; Ποῦ ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία ; Ποῦ τέλος ἡ κατὰ κόσμον πολιτικὴ βαρύτης ; Πάντα παρῆλθον ὥσπερ σκιά.

Στίχ. 16ος. Ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ.

Ὁ στίχος οὗτος αἰτιολογεῖ τὸν προηγούμενον, ὅτι δῆλα δὴ ὁ ἄνθρωπος ὁμοιάζει τῷ χόρτῳ, καὶ ἐξανθεῖ ὡς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Καθόσον τὸ Πνεῦμα, ἤτοι ἡ ψυχὴ ἐνόσῳ μὲν διαμένει ἐν τῷ σώματι συγκρατεῖ τοῦτο ἐν ζωῇ, ἅμα δ' αὕτη ἀπέλθῃ, τὸ σῶμα εὐθὺς νεκροῦται καὶ διὰ τῆς σήψεως ὑπάγεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· τότε δὲ διαλυομένου τοῦ σώματος,

καθίσταται ἀδύνατον νὰ γνωρισθῇ ἡ ταυτότης τῶν τῇδε κἀκεῖσε παρερριμμένων λειψάνων. Σὺν τῇ ψυχῇ οἰχομένῃ παύεται καὶ ἡ ζωή, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ φθορὰ καὶ διάλυσις τῶν ἀποτελούντων τὸ σῶμα στοιχείων, ἐφ' ὧν δεν εἶναι πλέον ὁρατὸς ὁ τόπος τοῦ πνεύματος, τουτέστιν ἡ ζωτικότης καὶ προσωπικότης.

Στίχ. 17ος. Τὸ δὲ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

Πᾶν μὲν τὸ φθορᾷ ὑποκείμενον φθείρεται καὶ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη ἀποσυντίθεται, πλὴν τὸ θεῖον ἔλεος, ἡ θεία φιλανθρωπία μένει ἀκμαία διὰ παντὸς ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Τοῦτο ἐκφράζει ἀναγωγικῶς ὁ προφητάναξ, καὶ ὑποσημαίνει ἐκεῖνο ὅπερ αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδαξεν ἐπὶ γῆς ὤν. « Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω Ὑμῖν· ὁ πι-
» στεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρ-
» τος τῆς ζωῆς. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα
» ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέθανον. Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ
» ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ
» μὴ ἀποθάνῃ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ
» οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρ-
» του, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐ-
» γὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς
» τοῦ κόσμου ζωῆς. » (Ἰωάν. ϛ'. 47—51.) Τοῦτο εἶνε τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου τὸ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος παραμένον ἐπὶ τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ.

Στίχ. 18ος. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοῖς υἱῶν, τοῖς φυλάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ μεμνημένοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι αὐτάς.

Ὡς ἅγιος ὁ Θεὸς καὶ ἀμετάβλητος εἶνε ἀκριβέστατος τηρητὴς τῆς θείας αὐτοῦ δικαιοσύνης, ἥτις προστατεύει καὶ ἀμείβει προσηκόντως πάντας τοὺς φυλάττοντας καὶ ἐκπληροῦντας τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐν-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τολὰς ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ. Οὗτοι μόνοι εἶνε ἄξιοι τοῦ θείου ἐλέους, καθόσον ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἠγάπησαν τὸν νόμον του, ὑπομείναντες χάριν αὐτοῦ πάντα πόνον καὶ πᾶσαν θλῖψιν καὶ κάκωσιν, ὅπως ἔργῳ δείξωσι τὴν εἰς τὸν Θεὸν βαθυτάτην ἀγάπην αὐτῶν.

Στίχ. 19ος Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

Ὁ Θρόνος εἶνε σύμβολον ἀναπαύσεως βασιλικῆς· ἐ ν τ ῷ ο ὐ ρ α ν ῷ σημαίνει τὰ ἄνω πνεύματα, διὸ λέγει ὁ ἱεροψάλτης, ἐπαναπαύεται μὲν ὁ Κύριος τοῖς ἄνω πνεύμασιν, ἀλλ' ἡ βασιλεία αὐτοῦ δεσπόζει πάντων. Ὡς παντοκράτωρ εἶνε κύριος καὶ δεσπότης ἁπάντων, τῶν τε ἐπὶ γῆς καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ. Διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ φαντασίας ὁ ψαλμῳδὸς δύο τινὰ ἐκδηλοῖ, τὴν μεγαλοπρέπειαν μὲν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐν οὐρανῷ ἑτοιμασίας τοῦ θρόνου αὐτοῦ, τὴν παντοκρατορίαν δὲ διὰ τῆς φράσεως «καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει». Εἰς τοῦτο φθὰς τὸ σημεῖον ἀναλογίζεται τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ὑψίστου, αἰσθάνεται δὲ τὴν ἀνάγκην νὰ δοξολογήσῃ πρεπόντως τὸν Δημιουργόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πρὸ τῶν ποδῶν του κείμενα θεωρεῖ εὐτελῆ καὶ ἀνεπαρκῆ πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, ἐφ' ὧν ἐπαναπαύεται λέγων.

Στίχ. 20ος. Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύϊ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ· τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ.

Ὑμεῖς λοιπόν, ὦ ἄγγελοι μετὰ πάντων τῶν ἀΰλων ταγμάτων, οἱ ὑπακούοντες αὐτῷ καὶ ἐπιτελοῦντες πάντα τὰ ἐκείνου προστάγματα, ἀναπέμπετε τὰς ὑμνολογίας Ὑμῶν τῷ κοινῷ Δημιουργῷ καὶ κατὰ χάριν Οὐρανίῳ ἡμῶν Πατρί. Ναί, ἑνώσατε πρὸς ἐναρ-

μονίους καὶ μελῳδικοὺς ὑμῶν φθόγγους, δι' ὧν οἴδατε ἐπαξίως νὰ ὑμνῆτε τὸν ποιητὴν τοῦ σύμπαντος, καὶ ἀντὶ τῆς ἐμῆς ἀσθενοῦς φωνῆς εὐλογήσατε πρεπόντως τὸν Πλάστην.

Στίχ. 21ος. Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ, οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Πλὴν τῶν ἀγγέλων προσκαλεῖ εἰς ὑμνολογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Διὰ τῆς λέξεως δὲ δ υ ν ά μ ε ι ς σημαίνεται εἴ τι ἕτερον εἶνε οὐράνιον τάγμα, εἴτε θρόνοι, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε κυριότητες. Καὶ ταῦτα εἶνε ὑπηρετικὰ τοῦ Θεοῦ τάγματα, ἅτινα ὁ Δαυῒδ προτρέπει νὰ δοξάσωσι τὸν τῶν ὅλων Κύριον καὶ Δεσπότην. Κλείει δὲ τὴν προτροπὴν αὐτοῦ διὰ τῆς προσκλήσεως πάντων ἐν γένει τῶν δημιουργημάτων διὰ τοῦ ἑπομένου στίχου.

Στίχ. 22ος. Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον.

Συνέλθετε πάντα τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ὅπου δήποτε καὶ ἂν εὑρίσκησθε, ὑψώσατε τὸν ἦχον ὑμῶν καὶ τοὺς φθόγγους ὅπως ὑμνήσητε τὸν κοινὸν ποιητήν. Τὰ ἄψυχα καὶ ἄλογα ἀναπληρώσατε ὅ,τι ἡμεῖς οἱ λογικὴν ψυχὴν ἔχοντες δὲν πράττομεν. — Μετὰ τοῦτο συνεργόμενος εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ αἰθερίου ὕψους εἰς ὃ ἀνήχθη διὰ τῶν πτερύγων τῆς φαντασίας προτρέπει πάλιν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν νὰ ὑμνήσῃ τὸν Κύριον. καὶ καταλήγει τὸν ψαλμὸν διὰ τῆς αὐτῆς φράσεως, δι' ἧς ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν. «Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον.»

Σημείωσις. — Τοιοῦτον τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν καὶ τοιοῦτον τὸ βάθος τῆς εὐσεβείας τοῦ προφητάνακτος. Ὁ Χριστιανὸς εἶνε διατεταγμένος νὰ ψάλλη-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ται ἐν πάσῃ λειτουργίᾳ, διότι εἶνε κατάλληλος τῇ θείᾳ εὐχαριστίᾳ. Καὶ ἐν τούτοις ἔν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἀνατολῇ, παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην διάταξιν, δὲν ἀκούεται ὁ θαυμάσιος οὗτος ψαλμὸς ἢ σπανίως καὶ ἐνιαχοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ σύντομον καὶ γοργὸν ἀκούεται ῥινόπνικτος ἡ φράσις. «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς», καὶ τοῦτο ὅπως μὴ χρονοτριβήσωσιν ὀλίγα λεπτά, ἐνῷ δαπανῶνται ὁλόκληρα ἡμιώρια ἐν φωναῖς ἀτάκτοις, θεατρικαῖς καὶ ἀκαταλήπτοις διὰ τοῦ γ ά γ α γ α, γ έ γ ε γ ε, ν ά ν α ν α, ν έ ν ε ν ε κτλ. κατὰ τὸν Χερουβικὸν ὕμνον ἢ τὸ κοινωνικόν! Πόσον ἐπωφελὲς καὶ διδακτικὸν ἅμα διὰ τὸν λαὸν θὰ ἀπέβαινε τὸ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, εἰ ἐλάμβανεν ὡς θέμα τοιαῦτα ἀντικείμενα, ἅπερ συχνὰ πυκνὰ μὲν προσβάλλουσι τὰ ὦτα τοῦ ἀκροατοῦ, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς παιδιόθεν συνηθείας γίνονται ἀκατάληπτα καὶ ἀνωφελῆ!

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΡΜΒ'. ΨΑΛΜΟΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἀκλόνητος ὡς βράχος διαμένων ὁ προφητάναξ Δαυὶδ εἰς τὴν εἰς Θεὸν ἀσάλευτον αὐτοῦ πίστιν, ἐν ταῖς δειναῖς συμφοραῖς καὶ δυσπραγίαις, αἷς περιέπεσε βασιλεὺς ὤν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε ν' ἀναθῇ πάσας τὰς ἑαυτοῦ ἐλπίδας εἰς τὸν Παντοδύναμον Κύριον. Οὗτος, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην αὐτοῦ κρίσιν, ἦτο ὁ μόνος, ὃς ἠδύνατο καὶ νὰ τὸν προστατεύσῃ ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, καὶ νὰ τὸν διασώσῃ ἀπὸ παντὸς κινδύνου· τὴν τοιαύτην δὲ πεποίθησίν του ἐν πολλοῖς μὲν ἄλλοις ψαλμοῖς εὑρίσκομεν διαρρήδην ἀναγραφομένην καὶ ἐκδηλουμένην, ἰδίως δ' ἐν τῷ προκειμένῳ, ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ ἐγκάρδιος τοῦ Δαυὶδ παράκλησις ὅπως ὁ Θεὸς λυτρώσῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ καταδιωγμοῦ τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλώμ. Εὐθὺς ὡς ὁ πεπυρακτωμένος μοχλὸς τῆς ἁμαρτίας ἐμπαγῇ εἰς τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν καὶ δριμέως καυτηριάσῃ αὐτήν, ἐπουλοῦται μὲν τὸ γενόμενον ἐντεῦθεν τραῦμα διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔφθημεν εἰπόντες, ἀλλ' ὅμως καταλείπει πάντοτε εὐερέθιστόν τινα ἀμυχήν, ἥτις, ἐν τῇ πρώτῃ ἀναμνήσει τῆς ἁμαρτίας, τῶν προσώπων, τῶν περιστάσεων, τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως, τῶν μέσων τῆς ἀποκρυβῆς, τῶν δυσαρέστων συνεπειῶν, κτλ. ἐν τῇ πρώτῃ ὑποκινήσει ζητήματος συγγενοῦς τῇ γενομένῃ ἁμαρτίᾳ καὶ θήγοντος παραπλήσιά τινα ἀντικείμενα, ἐρεθιζομένη ἀποξέει

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ [illegible]

σκληρῶς τὴν τετρωμένην καρδίαν καὶ ποιεῖ αὐτὴν ν' ἀσπαίρῃ ἐκ τῶν πόνων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἴ μὲν ὁ διαπράξας τὴν ἁμαρτίαν ἀπώλεσε τὴν συναίσθησιν καὶ τὴν αἰδῶ, οὐδεμίαν βεβαίως καρποῦται ἠθικὴν ὠφέλειαν, διὰ τοῦτο καὶ ἀδιαφορῶν περιπίπτει εἰς ἀπόγνωσιν. Εἰ δὲ συναισθάνεται τὸ μέγεθος καὶ βάρος τοῦ κακοῦ, καταντᾷ εἰς ἀγωνιώδη θέσιν ζητῶν τίνι τρόπῳ θέλει δυνηθῇ νὰ ἀπαλείψῃ ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας τοιοῦτον τραῦμα ἐπικίνδυνον καὶ τεῖνον εἰς ἠθικὸν ὄλεθρον. Διὰ τῆς ἐρεύνης ὅμως καὶ εἰλικρινοῦς συναισθήσεως εὑρίσκει ὑπὸ θείας ἐλλάμψεως φωτιζόμενος ὅτι μόνη ἡ ἀληθής, γνησία καὶ ἀπὸ ψυχῆς μεταμέλεια θεραπεύει τὸ κακόν, ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ ἀσχολεῖται νυχθήμερον, πῶς δηλονότι νὰ ἀποβάλῃ διὰ τῶν θερμῶν δακρύων τὸν δυσώδη τῆς ἁμαρτίας βόρβορον καὶ νὰ ἐπαναχθῇ εἰς τὴν προτέραν ἁγνότητα. Πᾶσα δὲ τοῦ κακοῦ ἀνάμνησις, ἐνῷ λυπεῖ βαθέως αὐτόν, οὐδὲν ἧττον γίνεται αὐτῷ διδακτικὴ ἀφετηρία ὅπως ἑδραιότερον ἐμμείνῃ ἐν τῇ μετανοίᾳ καὶ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς. Τοιαύτη τις ἀκριβῶς παρατηρεῖται ἡ θέσις τοῦ Ἄνακτος Δαυίδ. Διώκεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Ἀβεσσαλὼμ καὶ ἀγανακτεῖ, ἀλλ' ἀναμιμνησκόμενος ὅτι τοῦτο εἶνε μεταγενέστερον τῆς μετὰ Βηρσαβεὲ μοιχείας καὶ τοῦ φόνου τοῦ Οὐρίου πιστεύει ὅτι ὁ διωγμὸς καὶ οἱ ἀπειλοῦντες αὐτὸν κίνδυνοι εἶνε μέσα εὐεργετικὰ εἰς αὐτὸν ὅπως κλαύσῃ πικρότερον διὰ τὰ προγεγονότα καὶ ἀποπλύνῃ τὸν ἐλεεινὸν τῆς ἁμαρτίας ῥύπον· διὸ καὶ εὐθὺς καταφεύγει εἰς τὸν ἀπόλυτον καὶ μόνον προστάτην, τὸν Θεόν, τρία τινὰ ζητῶν 1ον. Συγχώρησιν τῶν πταισμάτων. 2ον. Δύναμιν δι' ἧς νὰ μὴ περιπέσῃ εἰς νεώτερα καὶ 3ον. Λύτρωσιν ἀπὸ τῶν θλιβόντων. Καὶ τὸν ξϐ'. ψαλμὸν συνέταξεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας εὑρισκόμενος κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλώμ.

Ὁ υἱὸς οὗτος ἦτο διὰ τὸν Δαυῒδ υἱὸς παραπικραίνων. Πάντα τὰ ἀνθρώπινα πάθη εἶνε κακὰ καὶ ὀλέθρια, ἰδίᾳ ὅμως τὰ συγγενικά, καὶ μάλιστα υἱὸς νὰ διώκῃ πατέρα ἄνακτα διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ θρόνου! Ὑπὸ τοιαύτην ἐπίδρασιν πᾶς τις βεβαίως ἐννοεῖ ποίαν δύναμιν καὶ ποίαν ἐκφραστικότητα εἶχεν ἐν τῷ στόματι τοῦ τεθλιμμένου καὶ ἀπέλπιδος σχεδὸν βασιλέως πᾶσα λέξις ἐκφερομένη ἵνα ἀποτελέσῃ τὴν σοβαρωτάτην τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκδήλωσιν, ἣν περιέχει ὁ περὶ οὗ πρόκειται ψαλμός. Ἰδοὺ οὗτος.

Στίχ. 1ος. Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου.

Ἐν τῇ ἐπικλήσει ταύτῃ τῆς εἰς Θεὸν προσευχῆς του ὁ ψαλμῳδὸς μεταχειρίζεται τρεῖς προτάσεις, ὧν ἡ πρώτη καὶ τρίτη ἔχει τὸ αὐτὸ ῥῆμα ε ἰ σ ά κ ο υ σ ο ν, ἡ δὲ δευτέρα τὸ ἐ ν ώ τ ι σ α ι. Ἀμφότερα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐτέθησαν ποιητικῇ ἀδείᾳ ὅπως ἐκφράσωσι τὸν διακαῆ τοῦ προσευχομένου ποιητοῦ πόθον τοῦ νὰ γένηται ἀκουστὴ ὑπὸ Θεοῦ ἡ θερμὴ καὶ ἐν μετανοίᾳ γενομένη προσευχή του. Ἄλλως τε αἱ τοιαῦται, ὡς καὶ ἄλλοτε, εἴπομεν, εἶνε ἐκφράσεις κατὰ γραφικὸν ἰδίωμα, καθ' ὃ ἀποδίδονται τῷ ἀοράτῳ καὶ ἀκαταλήπτῳ καὶ αἰωνίῳ Θεῷ μέλη σωματικὰ καὶ πάθη κατ' ἄνθρωπον, οἷον ὀργή, θυμός, χεῖρες, ὦτα κτλ. Ἐν δὲ τῇ ἀγανακτήσει αὐτοῦ ὁ Δαυῒδ διὰ τὴν ἄδικον καὶ παράνομον ἐπίθεσιν καὶ ἀποστασίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλὼμ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπικαλεῖται τὴν μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης (προσόντα ἀναπόφευκτα τοῦ Θεοῦ) ἀκρόασιν τῆς προσευχῆς του παρὰ τοῦ Κυρίου.

Στιχ. 2ος. Καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν Σου πᾶς ζῶν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Μὴ μετρήσῃς, λέγει, τὰ πλημμελήματα τοῦ σοῦ δούλου, τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τῷ μέτρῳ τῆς Σῆς ἀδεκάστου δικαιοσύνης, μηδὲ παραβάλῃς τὰ ἐμὰ παραπτώματα πρὸς τὴν Σὴν τελείαν ἁγιότητα καὶ καθαρότητα, καθόσον τίς τολμᾷ νὰ ἐλπίσῃ δικαίωσιν ἐν τηλικούτῳ βορβόρῳ κακῶν ἐγκιλυνδούμενος; Τίς τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἐναγὲς καὶ βέβηλον ὄμμα ἔναντι τῆς στιλπνοτάτης λάμψεως τῆς θείας καθαρότητος; Τίς αὐτοκατάκριτος ὢν τολμᾷ νὰ προκαλέσῃ καθ' ἑαυτοῦ τὴν αὐστηρότητα τοῦ θείου σου νόμου; Διὰ τοῦτο μόνῳ τῷ μέτρῳ τῆς Σῆς ἐπιεικείας καὶ τῷ γνώμονι τῆς σῆς φιλανθρωπίας πάριδέ μου τὰ πταίσματα, ἃ καὶ παρρησίᾳ ὁμολογῶ, καὶ εἰσάκουσον τῆς ἐμῆς θερμοτάτης δεήσεως. Ὅτι οὔτε εἷς εἶνε δίκαιος, διότι κατὰ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον «πάντες ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Δικαιούμενοι δ ω ρ ε ὰ ν τῇ αὐτοῦ χάριτι.» (Ρωμ. γ'. 23-24).

Στίχ. 3ος. Ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνωσεν εἰς γῆν τὴν ζωήν μου.

Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ὑφισταμένους ἐχθρούς του ζητεῖ ὁ Δαυῒδ τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ κρίσιν, οὐχὶ δ' ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἑαυτοῦ ἁμαρτήματα. Ἐχθροὺς ἤδη ἀσπονδοτάτους ἔχει τὸν ἴδιον υἱὸν Ἀβεσσαλὼμ καὶ πάντας τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ. Οὗτοι κατεδίωξαν πράγματι τὸν Δαυῒδ ἄχρι θανάτου καὶ ἐξηυτέλισαν τὴν ζωήν του ἐν τῷ βασιλείῳ. Τοιαύτην δ' ἐξαχρείωσιν οὐχ ὑπομένων ἀναφέρεται εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δύναται καὶ θέλει νὰ σώσῃ, ὡς ἐκλεκτὸν καὶ πιστὸν αὐτοῦ λάτριν.

Στίχ. 4ος. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς, ὡς νεκροὺς αἰῶνος· καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου.

Ἄνθρωπος, οἷος ἐγώ, ὑπὸ μεγάλης τῶν ὑπηκόων μου μερίδος διωκόμενος, ἡγουμένου τοῦ ἐμοῦ τέκνου,

καὶ περὶ πάντων κινδυνεύων, κατ' οὐδὲν διαφέρω νεκροῦ ἐν τοῖς μνήμασιν ἐγκεκλεισμένου, καὶ τὸ ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα ἀμελῶς ἔχει. Μορφὴν πράγματι νεκροῦ λαμβάνει καὶ ἀποστέργει πάντα τὰ ἐν κόσμῳ καὶ αὐτὸν τὸν βίον ὡς ἄχθος βαστάζει ἐκεῖνος, ὅς, ἐργαζόμενος ἀόκνως ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, οὐ μόνον οὐκ ἀμείβεται κατ' ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ διώκεται, καὶ διασύρεται, καὶ ὡς ἀντικείμενον χλεύης χρησιμεύει. Ἡ τοιαύτη δὲ κατάστασις ἄγει εὐθὺ εἰς ἀπελπισμόν· πλὴν ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ ἐνταῦθα κυρίως εἰπεῖν διακρίνεται διὰ τῆς καρτερίας καὶ ὑπομονῆς, ἀγωνιζομένη ὄντως ὑπὲρ τοῦ τῆς νίκης στεφάνου.

Στίχ. 5ος. Ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου.

Τὴν συνοχὴν καὶ συγκίνησιν τῆς ἑαυτοῦ καρδίας ἐκδηλοῖ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὁ ποιητής, ἧς ἕνεκα φόβοι παντοῖοι περιεκύκλωσαν αὐτὸν καὶ οὐδὲ στιγμὴν ἥσυχος ἔμενεν.

Στίχ. 6ος. Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων.

Ἡ μεταξὺ φόβου καὶ ἀπελπισμοῦ κυμαινομένη ψυχή μου, πτᾶσα εὐτυχῶς εἰς τὸ παρελθὸν ἐμνήσθη τῶν ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις γενομένων θαυματουργιῶν τῆς εἰς Θεὸν πεποιθήσεως· ἐμνήσθη τοῦ ἐθνικοῦ βίου τῶν Ἑβραίων καὶ εἶδεν ὅτι Θεοῦ θέλοντος πᾶσα ἡ τοῦ ἐχθροῦ δύναμις εὐθὺς διαλύεται. Μελετήσασα ὅθεν ἐν τοῖς ἔργοις τῆς σῆς παντοδυναμίας καὶ ῥίψασα τὸ βλέμμα εἰς τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν σου, ἐπείσθη ὅτι ἐπὶ Σὲ καὶ μόνον πρέπει ν' ἀνατεθῇ πᾶσα ἡ ἐλπίς, διότι Σὺ εἶσαι ὁ πύργος ὁ ἀκαταγώνιστος.

Στίχ. 7ος. Διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι.

Τὸ πρῶτον τοῦ στίχου τούτου ἡμιστίχιον εἶνε ποι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ητικώτατον, ἐκφράζει δὲ λίαν ζωηρῶς τὴν ὑπερβάλλουσαν προθυμίαν τοῦ ψαλμῳδοῦ καὶ ἐνδιαφερομένου ἄνακτος ἵνα καταφύγῃ εἰς τὴν ἀκλόνητον τοῦ Θεοῦ βοήθειαν. Τὸ ρῆμα διαπετάννυμι κυριολεκτεῖται ἐπὶ πτηνῶν καὶ σημαίνει, ἀνοίγω τὰς πτέρυγας εἰς πτῆσιν, εἶτα σημαίνει ξετυλίγω τι, ἁπλώνω, ἀνοίγω. Λέγων λοιπὸν ὁ Δαυὶδ ὅτι ἀντὶ πτερύγων ἠνέῳξε τὰς χεῖρας ἵνα πτῇ εἰς τὸ ἀσφαλέστατον πρόσωπον (τὸν Θεὸν) ὅπως σωθῇ ἀπὸ τῶν διωκόντων ἀνηλεῶς αὐτὸν, εἰκονίζει τὴν δίκην πτηνοῦ διωκομένου ἑαυτοῦ θέσιν. Τὴν δὲ ζωηρὰν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ προθυμίαν ἐξηγεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμιστιχίῳ, παραβάλλων αὐτὴν πρὸς διψῶσαν καὶ ἄνυδρον γῆν.

Στίχ. 8ος. Ταχὺ εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου

Ἴδιον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, μετανοοῦντος, εἶνε ν' ἀνησυχῇ ἄχρις οὗ πεισθῇ ὅτι ἡ αἴτησίς του καὶ ἡ προσευχὴ δεκταὶ ἐγένοντο παρὰ τοῦ ἁγίου Θεοῦ· πᾶν χρόνου διάστημα, εἰ καὶ ἐλάχιστον, οὐδὲν ἧττον ἐπαυξάνει τὴν ἀνησυχίαν τῆς ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως τεταραγμένης ψυχῆς, διὰ τοῦτο ὁ μετανοῶν ζητεῖ σημεῖον ἐμφαῖνον τὴν ἀποδοχὴν τῆς δεήσεώς του, καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ζητεῖ ὡς τάχιον, ἄλλως θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς τὸν δυστυχέστερον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὄντως ἐκλείπει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἀπονεκροῦται, δηλονότι, ἡ ψυχὴ, ἐν ᾗ περιπτώσει αἱ δεήσεις αὐτοῦ δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτοι παρὰ τῷ πανοικτίρμονι Θεῷ, καθόσον ὁ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ὢν κεῖται ἐγγὺς τῇ κολάσει, ἐγγὺς τῇ ἀπωλείᾳ. Ταῦτα συναισθανόμενος ὁ Μέγας Δαυὶδ, ἐνῷ ἐκφράζει ἀτομικὸν συναίσθημα. οὐδὲν ἧττον γνωμολογεῖ ἐπὶ πάντα ἐν παραπλησίᾳ, θέσει εὑρισκόμενον, καὶ λέγει, «Ταχέως, Κύριε, εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, διότι

» ἄλλως ἀπώλλα. Ταχέως δός μοι σημεῖον εὐπροσδέκτου ἀποδοχῆς τῆς ἐμῆς ἐπιστροφῆς, διότι ἄνευ τούτου αἰσθάνομαι ἐκλεῖπον τὸ ἐν ἐμοὶ πνεῦμα. » Καὶ ὀρθῶς. Ἀληθὴς εὐδαιμονία εἶνε τὸ γαληνιαῖον » τῆς συνειδήσεως· ἀλλ' ἡ συνείδησις φωνὴ οὖσα τοῦ » Θεοῦ μνέσκει ἤρεμος καὶ χαροποιεῖ, ὁσάκις βλέπει » ἔργα ἀγαθὰ, ἐλέγχει δ' ἐκ τοὐναντίου ὁσάκις ἐπιβαρύνεται ὑπὸ τοῦ βορβόρου τῶν κακῶν ». Ἄρα εἰσακουομένης τῆς δεήσεως τοῦ μετανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύεται ὅτι ἱκανοποιήθη συγχρόνως ἡ ἐξεγερθεῖσα πρότερον συνείδησις. Λαμπρὰ ὅθεν ἡ τοῦ προφητάνακτος ἔκφρασις, ἐφαρμοζομένη ἐπὶ πάντα παραπαίοντα θνητόν. «Ταχὺ εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. »

Στίχ. 9ος. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον.

Παραπλησίαν τῇ τοῦ προηγουμένου στίχου ἔννοιαν ἐκφράζει καὶ διὰ τοῦ παρόντος. Ἡ τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἀποστροφὴ ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ ἰσοδυναμεῖ τῇ πλήρει ἀποδοκιμασίᾳ, ἀλλὰ τότε, ὡς εἴρηται, ἐπέρχεται ἡ εἰκὼν τοῦ νεκροῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου λείπει παντελῶς ἡ αὐτενεργὸς καὶ πνευματικὴ ἐκείνη οὐσία, ἡ ὀλίγῳ πρότερον κινοῦσα τὸ ἤδη νεκρὸν σῶμα. Τὸ πρόσωπον ἐνταῦθα ἴσον τῇ θείᾳ ἀντιλήψει, τῇ θείᾳ βοηθείᾳ, ἧς ἄνευ ὁ ἀτυχὴς ἁμαρτωλὸς ἀπόλλυσι πᾶσαν ζωὴν καὶ ὁμοιάζει τῷ καταβαίνοντι εἰς λάκκον.

Στίχ. 10ος. Ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου· ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα.

Τὸ πρωῒ ἴσον τῷ ταχέως. Ἐπειδὴ λοιπὸν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνεθέμην, τὸν Παντοδύναμον Κύριον, ἱκετεύω ἵνα ταχέως καταστήσῃς μοι

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀκουστὸν τὸ ἔλεός σου· ἵνα δηλονότι ἀξιώσῃς με ταχέως ν' ἀκούσω τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ φιλανθρωπίαν σου. Αἱ ἐπὶ σοὶ πεποιθήσεις μου μένουσιν ἀσάλευτοι καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἦσαν καὶ πρὸ αὐτῆς. Σύνοιδα τὸ ἐμὸν πταῖσμα, σύνοιδα καὶ τὸ σὸν ἄπειρον ἔλεος, οὐδόλως δὲ διστάζω ὅτι θέλεις μοι ἐπιδαψιλεύσει τοῦτο, ἓν μόνον ζητῶ, ἵνα τάχιον αὐτὸ λάβω.

Στίχ. 11ος. Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδὸν, ἐν ᾗ πορεύσομαι· ὅτι πρὸς Σὲ ἦρα τὴν ψυχήν μου.

Ἀλλαγὴν βίου ζητεῖ ὁ ἱεροψάλτης· νέαν τρίβον θέλει ὅπως βαίνῃ ἀπροσκόπτως εἰς τὸ βιωτικὸν στάδιον. Εἶδεν ὅτι ἡ τέως βατὴ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ὄλεθρον· καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸ χαῖνον βάραθρον, ὅπερ ἠνέῳξε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἡ μυσαρὰ ἁμαρτία, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν, εἰς ὃν ὕψωσε καὶ ἀπέθετο τὴν ψυχήν του, νὰ τῷ ὑποδείξῃ τὸν τρόπον τοῦ ἐναρέτως ζῆν. Ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος δέον νὰ ᾖ βεβαίως ἀντίθετος τοῦ προηγουμένου, γνωρίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ὑψίστου ἠθικοῦ νόμου, τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.

Στίχ. 12ος. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, Κύριε πρὸς σὲ κατέφυγον.

Λύτρωσιν ἀπὸ τῶν θλιβόντων αὐτὸν ἐχθρῶν αἰτεῖται ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, καὶ ταύτην ἀπεκδέχεται παρὰ μόνου τοῦ Κυρίου, πρὸς ὃν καὶ καταφεύγει. Ἔστω, ἐν τοῖς ὄμμασι τῶν πολλῶν ὁ ἄναξ τοῦ Ἰσραὴλ ἐφαίνετο καταβεβλημένος καὶ σχεδὸν ἡττημένος, αὐτὸς ὅμως ἀκράδαντον ἔχων πεποίθησιν εἰς τὸν Θεὸν δὲν ἀποθαρρύνεται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίζει ὅτι θέλει κατατροπώσει τοὺς ἀντάρτας. Γνωρίζει ὅτι πᾶσαι αἱ ἀντίξοοι περιπέτειαι ἀποτελοῦσι τὸ διδακτικώτατον μάθημα τῶν δοκιμαστηρίων, τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ γῆς πορείαν, διὰ τοῦτο

μεθ' ὑπομονῆς δέχεται τοὺς διωγμοὺς καὶ ἐνδομύχως χαίρει ὅτι δίδοται αὐτῷ ἀφορμὴ ἵνα διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας ἐξαλείψῃ τὸν ἀφόρητον τῆς συνειδήσεως ἔλεγχον. Ἀληθὲς δ' εἶνε ὅτι ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς δεινοῖς ὁ εὐσεβὴς γίνεται εὐσεβέστερος, διότι ἐν αὐταῖς ὁ νοῦς σκέπτεται ὡριμώτερον καὶ μετρεῖ κατὰ τὴν πρέπουσαν ἀξίαν τὸ βάρος τῶν πεπλημμελημένων.

Στίχ. 13ος. Δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.

Θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε ὁ νόμος αὐτοῦ, ὃν ἐνεχάραξεν ἐν γένει μὲν ἐν τῇ συνειδήσει παντὸς ἀνθρώπου, ἱκανοῦ ὄντος οἴκοθεν νὰ διακρίνῃ τί ἐστι καλὸν, τί κακὸν διὰ τοῦ γνώμονος τούτου, ἰδίᾳ δ' ἐνετύπωσεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ δυσὶ πλαξὶ, καὶ τελευταῖον ἐπλήρωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διδάξαντος τὴν τελειοτάτην διδασκαλίαν τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις περιεχομένην. Τὴν ἐκπλήρωσιν λοιπὸν τοῦ τοιούτου νόμου, ὅστις εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ζητεῖ νὰ διδαχθῇ ὁ προφητάναξ, καθόσον τοιαύτην ἔχων αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διδασκαλίαν οὐδένα ἔχει φόβον νὰ παρεκκλίνῃ. Ἐνόσῳ τις ποιεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει ἀκατάβλητος, καὶ μυρίους εἰ ἔχει ἐχθρούς. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ὁ πρώτιστος τοῦ ἀνθρώπου σκοπός. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐκπλήρωσιν τούτου ἀπαιτεῖται ἀγὼν, ἐν ᾧ ἄπειροι παρακολουθοῦσι κίνδυνοι, ἡ τοῦ Θεοῦ χειραγωγία ἐν τῇ πορείᾳ εἶνε ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις περὶ τῆς ἐπιτυχίας.

Στίχ. 14ος. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν τῇ εὐθείᾳ.

Ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ στίχῳ ἐπιζητουμένη διδασκαλία, τουτέστιν ἡ τοῦ Θεοῦ χειραγωγία γίνεται ὑπὸ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Θείου Πνεύματος, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ πίστις ἀληθὴς καὶ διάθεσις εἰλικρινὴς πρὸς σωτηρίαν. Ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἑτοίμως ἔχει νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τόπον εὐθὺν, βίον, δηλονότι, ὁμαλὸν καὶ λεῖον, ἐστερημένον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, τῆς ὀλισθηρᾶς ἁμαρτίας καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν. Ἡ ἀγαθότης εἶνε προσὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι ὁ Θεὸς εἶνε πανάγαθος. Ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἀποτελοῦσι τὴν τριαδικὴν Θεότητα. Ἄρα ἡ εἰς γῆν εὐθεῖαν ὁδηγία τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ Θεοῦ εἶνε ἐνέργεια αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Περὶ τούτου δὲ οὐδαμῶς ἀμφιβάλλει ὁ ψαλμῳδός.

Στίχ. 15ος. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, ζήσεις με· ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου.

Τὸ τοῦ Κυρίου ὄνομα εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ αὐτὸς οὗτος, ἀποστέλλων τὸν Μωϋσῆν εἰς ἀπολύτρωσιν τοῦ ὁμοφύλου λαοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς τοῦ Φαραὼ δουλείας, ἔδωκεν εἰς ἑαυτόν. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἀναγινώσκομεν ἐν Γενέσεως γ΄. 13—15. « Καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Θεὸν, ἰδοὺ, ἐγὼ ἐξελεύσομαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς Ὑμᾶς· καὶ ἐρωτήσουσί με, τί ὄνομα αὐτῷ; Τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, λέγων, Ἐ γ ώ ε ἰ μ ι ὁ Ὢ ν, Καὶ εἶπεν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὁ Ὢ ν ἀπέσταλκέ με πρὸς Ὑμᾶς. » Ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἶνε ὁ Ὢ ν, ἤτοι ὁ ἀ ε ὶ ὑ π ά ρ χ ω ν καὶ οὐ μόνον οἴκοθεν ἔχων τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν κεκτημένος τοῦ παράγειν ἐκ τοῦ οὐκ ὄντος τὰ ὄντα πάντα. Ἄρα εἶνε ὁ ζῶν ἀεὶ, καὶ ζωοποιῶν τὰ πάντα. Τοῦτο σημαίνει ἡ λέξις ὢ ν, ἣν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀποδίδωσιν ἑαυτῷ ὡς τὸ ἁρμόζον ἑαυτῷ ὄνομα. Τοιαύτην δὲ ἰδέ-

αν ἐμφαίνει καὶ ὁ ἐξορκισμὸς τοῦ ἀρχιερέως πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ζητοῦντος νὰ μάθῃ παρ᾽ αὐτοῦ, εἰ αὐτός ἐςιν ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. « Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, ἐξορκίζω Σε κ α τ ὰ τ ο ῦ Θ ε ο ῦ τ ο ῦ ζ ῶ ν τ ο ς, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ » (Ματθ. κς΄. 63). Ὁ προφητάναξ λοιπὸν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Θεὸν λέγει, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, χάριν δηλονότι τοῦ σοῦ ὀνόματος, ὅπερ καὶ μόνον προφερόμενον δεικνύει τὴν σὴν ζωοποιὸν δύναμιν, παράσχου μοι τὴν ζωὴν, σῶσόν με ἀδίκως διωκόμενον καὶ κινδυνεύοντα· ποίησαι χρῆσιν τῆς σῆς ἀδεκάστου δικαιοσύνης καὶ ἐξάγαγε τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐν τηλικαύταις θλίψεσιν ἀδίκως καταπιεζομένην.

Στίχ. 16ος. Καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου· ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμί.

Ὡς ἐλεήμων δὲ ἐξαφάνισον τοὺς ἐμοὺς ἀδίκους ἐχθρούς. Πάντα ἄδικον θλίβοντα τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐκποδὼν ποίησον, διότι ὁ κύριος λόγος τῶν κατ᾽ ἐμοῦ διωγμῶν εἶνε ὅτι ἐγὼ εἶμαι πιστὸς δοῦλός σου, αὐτοὶ δὲ οἱ σκληροὶ καὶ ἄσπλαγχνοι διῶκται προτιμῶντες τὰ ἔργα τοῦ σκότους μαίνονται κατ᾽ ἐμοῦ. Ἐν τῷ κατακορύφῳ σημείῳ τῆς ἀγανακτήσεως αὐτοῦ εὑρισκόμενος ὁ ἱεροψάλτης ἀπέναντι τῶν ἀνηλεῶν ἐχθρῶν του ζητεῖ παρὰ τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ τὴν παντελῆ καταστρόπωσιν καὶ ἐξόντωσιν αὐτῶν, εἰ καὶ εἶνε βέβαιος ὅτι οἱ τὰ ἄδικα πράττοντες καὶ ἐν ἐπιγνώσει μένοντες δώσουσι πάντως δίκην. Ὡς γνώρισμα ἑαυτοῦ λέγει ὅτι εἶνε δ ο ῦ λ ο ς τ ο ῦ Κ υ ρ ί ο υ· λέγει δὲ τοῦτο οὐχὶ κομπάζων καὶ χάριν ἐπιδείξεως, ἀλλ᾽ ἵνα παραβάλῃ τὴν ἑαυτοῦ θέσιν πρὸς τὴν τῶν θλιβόντων αὐτὸν ἀδίκως, οἵτινες περιφρονοῦσι πάντα ἠθικὸν νό-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μον, καὶ ὡς κανόνα τῶν ἑαυτῶν πράξεων τιθεῖσι τὴν φιλαυτίαν καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν πάσης ἀλόγου ἐπιθυμίας, κατὰ ἀκολουθίαν δὲ τὴν καταπάτησιν παντὸς καθήκοντος.

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ τοιαύτη τοῦ προφητάνακτος αἴτησις φαίνεται ἀντιστρατευομένη τοῖς εὐαγγελικοῖς παραγγέλμασι, καθ' ἃ οὐκ ἐπιτρέπεται νὰ εὐχώμεθα ὑπὲρ τῆς καταστροφῆς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐεργετῶμεν αὐτούς. Ἀλλ' ἐάν τις βαθύτερον ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα, εὑρήσει δικαιούμενον τὸν Δαυΐδ. Καὶ πρῶτον παρατηρητέον ὅτι ὁ βασιλεὺς βλέπων τὸ ἄκαμπτον καὶ ἀμεταμέλητον τῶν ἐχθρῶν του ἀνετίθει τὴν δίκην εἰς τὸν δικαιοκρίτην Θεόν, λέγων ὅτι, ἐὰν οὗτοι μείνωσιν ἀδιόρθωτοι, εὔχομαι ἵνα Σὺ ὁ ἔχων πᾶσαν ἐξουσίαν ἐξαφανίσῃς τὰ τέρατα ταῦτα, τὰ ἀνεπίδεκτα μεταβολῆς. Αὐτὸς ἄλλοτε διωκόμενος ὑπὸ τοῦ προκατόχου του Σαοὺλ, καὶ τυχὼν δὶς τῆς εὐκαιρίας νὰ ἀποκτείνῃ αὐτὸν, οὐ μόνον τοῦτο δὲν ἔπραξεν ἀλλὰ ἐνεπόδισε τοὺς μετ' αὐτοῦ ἄνδρας λέγων « Μηδαμῶς μοι παρὰ Κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ Κυρίῳ μου, τῷ Χριστῷ Κυρίου, ἐπενέγκαι χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν, ὅτι Χριστὸς Κυρίου οὗτός ἐστιν ». Ἐνῷ λοιπὸν διὰ πραγμάτων ἔδειξε τοιαύτην ἀνεξικακίαν, πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀποδῶμεν αὐτῷ τὴν ἀνάρμοστον τῷ γλυκεῖ αὐτοῦ χαρακτῆρι μνησικακίαν; Ἔπειτα ἐν ψυχικῷ ἀναβρασμῷ διατελῶν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐκφράσῃ (κατ' ἐκείνας μάλιστα τὰς ἐποχὰς) τὰς ὀργίλας ἐκείνας φράσεις ἀπελπισθεὶς πλέον περὶ τῆς διορθώσεως καὶ συναισθήσεως τῶν πολεμίων αὐτῷ. Ὅτι δὲ ὑπενόει τὴν ἐξαφάνισιν καὶ τὸν παντελῆ ὄλεθρον τῶν κακιῶν μᾶλλον τῶν ἐπὶ τῶν ἀτόμων τῶν ἐχθρῶν του ἢ αὐτὰ τὰ ἄτομα δῆλον γίνεται ἐκ τοῦ ἐπικηδείου

θρήνου ὃν ἐποίει κατὰ τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τοῦ πολλὰ τὰ λυπηρὰ παρασχόντος αὐτῷ υἱοῦ Ἀβεσσαλώμ. « Καὶ ἔκραξεν ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, υἱέ μου Ἀβεσσαλὼμ, Ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου ». (Βασιλ. Β'. ιθ'. 4). Ὥστε ἐν πλήρει δικαίῳ ὁ γλυκύτατος Δαβὶδ ἐμίσει μὲν τὰς κακίας, συνεπάθει δὲ τοῖς κακοῖς ὡς ἀνθρώποις, καὶ ἐκείνων μὲν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν ἀπώλειαν, τούτων ὅμως ἐπόθει φιλανθρώπως τὴν σωτηρίαν. Ὑπὸ τοιοῦτο πνεῦμα εὔχου καὶ σὺ διηνεκῶς τὴν ἐξαφάνισιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, τὴν συναίσθησιν δὲ καὶ σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΞΑΨΑΛΜΟΥ.

'Επιλαβόμενοι τῆς ἑρμηνείας εἰς τὸν ἑξάψαλμον ἔφθημεν σὺν Θεῷ ἀρωγῷ εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς, καὶ ἤδη καθίσταται εὐχερεστέρα ἡ κατανόησις τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν ψαλμῶν, οἵτινες ἄλλως πλείστας παρέχουσι τὰς δυσκολίας τῷ ἀναγνώστῃ ὡς ἐκ τοῦ ποιητικοῦ αὐτῶν ὕψους, τῆς ποικιλίας τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς λέξεσιν ἐγκρυπτομένων μεταφορικῶν ἐννοιῶν. Αἱ δὲ ἐν ἑκάστῳ ψαλμῷ προτασσόμεναι εἰσαγωγαὶ ἐπὶ ἱστορικῶν βάσεων καὶ τοῦ περιεχομένου ἐρειδόμεναι προλειαίνουσι τὴν ὁδὸν τῆς κατανοήσεως φέρουσαί πως τὸν μελετῶντα εἰς τὸ πνεῦμα ἑκάστου ψαλμοῦ.

'Εὰν ὑπάρχῃ τι, εἰς ὃ οἱ ἄνθρωποι ἥκιστα προσέχουσι τὸν νοῦν, εἶνε δυστυχῶς ὁ ἑ ξ ά ψ α λ μ ο ς· αἰτία τούτου βεβαίως εἶναι ἡ ἀμάθεια ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ ἀδιαφορία ἀφ' ἑτέρου· Αἱ δύο αὗται πιστόταται σύντροφοι εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τέρμα ἄγουσι, τὸ τῆς ἀπωλείας χρόνου καὶ ἠθικοῦ κέρδους. Ὁ ἐπ' ἐκκλησίας κατ' ὄρθρον ἀναγινώσκων τὸν ἑξάψαλμον νομίζει ὅτι εἶνέ τι ἀνιαρὸν καταπότιον καὶ σπεύδει ὡς τάχιον νὰ τὸ ἀπορροφήσῃ διὰ τῆς ταχυκινήτου γλώσσης. Κατὰ δὲ τὸν τοιοῦτον ἀναγνώστην ὅμοιοι βεβαίως εἶνε ἢ καὶ πολλῷ ἐκείνου νωθρότεροι οἱ συνεκκλησιαζόμενοι ἀκροαταί του. Οἱ μὲν τούτων νυστάζουσι καὶ χασμῶνται, οἱ δὲ μετ' ἀγωνίας ἀναμένουσι τὸ τέλος ὅπως μὴ μένωσιν ὄρθιοι, ἕτεροι τέλος τῇ δε

κἀκεῖσε τὰ βλέμματα ῥίπτοντες περὶ παντὸς ἄλλου σκέπτονται ἢ περὶ τοῦ ἑξαψάλμου. Εἰσὶ καί τινες οἱ τέλεον ἀγνοοῦντες καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τοῦ ἑξαψάλμου.

'Αλλὰ ποῦ σήμερον οἱ κατ' ὄρθρον ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν ἑξάψαλμον; 'Ολίγιστοι οὗτοι καὶ ἐν σπανίαις τοῦ ἔτους ἑορταῖς. Εὐκολίας χάριν ἀναγινώσκεται καὶ ἐν τούτοις ἢ ἀφ' ἑσπέρας ἢ ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου. 'Αλλὰ καὶ οὕτως ἡ ἀνία καὶ ἡ ἀπογοήτευσις φαίνεται ἐζωγραφημένη ἐν τοῖς μετώποις τῶν τε ἀναγινωσκόντων καὶ τῶν ἀκροωμένων. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἐνέκυψεν εἰς τὴν σύντονον μελέτην τῶν ψαλμῶν, ἢ ἐζήτησέ ποτε τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν. Καὶ τῷ ὄντι ὅταν τις κρατῇ πρᾶγμα, οὗτινος ἀγνοεῖ τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν βαρύτητα, μεταχειρίζεται αὐτὸ μετὰ τῆς αὐτῆς περιφρονήσεως μεθ' ἧς ἡ σκαλίζουσα τὴν κόπρον ὄρνις χάριν τροφῆς, ἥτις εὑροῦσα μικρὸν μαργαρίτην καὶ ἀγνοοῦσα ὅλως τοῦτον περιφρονητικῶς ἀπέρριψεν, εἰποῦσα ὡς κάλλιον ἦν ἄν, εἰ τὸ εὕρημα τοῦτο ἦν κόκκος ἀραβοσίτου! Ἡ συνήθεια ἐν τῷ χύδην ἀναγινώσκειν καὶ ἡ παντελὴς ἄγνοια ἤνεγκαν ὡς ἀποτέλεσμα βεβαίως τὴν ἀκηδίαν καὶ ὀχληρίαν. 'Αλλ' εἰ ἐμελέτων οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ μετ' εὐλαβείας καὶ ἐφέσεως τὴν ὑψηλὴν ποίησιν, ἣν λέξεις συνήθεις καὶ πεζοῦ λόγου περιέχουσιν, οὐκ ἂν ἐφέροντο μετὰ τοιαύτης ἀξιοποίνου νωχελείας, καθ' ἣν ὥραν ἀναγινώσκεται ὁ ἑξάψαλμος. Οὐκ ἂν ἐπεδίδοντο ὁ μὲν εἰς τὸν νυσταγμόν, ὁ δὲ εἰς συνομιλίαν μετὰ τοῦ παρακειμένου, ὁ δὲ εἰς παντοίους βιωτικοὺς ἢ καὶ ἐνόχους διαλογισμούς! Οὐκ ἂν ἀφηρπάζοντο ὑπὸ τῶν καθημέραν ἀσχολιῶν καὶ ἔργων, ἀλλ' ἐζήτουν πῶς ἑαυτοὺς νὰ βελτιώσωσι, πῶς τὸν ἀνώμαλον καὶ ἄτακτον βίον των νὰ ἐξωμαλίσωσι καὶ ῥυθμίσωσι· πῶς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τέλος, ὡς ἐμπρέπει εἰς λογικὰ ὄντα, λογικῶς νὰ λατρεύσωσι τῷ τελείῳ, ἀοράτῳ, ἀκαταλήπτῳ, παντοδυνάμῳ καὶ πανσόφῳ Θεῷ.

Καὶ ὄντως ἡ τοῦ ἑξαψάλμου μελέτη πολλαχῶς διδάσκει τὸν χριστιανὸν εἰσάγουσα αὐτὸν διὰ τῆς κατανύξεως εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ποιεῖ αὐτὸν νὰ συναισθανθῇ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, ἔχων δὲ παράδειγμα λαμπρότατον τὸν μετανοήσαντα Θεοπάτορα Δαυῒδ νὰ κλαύσῃ τὰς ἰδίας πλημμελείας καὶ πλυθῇ ἐν τῷ ὕδατι τῆς μετανοίας. Διὰ τῶν ἓξ τούτων ψαλμῶν οὐ μόνον διδάσκεται ἡ ἀληθὴς μετάνοια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀληθὴς προσευχή, ἡ δοξολογία καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάθη τοῦ Θεανθρώπου. Ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον διὰ μὲν τοῦ γ'. ψαλμοῦ ἐκτίθεται ἡ τοῦ Δαυῒδ προσευχὴ εἰς Θεὸν ἀπέναντι τῶν πολυαρίθμων ἐχθρῶν του, καὶ τὸ θάρρος ἐκείνου πεποιθότος ἀδιστάκτως εἰς τὴν ἄμαχον τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, διὰ δὲ τοῦ λζ'. παρίστησιν ἑαυτὸν ὁ Δαβὶδ, μετανοῦντα καὶ τρέμοντα καὶ ἐπὶ τῇ μόνῃ ἀναμνήσει τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ θερμῶς ἱκετεύει τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν μηδ' ἀπ' αὐτοῦ ἀποστῇ. Ἐν τῷ ξβ' ἐκδηλοῦται ἡ διακαὴς τοῦ προφητάνακτος ἐπιθυμία νὰ λατρεύσῃ τῷ ἀληθεῖ Θεῷ ἐν τῷ ἁγιαστηρίῳ. Ἐν τῷ πζ'. ζωγραφοῦνται διὰ συγκινητικωτάτων ἐκφράσεων τὰ παθήματα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἅτινα ὁ περιγράφων προφήτης ἔβλεπε ζωηρότατα διὰ τοῦ προφητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος· ἡ ἀνάγνωσις δὲ τοῦ ψαλμοῦ τούτου εἰς τὸν χριστιανὸν ἀναγνώστην, ἔχοντα ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις λεπτομερῶς περιγραφόμενα, παρέχει μέγα τὸ ἐνδόσιμον ὅπως συντριβῇ καὶ κατανυγῇ τὴν καρδίαν· Ἐν δὲ τῷ ρβ'. διὰ ποιητικῆς ἐξάρσεως δοξολογεῖται ὁ Θεὸς διὰ τὰς ἀπείρους αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς

εὐεργεσίας, διὰ τοῦτο ὁ θεῖος ψαλμῳδὸς Δαυῒδ προσκαλεῖται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Ὑψίστου οὐ μόνον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους, πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ δημιουργήματα. Ἐν τῷ ρμβ'. τέλος περιγράφεται ἡ δυσχερὴς θέσις τοῦ ἐπὶ τῷ διωγμῷ τοῦ ἑαυτοῦ υἱοῦ Ἀβεσσαλὼμ βασιλέως Δαυῒδ, ἀναμιμνησκομένου τὰ προγεγονότα ἁμαρτήματα αὐτοῦ καὶ πικρῶς δι' αὐτοῦ μετανοοῦντος, εὐχομένου δὲ παρὰ Θεοῦ τὴν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἀπαλλαγήν. Ἐν τοιούτοις περιεχομένοις τῶν ψαλμῶν τοῦ ἑξαψάλμου μελετῶν μετὰ συντόνου προσοχῆς καὶ συντριβῆς καρδίας ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ἀναμφιλέκτως κατανύγεται βαθέως καὶ ἀναπολῶν ἐν ὄψει αὐτῆς τῆς ψυχῆς γυμνὰ αὐτὰ τὰ ἑαυτοῦ πταίσματα βλέπει ὅτι μόνον διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας δύναται ν' ἀποπλύνῃ καὶ καθαρίσῃ ὁλοκλήρως αὐτὰ, παριστάμενος ἐν ἁπάσῃ τῇ ἁγνότητι πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου καὶ χαίρων τὴν ἄφοβον χαρὰν ὅτι κατώρθωσεν ἔτι ζῶν νὰ κτήσηται τὸν εὐδαίμονα βίον τοῦ παραδείσου· ἀπὸ τοῦδε δὲ χαράσσει ἐν ἑαυτῷ ἀλλοίαν ὁδὸν, ἣν θέλει βαδίσει, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἥτις εἶνε ἡ μόνη ἀνεπαίσχυντος, ἡ μόνη χαροποιὰ καὶ εὐργετική. Τίς ἔχει εἰπεῖν τοὐναντίον; οὐδεὶς βεβαίως ἢ μόνος ὁ οὐδέποτε ἁμαρτήσας· ἀλλὰ τίς, ἄνθρωπος ὤν, δύναται νὰ μείνῃ ἀναμάρτητος; Τίς γὰρ καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐδεὶς, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. » (Ἰὼβ ι. 4). Ὥστε φρόνιμοι ὄντες μὴ δαπανῶμεν χρόνον πολύτιμον καὶ δυνάμενον νὰ ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς τῆς αἰωνίου κολάσεως εἰς πράγματα ῥέοντα καὶ ποταπὰ, ὧν ἡ ἐφ' ἡμῶν ἐπίδρασις ἀποβαίνει ὀλεθριωτάτη· ἀλλ' ὡς ἄνθρωποι λογικοὶ λογικῶς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ, ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐς ἀεὶ ἐργαζώμεθα καὶ πράττωμεν συμφώνως τῷ ὑψίστῳ ἠθικῷ νόμῳ, ὅπως ἐν τῷ τοῦ προσκαίρου ἡμῶν βίου τέρματι λάβωμεν ἀσφαλῆ ἐχέγγυα τῆς μετὰ θάνατον σωτηρίας ἡμῶν. Λοιπὸν γρηγορῶμεν πάντοτε μὴ βαρὺς ὕπνος ἡμᾶς καταλάβῃ, ὁ ὕπνος τῆς ἁμαρτίας.

ΤΕΛΟΣ.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ.

Ἐν σελίδι	15	στίχῳ	5	ἀντὶ	Σὺ εἶπες,	Ἀνάγνωθι	Σὺ εἶπας.
»	16	»	23	»	δυσβάτακον	»	δυσβάστακτον.
»	19	»	18	»	ὅτε	»	ἅτε.
»	21	»	11	»	ἀντανέλης	»	ἀντανέλῃς.
»	24	»	24	»	τρανώτατα	»	τρανότατα.
»	33	»	25	»	ἡμιστοιχίου	»	ἡμιστιχίου.
»	47	»	33	»	λπτολογῶσιν	»	λεπτολογῶσιν.
»	60	»	1	»	ὀλίγοις	»	ὀλίγοις.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Τιμᾶται Δρ. 2.

Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς.

Ἡ Δίκη τῶν Πιθήκων (1881 ἐν Σύρῳ) Λ. 50.

Ἡ Ἠθικὴ τῶν Ἰησουϊτῶν, μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Γ. Φαβέρου (1881). Δρ. 1.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.Σ2.Φ10.0024

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ